

Андрус Такінданг — удзельнік беларускіх гуртоў «Рэха» і «Гаротніца». Займаецца жывапісам і рэстаўрацыяй. Вядзе рубрыкі «Беларуская мова» на тэлеканале АНТ і «Асвета TUT» на партале TUT.BY, дзе распавядае як пра сакрэты значэння слоў, так і пра вядомых беларускіх дзеячаў мастацтва. Размаўляе па-беларуску, умее жыць і зарабляць мастацтвам і пры гэтым здольны весці людзей за сабою.

Мы вырашылі сабраць паўнацэнны студэнцкі абед, наведаўшы чатыры розныя студэнцкія сталовыя сталіцы, і пастараліся ацаніць усе «за» і «супраць». Адрозніваем, што выбар месцаў для эксперыменту быў выпадковым...

ЦЫТАТА ДНЯ

Барыс БАТУРА, старшыня Мінскага абласнога выканаўчага камітэта:

«За апошнія гады ў беларускім эканамічным сектары было прынята нямала дакументаў, якія зрабілі інвестыцыйны клімат у краіне больш прывабным. Аднак патэнцыяльных інвестараў усё яшчэ палохаюць недапрацоўкі ў эканамічным сектары. Адно з вынікаў бюракратыі, якая адбівае ў іх жаданне ўкладваць грошы ў вытворчасць. Адміністрацыйны націск дарэмна, неабходна ўдасканаліць эканамічны сектар».

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+24°	●
Віцебск	+21°	●
Гомель	+22°	●
Гродна	+24°	●
Магілёў	+23°	●
Мінск	+23°	●

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 27.09.2012 г.

Долар ЗША	8490,00	■
Еўра	10930,00	▼
Рас. руб.	272,00	▼
Укр. грыўня	1042,68	▼

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

27 ВЕРАСНЯ 2012 г. ЧАЦВЕР № 187 (27302) Кошт 1300 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Выхаванцы Ваўкавыскай дапаможнай школы-інтэрната збіраюць ураджай гарбузоў са свайго прышкольнага ўчастка.

У БЮДЖЭЦЕ 2013 ГОДА ПРАДУГЛЕДЖАНЫ ЗНАЧНЫ РОСТ ВЫДАТКАЎ НА КУЛЬТУРУ

УЧОРА, 26 верасня, у Ніжняй палатэ парламента на пашыраным пасяджэнні Пастаяннай камісіі па бюджэце, фінансах і падатковай палітыцы быў разгледжаны праект бюджэту краіны на наступны год.

Гэта далёка не першае знаёмства дэпутатаў з галоўным фінансавым дакументам краіны: яны працавалі над ім з ліпеня ў складзе міжведамасных працоўных груп і ўдзельнічалі ў прысвечаных бюд-

жэту пасяджэннях прэзідыумаў Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь. Учора дэпутаты мелі магчымасць задаць свае пытанні і выказаць заўвагі распрацоўшчыкам праекта. Плануецца, што 2 кастрычніка праект бюд-

жэту будзе разгледжаны Палатай прадстаўнікоў у першым чытанні, а 8 кастрычніка — у другім.

— Бюджэту на наступны год уласцівае паўната ўліку даходаў, збалансаванасць абавязацельстваў з крыніцамі фінансавання, рост інвестыцый, крэдытаванне дзяржпраграм у аб'ёмах, якія не парушаць фінансавую збалансаванасць. **СТАР 2**

ДА ВЕДАМА ДЭПУТАТАЎ ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Адзінаццатая сесія Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь чацвёртага склікання пачне сваю работу 2 кастрычніка 2012 года ў 10 гадзін у зале пасяджэнняў Палаты прадстаўнікоў (Дом Урада, Авальная зала).

Рэгістрацыя дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў будзе праводзіцца 2 кастрычніка 2012 года з 9.00 да 9.50 у фая залы пасяджэнняў.

■ Сустрэча без абцасаў

«ДАРОСЛЫ ДЗІЦЯЧЫ САДОК» ЛЮДМІЛЫ ГУЦЬКО, або «Два крыжы на адну сям'ю не даюцца»

Кожную раніцу з усіх канцоў Мінска на вуліцу Данілы Сердзіча, 9 мамы прывозяць сваіх паўналетніх дзяцей. Тут вольна ўжо 16 гадоў дзейнічае адзіны ў Беларусі цэнтр дзённага знаходжання для дарослых з цяжкімі разумовымі і фізічнымі абмежаваннямі — сіндромам Даўна, ДЦП, аутызмам, эпілепсіяй, шызафрэніяй. На стварэнне «Вострава надзеі» Людмілу Міхайлаўну ГУЦЬКО падштурхнуў яе «анёл» — сын Косця, які вольна ўжо 28 гадоў як не рухаецца... **СТАР 4**

Фота Надзеі БУЖАН

■ 27 верасня — Сусветны дзень турызму

КОЖНАМУ МЯСТЭЧКУ — ПА БРЭНДУ

ДВУХПАВЯРХОВЫ аўтобус для турыстаў, бясплатныя візы для гасцей хакейнага чэмпіянату свету і веладарожкі ў нацыянальных парках. Напярэдадні прафесійнага свята Часлаў ШУЛЬГА, намеснік міністра спорту і турызму, у размове з журналістамі не толькі «падбіў» прамержавыя вынікі, але і расказаў, што чакае айчыны турызм у бліжэйшай будучыні.

Гутарка з Чаславам Шульгой для карэспандэнтаў нечакана пачалася з жарту і ўсмешкі. «Што ўсе такія сумныя? Сезон скончыўся?» — гучна запытаўся Часлаў Казіміравіч, напэўна, намякаючы на ўжо мінулае лета.

Дарэчы, намеснік Алега Качана і надалей імкнўся быць кантактным, адкрытым, адказваючы на ўсе пытанні. А амаль напрыканцы коротка дадаў: «Я вам шчыра прызнаўся ў недахопах, якія мы маем». Толькі, акрамя хібаў, было сказана шмат таго, што можа зацікавіць беларускага і замежнага турыста. **СТАР 5**

Фота Надзеі БУЖАН

У БЮДЖЭЦЕ 2013 ГОДА ПРАДУГЛЕДЖАНЫ ЗНАЧНЫ РОСТ ВЫДАТКАЎ НА КУЛЬТУРУ

(Заканчэнне.)

Пачатак на 1-й стар.

Ён традыцыйна мае выразны сацыяльны характар: апераджальнымі тэмпамі будучы расці аб'ёмы фінансавання аховы здароўя, адукацыі і навукі, — ахарактарызаваў дакумент старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па бюджэце, фінансах і падатковай палітыцы **Аляксандр АНТОНЕНКА**. — Разам з тым, у праекце бюджэту сфарміраваны значныя рэсурсы для падтрымкі рэальнага сектара эканомікі — пераважна праз патанненне працэнтных ставак па банкаўскіх крэдытах. Праект дэкларуе стабільнасць падатковага заканадаўства і прадугледжвае зніжэнне падатковага цяжару для малага бізнэсу за кошт змякчэння крытэрыяў прымання спрощанай сістэмы падаткаабкладання.

«Самыя вялікія выдаткі запланаваны на культуру — каля 39%, — заўважыў журналістам **Аляксандр Антоненка**. — Але трэба казаць, што ў мінулыя гады мы недадавалі культуры. У бюджэце ўлічаны праграмы па захаванні гістарычнай памяці, гісторыі і культуры беларускага народа».

Міністр фінансаў Рэспублікі Беларусь Андрэй ХАРКАВЕЦ падкрэсліў, што для фарміравання бюджэ-

ту на 2013 год адпраўным пунктам служыць выкананне бюджэту бягучага года, якое можна назваць пазітыўным: за студзень—жнівень у краіне дасягнуты прафіцыт у суме больш за 4 трлн рублёў. Разам з тым аўтары новага бюджэту адзначаюць, што сёлетняя збалансаванасць даецца няпроста, бо адначасова даводзіцца вышаць дзве задачы: паступова аднаўлення даходаў насельніцтва і падтрымкі рэальнага сектара эканомікі.

— Мы стрымліваем выдаткі па асобных кірунках з тым, каб забяспечыць рост заробкаў, субсідаванне сацыяльна значных паслуг для насельніцтва, а таксама на забеспячэнне большай даступнасці крэдытаў для рэальнага сектара эканомікі ў рамках дзяржаўных праграм, — прызнаў міністр. — Тым не менш, мы — за кошт дадатковых даходаў і прымальнай карэкціроўкі бюджэтных абавязателстваў — прагназуем забяспечыць фінансаваннем увесь аб'ём дадатковых выдаткаў — каля 8,5 трлн рублёў.

Міністр фінансаў запэўніў парламентарыяў, што бюджэтны год будзе завершаны паспяхова, фінансавыя паказчыкі эканамічнай бяспекі краіны ўдасца цалкам захаваць, што стане добрай базай для старту новага бюджэту.

Налета запланаваны рост валавога ўнутранага прадукту

на 8,5%, рост станючага сальда знешняга гандлю — 0,7% да ВУП, рост экспарту тавараў і паслуг — на 15,2%, апераджальны рост прадукцыйнасці працы адносна тэмпаў росту рэальнага заробку — 9 і 7% адпаведна, прыцягненне ў эканоміку краіны (галоўным чынам у выглядзе прамых замежных інвестыцый) \$4,5 млрд. У бюджэце закладзена сярэднегадавое значэнне стаўкі рэфінансавання Нацбанка — 15-16%, інфляцыя — 16,5%.

«Даходы фонду сацабароны ў 2013 годзе складуць 11% ВУП, — паведаміла дэпутатам **кіраўнік Фонду сацабароны насельніцтва Людміла БАЧЫЛА**. — Агульная сума даходаў бюджэту фонду плануецца ў суме Br69,7 трлн. Сума паступленняў абавязковых страхавых узносаў складзе Br68,3 трлн, непадатковыя даходы — Br371 млрд».

Адказваючы на пытанне **намесніка старшыні Пастаяннай камісіі па праблемах чарнобыльскай катастрофы, экалогіі і прыродакарыстанні Ларысы ВЕРШАЛОВІЧ**, за кошт чаго ўрад плануе павялічыць экспарт тавараў і паслуг на 15%, міністр сказаў, што разлік робіцца не на традыцыйныя рынкі збыту, дзе складана некага пацясніць, а на новыя, якія Беларусь яшчэ не асвойвала.

Старшыня Пастаяннай камісіі па ахове здароўя,

фізічнай культуры, справах сям'і і моладзі Алег ВЯЛІЧКА папрасіў міністра ўдакладніць, якая цана на энэрганосьбіты закладзена ў бюджэце. «Цана за прыродны газ «на ўваходзе» ў Беларусь складзе ў 2013 годзе \$185, — паведаміў Андрэй Харкавец. — Плануецца, што цана для арганізацыі Мінэнерга складзе \$216».

На пытанне **дэпутата Пастаяннай камісіі па прамысловасці, паліўна-энергетычным комплексе, транспарце, сувязі і прадпрыемствах Яўгена АБАЛЕНСКАГА** наконт калійнай галіны, міністр адказаў: «Мы будзем паступова зніжаць мытныя плацяжы і акцэнтаваць падатковую нагрукку на здабычу калійных угнаенняў».

Заўвага была шмат і па іншых пазіцыях: наконт забеспячэння прыбытку бюджэту, рэформы пенсійнай сістэмы, інавацыйных фондаў і інш.

Старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Уладзімір АНДРЭЙЧАНКА, падводзячы вынікі пасяджэння, заклікаў дэпутатаў у дні, якія засталіся да разгляду новага закона на восеньскай сесіі, яшчэ раз звярнуць увагу, наколькі рацыянальна плануецца выкарыстаць укладзеныя грошы і зняць гэтыя праблемныя пытанні па гэтым дакуменце.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

■ «ЖЫВЫ» АЎКЦЫЁН

«НАША ЗАДАЧА — ЗАДАВОЛІЦЬ ПАТРЭБЫ Ў ПАЛЯВАННІ ГРАМАДЗЯН КРАІНЫ»

Сёння ў сталіцы распачынае сваю працу міжнародная спецыялізаваная выстава «Паляванне і рыбалоўства. Восень-2012», якая будзе сустракаць наведнікаў па 30 верасня. Як мы ўжо пісалі, сёлета ўпершыню «разынкай» мерапрыемства было вырашана зрабіць аўкцыён па продажы разавых дазволаў на здабычу той ці іншай паляўнічай жывёлы: лася, казулі, аленя, дзіка. Напярэдадні адкрыцця выставы «Звязда» вырашыла пацікавіцца шэрагам пытанняў: колькі лотаў усяго будзе выстаўлена на гэтай незвычайнай дзеі, на якія віды паляўнічых жывёл і па якім кошце і іншымі. З гэтай нагоды мы звярнуліся да першага намесніка старшыні праўлення «Беларускага таварыства паляўнічых і рыбаловаў» **Мікалая БАМБІЗЫ**.

— Усяго на аўкцыёне будзе выстаўлена 250 лотаў, іх прадставяць агулам усе вобласці, — сказаў **Мікалай Мікалаевіч**. — Напрыклад, Гомельшчына прапануе 32 туры — ад Петрыкаўскага, Веткаўскага, Буда-Кашалёўскага раёнаў. Што да канкрэтных стартавых цэн, дык на дарослага лася тур будзе выстаўлены за 6,6 мільёна рублёў (крок таргоў — 100 тысяч рублёў). Стартавая цана на разавы дазвол на здабычу казулі — 440 тысяч рублёў, на дзіка да двух гадоў — 770 тысяч рублёў, на дарослага дзіка — 990 тысяч рублёў (крок таргоў — 50 тысяч рублёў).

Калі гаварыць пра Гродзенскую вобласць, ад яе будзе выстаўлена 80 лотаў — ад Бераставіцкага, Ваўкавыскага, Лідскага, Навагрудскага і іншых раёнаў.

— Як вы лічыце, такой колькасці лотаў будзе не зашмат, асабліва для першага аўкцыёну?

— Яшчэ і мала будзе! 10 тысяч паляўнічых, тых, хто мае права паляваць, толькі ў адным горадзе-героі Мінску. А ў глыбінку на паляванне так проста не патрапіш. А тут прыйшоў, паўдзельнічаў у аўкцыёне, заплаціў грошы і атрымаў разавы дазвол.

— Вы, напэўна, ведаеце, што ў інтэрнэце **неаб'яжыя грамадзяне арганізавалі збор грашовых сродкаў з мэтай выкупіць віртуальнага лася. У апошнім выпадку гэта зборны сімвал, проста многія лічаць такі аўкцыён праймай варварства, калі паляўнічы гарантавана набывае права забіць жывёлу. Як вы ставіцеся да намераў грамадскіх актывістаў?**

— На здароўе — няхай выкупіць хоць усіх ласёў! Задача «Беларускага таварыства паляўнічых і рыбаловаў» — задаволіць патрэбы ў паляванні грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія маюць права паляваць.

Сяргей РАСОЛЬКА.

З'ЯВІЛІСЯ МАНЕТЫ

«ВАЙНА 1812 ГОДА. 200 ГАДОЎ»

Нацыянальны банк сёння ўводзіць у абарачэнне дзве памятных манеты з такой назвай: сярэбраную — наміналам 10 рублёў, пробай сплаву 925, масай 16,81 грама, дыяметрам 37 міліметраў; медна-нікелевую — наміналам 1 рубель, масай 20 грамаў, дыяметрам 37 міліметраў. Манеты адчаканены на ЗАТ «Літоўскі манетны двор» у Вільнюсе. Сярэбраная мае якасць «пруф», медна-нікелевая — «пруф-лайк». Тыраж — 2000 і 3000 штук адпаведна.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

Ігар Петрышэнка ўручыў даверчыя граматы Прэзідэнту Расіі

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Расіі **Ігар Петрышэнка** ўручыў даверчыя граматы Прэзідэнту Расіі **Уладзіміру Пуціну**. Урачыстая цырымонія адбылася ўчора ў Крамлі.

«Асаблівы брацкія адносіны звязваюць Расію з Беларуссю — нашым бліжэйшым суседзям і надзейным партнёрам», — сказаў **Уладзімір Пуцін**, прымаючы даверчыя граматы беларускага пасла. Прэзідэнт Расіі падкрэсліў, што ўзаемадзейненне

Беларусі і Расіі ў рамках Саюзнай дзяржавы, іншых інтэграцыйных структур накіравана на далейшае павышэнне ўзроўню эканомік дзвюх краін і якасці жыцця беларускіх і расійскіх грамадзян.

«Гатовы і ў далейшым паглыбляць і развіваць мнагапланавы дыялог з Мінскам, разам працаваць над міжнародным парадкам дня», — запэўніў прэзідэнт Расіі.

БЕЛТА.

ПРАЗНІЯ У МЕТРО ПРАДАДУЦЬ І ПА БАНКАЎСКОЙ КАРТЦЫ

З першай дэкады верасня на станцыях Мінскага метрапалітэна пачалося ўкараненне сістэмы продажы праязных дакументаў па безнаўным разліку — праз банкаўскія карткі.

Першыя банкаўскія тэрміналы па гэтай сістэме пачалі дзейнічаць на станцыі метро «Кастрычніцкая», — паведаміў рэдакцыі **начальнік службы руху метрапалітэна Рыгор ЯКІНКОЎ**. Спецыяліст адзначыў, што ўжо 28 верасня пасажыры з банкаўскімі карткамі змогуць разлічвацца за праязныя дакументы па безнаўным разліку на ўсіх станцыях сталічнага метро.

Сяргей КУРКАЧ.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

У МАДРЫДЗЕ ПАДЧАС МАСАВЫХ БЕСПАРАДКАЎ ПАРАНЕНА БОЛЬШ ЗА 60 ЧАЛАВЕК

Больш за 60 чалавек, сярод якіх 27 паліцэйскіх, было паранена пры сутыкненнях паліцыі і дэманстрантаў у Мадрыдзе каля будынка парламента, паведамляюць інфармацыйныя агенцтвы. На вуліцы іспанскай сталіцы выйшлі тыя, хто выступае супраць захадаў бюджэтнай эканоміі, уведзеных урадам. У ліку такіх захадаў — зніжэнне пенсій і павышэнне падаткаў, а таксама скарачэнне выдаткаў на ахову здароўя і адукацыі. Такім чынам урад мае намер ліквідаваць вялізны дэфіцыт бюджэту ў 60-65 млрд еўра. Як паведамляюць некаторыя СМІ, хтосьці з працэстоўцаў заклікаў штурмаваць парламент, і натоўп пачаў прарываць ачапленне вакол заканадаўчага органа. Паліцыя выкарыстала спецсродкі: дубінкі і гумовыя кулі. Некалькі дзясяткаў удзельнікаў масавых беспарадкаў былі затрыманы.

НА ЎСХОДЗЕ ТУРЦЫІ ПРАГРЫМЕЎ МОЦНЫ ВЫБУХ, 7 ЧАЛАВЕК ЗАГІНУЛІ

Выбух адбыўся ў аўторак вечарам на цэнтральнай плошчы горада Тунджэлі, загінулі 7 чалавек — вайскоўцы сіл бяспекі. Напад адбыўся на бронемашыну, у якой знаходзіліся супрацоўнікі службы бяспекі. Начыненая выбухоўкай машына была дыстанцыйна падарвана, калі праязджала міма бронемашыны з салдатамі. Ніхто пакуль не ўзяў на сябе адказнасць за тэракт. Як паведамляе карэспандэнт Бі-Бі-Сі ў Стамбуле, у нападзе падазраюцца курдскія паўстанцы з Працоўнай партыі Курдыстана.

У ЛАТВІІ РАЗГАРЭЎСЯ СКАНДАЛ З-ЗА ДЗІЦЯЧЫХ КНІГ ПРА РАЎНАПРАЎЕ ПОЛАЎ

Грамадскія арганізацыі Латвіі запатрабавалі адстаўкі міністра дабрабыту **Ілэ Вільке** з-за таго, што яе ведамства падтрымала распаўсюджванне дзіцячых кніг пра раўнапраўе полаў. Адпаведны ліст за подпісам членаў 54-х арганізацый быў накіраваны кіраўніцтву рэспублікі. Абуранне аўтараў пасланна выклікалі дапаможнікі «Дзень, калі Карліс быў Карлін» і «Дзень, калі Рута была Рыхардам». Гэтыя кнігі, па сцвярджэнні іх аўтараў, дапамогуць выхаваным дзіцячым садкоў сфарміраваць думку пра раўнапраўе полаў, напрыклад, «ці прымальна для дзяўчынак гуляць у футбол і ці павінны саромецца хлопчыкі, якім хочацца гуляць у лялькі». Грамадскія арганізацыі Латвіі палічылі, што гэтыя кнігі «тэндэнцыйныя» і «падрываюць палавую ідэнтычнасць».

РАСІЯ ЎЗАКОНІЦЬ «АДДАЛЕННЫЯ ПРАФЕСІІ»

Дэпутаты Дзярждумы РФ у сярэдзіне кастрычніка разгледзяць папраўкі ў Працоўны кодэкс, якія тычацца дыстанцыйнай працы праз інтэрнэт. У працоўнае заканадаўства будучы ўнесены палажэнні аб традыцыйных «аддаленых прафесіях», прадстаўнікі якіх часта працуюць не ў офісе працадаўцы, а дома, звязваючыся з начальствам праз інтэрнэт: аўдытары, бухгалтары, юрысты, перакладчыкі, дызайнеры, праграмісты, рэдактары, журналісты.

ПОЎНЫ АБЗАЦ

▲ У сімферопальскім дзіцячым парку наведнікам забаранілі цалавацца. Таблічка з забаронай з'явілася на мінулым тыдні. Зараз у парку наведнікам забаронена не толькі выгульваць жывёл, паліць і ўжываць спіртныя напоі, але і цалавацца. За парушэнне патрабавання аб забароне пацалункаў будзе спаганяцца штраф — 600 грыўняў. Як высветлілася, таблічка вывешана па патрабаванні пажылых людзей. Яны паскардзіліся, што парачкі на лаўках цалуюцца і парушаюць грамадскую мараль. Аднак гэтая забарона ў заканадаўстве ўкраінскай дзяржавы не прапісана, а значыць, з'яўляецца проста заклікам паводзіць сябе прыстойна.

Паводле паведамленняў карэспандэнтаў «Звязды» і інфармагенцтваў.

УСЁ, ШТО ВЫ ХАЦЕЛІ ВЕДАЦЬ ПРА КАНТРАКТЫ

25 верасня з 11.00 да 12.00 гадзін у рамках інтэрактыўнага праекта «Online-марафон: Праца і сацыяльная абарона» Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Беларусі і БЕЛТА прайшла online-канферэнцыя на тэму: «ЗАКЛЮЧЭННЕ, ЗМЯНЕННЕ, СПЫНЕННЕ ПРАЦОЎНЫХ ДАГАВОРАЎ (КАНТРАКТАЎ)». Адначасова была арганізавана прамая тэлефонная лінія.

Адказы на вашы пытанні далі намеснік міністра працы і сацыяльнай абароны Беларусі Ігар СТАРАВОЙТАЎ, начальнік юрыдычнага ўпраўлення Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Валянціна МАСЛОЎСКАЯ, кансультант аддзела працоўнага заканадаўства юрыдычнага ўпраўлення Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Таццяна РАХУБА.

Андрэй А.: Тэрмін дзеяння кантракта з работнікам скончыўся 30 чэрвеня 2012 года. Ніводзін з бакоў не выказаў жадання аб працягу альбо спыненні кантракта. Працоўныя адносіны працягнуліся. Работнік звярнуўся да наймальніка з заявай аб звальненні па ўласным жаданні. Ці мае права наймальнік звольніць работніка па гэтай падставе?

Таццяна РАХУБА: Указам № 180 прадугледжаны абавязак кожнага з бакоў, якія заключылі кантракт, не пазней чым за адзін месяц да заканчэння тэрміну яго дзеяння пільмова папярэджаць іншы бок аб рашэнні працягнуць або спыніць працоўныя адносіны.

Калі па заканчэнні тэрміну працоўнага дагавора, у тым ліку кантракта, працоўныя адносіны фактычна працягваюцца і ніводзін з бакоў не запатрабаваў іх спынення, то дзеянне працоўнага дагавора лічыцца працягнутым на нявызначаны тэрмін (арт. 39 ПК).

Паколькі тэрмін кантракта, заключанага з работнікам, скончыўся 30 чэрвеня 2012 года, а працоўныя адносіны фактычна працягнуліся і ніводзін з бакоў не запатрабаваў іх спынення, такім чынам кантракт трансфармаваўся ў працоўны дагавор, заключаны на нявызначаны тэрмін. Пры гэтым працяг працоўных адносін на ўмовах працоўнага дагавора, заключанага на нявызначаны тэрмін, неабходна своечасова і належным чынам аформіць.

Звальненне пасля пераўтварэння кантракта ў бестэрміновы працоўны дагавор дапушчальнае на агульных падставах, прадугледжаных заканадаўствам аб працы.

Кацярына, Мінск: Са мной пры прыёме на працу быў заключаны працоўны дагавор з умовай папярэдняга выпрабавання тэрмінам на 3 месяцы. У гэты перыяд я заяцжарала. Ці можа наймальнік у выпадку, калі я не прайду выпрабавальны тэрмін, звольніць мяне?

Ігар СТАРАВОЙТАЎ: Згодна з Працоўным кодэксам, з мэтай праверкі адпаведнасці работніка працоўны дагавор па пагадненні бакоў можа быць заключаны з умовай папярэдняга выпрабавання (за выключэннем выпадкаў, прад-

гледжаных часткай пятай арт. 28 Працоўнага кодэкса, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам).

Скасаванне працоўнага дагавора з папярэднім выпрабаваннем (арт. 29 ПК) магчыма пры наяўнасці аб'ектыўных звестак, якія сведчаць аб тым, што работнік не здольны выконваць абавязкі па прафесіі, спецыяльнасці, пасадзе, адпаведнай кваліфікацыі, абумоўленыя пры прыёме на працу.

Абставіны, якія пацвярджаюць незадавальняльныя вынікі папярэдняга выпрабавання, альбо прычыны, якія паслужылі падставай для прызнання таго, што работнік не вытрымаў выпрабавання, павінны адлюстроўвацца ў загадзе (распараджэнні) наймальніка аб звальненні работніка па арт. 29 ПК як таго, хто не вытрымаў папярэдняга выпрабавання.

Пры гэтым варта адзначыць, што пры звальненні на падставе арт. 29 ПК не выконваюцца гарантыі, устаноўленыя для асобных катэгорый работнікаў (напрыклад, для цяжарных жанчын, для асоб, маладзейшых за 18 гадоў). Пра такое звальненне не паведамляюць прафсаюзу. Дапушчальнае звальненне работніка па арт. 29 ПК у перыяд яго часовай непрацаздольнасці. Такім чынам, пры незадавальняльным выніку папярэдняга выпрабавання цяжарная работніца можа быць звольнена на падставе арт. 29 ПК у сувязі са скасаваннем працоўнага дагавора з папярэднім выпрабаваннем.

Віктар: Мяне прынялі на работу на ўмовах няпоўнага працоўнага часу (0,5 стаўкі). Ці павінен наймальнік унесці мне ў працоўную кніжку запіс аб прыёме на працу на 0,5 стаўкі?

Таццяна РАХУБА: У выпадку заключэння працоўнага дагавора аб працы на ўмовах няпоўнага працоўнага часу звесткі аб працы ўносяцца ў працоўную кніжку работніка ў адпаведнасці з агульнымі патрабаваннямі, але без указання гэтай умовы.

Сяргей Іванавіч: У якіх выпадках работнік можа звольніцца да тэрмінова?

Валянціна МАСЛОЎСКАЯ: Звальненне да заканчэння тэр-

міну тэрміновага працоўнага дагавора магчымае на наступных падставах: дамове бакоў (п. 1 арт. 35 Працоўнага кодэкса) або па патрабаванні работніка (арт. 41 Працоўнага кодэкса).

Скасаванне працоўнага дагавора (кантракта) па пагадненні бакоў рэгулюецца артыкулам 37 ПК, згодна з якім працоўны дагавор, заключаны на нявызначаны тэрмін, а таксама тэрміновы працоўны дагавор (кантракт) можа быць у любы час спынены па пагадненні бакоў.

Разам з тым варта адзначыць, што звальненне датэрмінова па пагадненні бакоў на падставе п.1 арт. 35 Працоўнага кодэкса з'яўляецца правам наймальніка, і ён можа настойваць на працягу працоўных адносін да заканчэння тэрміну дзеяння кантракта (працоўнага дагавора).

Згодна з арт. 41 ПК тэрміновы працоўны дагавор (кантракт) падлягае скасаванню датэрмінова па патрабаванні работніка ў выпадку яго хваробы ці інваліднасці, якія перашкаджаюць выкананню работы па працоўным дагаворы, парушэння наймальнікам заканадаўства аб працы, калектыўнага або працоўнага дагавора і па іншых важных прычынах.

Паралік важных прычын у выпадку звальнення па патрабаванні работніка заканадаўствам не замацаваны. Важнасць прычыны ацэньвае наймальнік. Што тычыцца фактаў парушэння заканадаўства аб працы, калектыўнага або працоўнага дагавора, то яны ўстанаўліваюцца спецыяльна ўпаўнаважаным дзяржаўным органам нагляду і кантролю за выкананнем заканадаўства аб працы, прафсаюзамі і (або) судом.

Тамара Даніленка, Гомель: Мяне, як чалавека перадпенсійнага ўзросту, хвалюе наступнае пытанне. Чаму наймальнік заключае кантракт з работнікам роўна да дня дасягнення 55/60 гадоў? Хіба гэта не прыкмета дыскрымінацыі па ўзросце?

Таццяна РАХУБА: Інфармацыя па практыцы заключэння наймальнікамі кантрактаў з работнікамі да дасягнення пенсійнага ўзросту мы не маем. Разам з тым адначым наступнае.

Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь прадугледжана, што з работнікамі перадпенсійнага ўзросту (жанчыны — 53 гады, мужчыны — 58 гадоў), якія добрасумленна працуюць і не дапускаюць парушэнняў працоўнай і выканальніцкай дысцыпліны, кантракт працягваецца (заключаецца новы) не менш чым да дасягнення агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту (жанчыны — 55 гадоў, мужчыны — 60 гадоў)

і атрымання імі права на пенсію па ўзросце.

Варта звярнуць увагу, што гарантыя па працягу працоўных адносін з асобамі перадпенсійнага ўзросту пры выкананні вызначаных умоў з'яўляецца мінімальнай і не азначае, што наймальнік абмежаваны ў сваім праве працягнуць працоўныя адносіны з работнікам пенсійнага ўзросту.

Працоўныя адносіны з асобамі пенсійнага ўзросту не маюць якіх-небудзь асаблівасцяў у параўнанні з агульнымі нормамі заканадаўства аб працы. Заключэнне (працяг) працоўнага дагавора (кантракта) — гэта добраахвотнае волевыяўленне двух бакоў, наймальніка і работніка.

Алена Серыкава, Мінская вобласць: Назавіце найбольш тыповыя парушэнні ўмоў кантракта з боку наймальніка і работнікаў.

Ігар СТАРАВОЙТАЎ: Найбольшая колькасць парушэнняў звязана з аплатай працы. Значнасць своечасовай выплаты заробтнай платы падкрэсліваецца і памерам штрафных санкцый, якія прымяняюцца пры гэтым парушэнні. Так, часткай першай артыкула 9.19 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях (далей — КаАП) прадугледжана, што парушэнне наймальнікам або ўпаўнаважанай службовай асобай наймальніка парадку і тэрмінаў выплаты заробтнай платы цягне накладанне штрафу ў памеры ад 4 да 20 базавых велічынь, а на юрыдычную асобу — да 100 базавых велічынь.

Значная колькасць парушэнняў дапускаецца наймальнікамі пры афармленні, прадаўжэнні і спыненні працоўных адносін з працаўнікамі.

Нягледзячы на заканадаўчае замацаванне пільмовага фармы працоўнага дагавора (кантракта), да гэтага часу наймальнікамі не заўсёды выконваюцца патрабаванні арт. 18 Працоўнага кодэкса. Некаторыя з іх мяркуюць, што дастатковым з'яўляецца напісанне пільмовага заявы работнікам або выданне загаду (распараджэння) аб прыёме на працу.

Пры прыёме на працу наймальнік не заўсёды знаёміць работніка пад роспіс з даручанай працай (службовай інструкцыяй, характарыстыкай работ), умовамі і аплатай працы, калектыўным дагаворам і дакументамі, якія рэгламентуюць унутраны працоўны распарадак, не тлумачыць яго правы і абавязкі.

Часта ў працоўных дагаворах (кантрактах), заключаных з работнікамі арганізацый, у парушэнне патрабаванняў арт. 19 Працоўнага кодэкса адсутнічаюць абавязковыя звесткі і ўмовы, прадугледжаныя заканадаўствам.

Найбольш частым парушэннем пры заключэнні кантракта з работнікам з'яўляецца адсутнасць у ім дадатковых мер стымулявання працы, у тым ліку прадастаўлення дадатковага заахвочальнага водпуску з захаваннем заробтнай платы да пяці календарных дзён і павышэння тарыфнай стаўкі (акладу) (не больш чым на 50%, калі большы памер не прадугледжаны заканадаўствам), а таксама заключэнне з работнікам кантракта на тэрмін менш за адзін год.

Даволі часта пры змене работнікамі сістэмы і памераў аплаты працы, гарантый рэжыму працы, разраду, назвы прафесіі, пасады, устанаўленні або адмене няпоўнага працоўнага часу, сумяшчэнні прафесій і інш., наймальнікамі не выконваецца парадак змянення істотных умоў працы, вызначаны артыкулам 32 Працоўнага кодэкса, які прадугледжвае абавязак наймальніка папярэдзіць работніка аб змене істотных умоў працы пісьмова не пазней чым за адзін месяц, пры гэтым абгрунтаваўшы такое змяненне вытворчымі, арганізацыйнымі або эканамічнымі прычынамі.

Дзмітрый Жырко, Гродна: Ці мае рацыю наймальнік, калі пры прыёме на працу з выпрабавальным тэрмінам ён патрабуе аформіць заяву адразу і аб сыходзе з адкрытай датай?

Валянціна МАСЛОЎСКАЯ: Пералік дакументаў, якія наймальнік абавязаны запатрабаваць, а грамадзянін павінен прад'явіць пры заключэнні з ім працоўнага дагавора, вызначаны артыкулам 26 Працоўнага кодэкса. Прад'яўленне асобай, якая працаўладкоўваецца, заявы аб звальненні з адкрытай датай арт. 26 не прадугледжана. Пры гэтым забараняецца патрабаваць пры заключэнні працоўнага дагавора дакументы, не прадугледжаныя заканадаўствам (частка трэцяя арт. 26 Працоўнага кодэкса).

Лілія Кузьміна, Мінск: На які максімальны тэрмін можа быць працягнуты кантракт работніку пасля дасягнення ім пенсійнага ўзросту?

Валянціна МАСЛОЎСКАЯ: У адпаведнасці з Указам № 180 падаўжэнне кантракта ў межах максімальнага тэрміну яго дзеяння (пяці гадоў) ажыццяўляецца па згодзе бакоў на тэрмін не менш за адзін год. Названым Указам не вызначаны асаблівасці заключэння (прадаўжэння) кантрактаў з работнікамі, якія дасягнулі агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту. У сувязі з гэтым падаўжэнне кантракта з гэтай катэгорыяй работнікаў ажыццяўляецца на агульных падставах. **Падрыхтавала Святлана БУСЬКО.**

ЯШЧЭ АДЗІН КРОК ДА СГА

АБ развіцці Аперагорнага працэсу па ўступленні Беларусі ў Сусветную гандлёвую арганізацыю (СГА) размова ішла на прэс-канферэнцыі намесніка міністра замежных спраў Аляксандра ГУР'ЯНАВА.

У лістападзе адбудзецца чарговае пасяджэнне рабочай групы ў Беларусі, на якім будзе разгледжаны даклад аб гатоўнасці нашай краіны ўзяць на сабе пэўныя абавязальствы перад арганізацыяй, аб ступені выканання намі ранейшых заўваг, парад і рэкамендацый. Аляксандр Гур'янаў сказаў, што адчуваецца пазітыў з боку рабочай групы і сакратарыята СГА, дыялог з імі вядзецца амаль у штотдзённым рэжыме, таксама ёсць падтрымка Расійскай Федэрацыі як новага члена гэтай арганізацыі. Усё гэта дае

падставы спадзявацца на станоўчыя вынікі пасяджэння рабочай групы па Беларусі.

Нагадаем: шлях у СГА звычайна займае не адзін год, а нярэдка не адно дзесяцігоддзе. Незалежная Беларусь падала заяўку ў арганізацыю яшчэ ў 1993 годзе. На адным этапе перагаворнага працэсу краіны Мыйтнага саюза: Беларусь, Расія і Казахстан захачелі разам уступіць у СГА. Былі на гэта сур'ёзныя падставы. Не атрымалася. Узніклі ў прадстаўнікоў арганізацыі заканамерныя пытанні, і ад гэтай ідэі давялося, на жаль, адмовіцца. Першай з «тройкі», як вядома, уступіла ў СГА Расія. Цяпер на чарзе Беларусь і Казахстан. Хто раней? Кажуць, што Казахстан, хоць ніхто вам гэтага ўпэўнена не скажа — могуць узнікнуць розныя прычыны, якія запаволяць працэс.

Далучэнне да СГА мае свае

плюсы і свае мінусы. Але плюсоў больш, а таму сёння членамі гэтай арганізацыі з'яўляюцца 156 дзяржаў. Увесць свет ідзе па шляху лібералізацыі гандлю. Кожная краіна, якая падпісала пакет дамоўленасцяў з СГА, атрымлівае больш ліберальны доступ сваіх тавараў на іншыя замежныя рынкі. Але адначасова краіна-навічок адкрывае і сябе для замежных вытворцаў-канкурэнтаў. З аднаго боку, гэта і няблага, лічыць Аляксандр Гур'янаў. Нашы прадпрыемствы атрымаюць новы магутны імпульс для павышэння канкурэнтаздольнасці прадукцыі, укаранення новых тэхналогій. Не абдызецца і без закрыцця састарэлых вытворчасцяў, адмовы ад выпуску тавараў, якія не маюць перспектывы на хуткую рэалізацыю.

Былі пытанні да Аляксандра Гур'янава і аб верагодных наступствах для Беларусі пасля

ўступлення Расіі ў Сусветную гандлёвую арганізацыю.

Сёння нямала розных, часам супрацьлеглых заяў і меркаванняў на гэту тэму эканамістаў, палітолагаў, аналітыкаў. І кожны лічыць сваім абавязкам убачыць негатывы наступствы ўступлення Расіі ў арганізацыю. Па словах намесніка міністра, сёлетняе членства Расіі ў СГА, а таксама верагоднае далучэнне да яе Казахстана (у лепшым выпадку прыкладна ў наступным годзе) нашай краіне пойдзе толькі на карысць. Бо яны — нашы саюзнікі па Адзінай эканамічнай прасторы, зацікаўленыя гандляваць з Беларуссю па нормах і правілах Сусветнай гандлёвай арганізацыі.

Леанід ЛАХМАНЕНКА.

Ратуючы чалавека з рэк, пацярпеў іншы пасажыр

У мінскім метро мужчына нападніцку ўпаў на рэйкі паміж вагонамі электрацягніка.

Здарэнне адбылося каля паловы адзінаццатага вечара на станцыі «Магілёўская». Грамадзянін выходзіў з вагона цягніка на перон і, як мяркуюцца, па прычыне асабістай неасцярожнасці, выкліканай станам алкагольнага ап'янення, упаў на рэйкі паміж чацвёртым і пятым вагонамі. Праз дзве хвіліны работнікі метрапалітэна разам з пасажырамі дасталі 53-гадовага мужчыну, рабочага ААТ «Мінскі завод колавых цягачоў» на платформу. Пасля агляду брыгадай хуткай медыцынскай дапамогі грамадзяніна даставілі ва ўпраўленне ўнутраных спраў па ахове Мінскага метрапалітэна.

— Калі даставалі мужчыну, што ўпаў на рэйкі, пацярпеў 25-гадовы пасажыр, які з папярэднім дыягназам «стан пасля ўдару токам» быў дастаўлены ў 5-ю гарадскую клінічную бальніцу, — паведаміў «Звяздзе» падрабязнасці здарэння старшы інспектар цэнтры прапаганды Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Алег Малевіч. — Спынення руху цягнікоў не было.

Сяргей РАСОЛЬКА.

«ДАРОСЛЫ ДЗІЦЯЧЫ САДОК» ЛЮДМІЛЫ ГУЦЬКО...

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)
**Пра іншае жыццё,
памперсы і грашовае
дрэва**

Калі ў чалавека няма мары,
то гэта абядняе яго жыццё.

З іншым жыццём — жыццём людзей з цяжкімі абмежаваннямі — сутыкнулася толькі ў 1984 годзе. Калі ў мяне нарадзіўся сын з дзіцячым цэрабральным паралічам цяжкай формы — тэтрапарэзам. 24 гады на суткі Косця патрабавалася (патрабуецца і цяпер!) даглядаць, бо ён нават сядзець без падтрымкі не можа. Было цяжка, але я лічыла, што я моцная, усё вытрымаю, з усім спраўлюся. А як жа выжываюць іншыя з пенсіяй па інваліднасці ў 20 рублёў? З такімі думкамі прыйшла ў Асацыяцыю бацькоў дзяцей-інвалідаў Фрунзенскага раёна, якую неўзабаве і ўзначаліла. Паглядзела, што проста збіраць час ад часу і раскаваць пра свае праблемы — гэта добра. Але недастаткова.

Недзе 80 % сем'яў пасля нараджэння дзіцяці з цяжкімі адхіленнямі ў развіцці, як гэта не сумна, распадоўца. Мужчыны сыходзяць з сям'і. Уцякаюць ад адказнасці, будзем называць рэчы сваімі імёнамі. Маці застаюцца са сваёй праблемай сам-насам. Пенсіі па інваліднасці, не па чутках ведаю, хапае літаральна на некалькі пачкаў памперсаў... Для дарослых гэты сродак гігіены каштуе нават даражэй, чым для малюта (праўда, з гэтага года сітуацыя палепшылася дзякуючы Міністэрству працы і сацыяльнай абароны, якое кампенсуе нам выдаткі на памперсы). Вось мне і прыйшла ідэя адкрыць цэнтр дзённага знаходжання для такіх людзей, каб падтрымаць жанчын, якія не здалі дзіця ў інтэрнаты. Разгрузіць іх, даць магчымасць уладкавацца на працу і зарабіць грошы на жыццё. Адміністрацыя раёна пайшла насустрач, выдзеліла памяшканне, пра якое можна было толькі марыць. У цэнтры раёна, побач з метром. Сімвалічна, што ў савецкія часы там месцілася аптэка.

Многіх бацькі прывозілі да нас з інтэрнатаў. Пасля знаходжання ў псіханеўралогічным інтэрнаце яны былі агрэсіўныя, часам нават жорсткія ва ўзаемаадносінах са сваімі аднагодкамі. Мы пачалі шукаць да кожнага з іх індывідуальны падыход, і праз нейкі час агрэсіўнасць знікала сама па сабе. Вельмі важна не абагульняць дыягназ, а кожнаму даць магчымасць займацца тым, што яму падабаецца. Адзін наш былы падапечны (цяпер пра яго клопаціцца праваслаўны храм), напрыклад, вельмі любіць

збіраць макулатуру. Збірае яе і штодзень у тры гадзіны прыносіць у цэнтр, каб на выручаных грошы мы купілі корм для яго ўлюбёнца — папуга. У Швецыі, дзе я была на стажыроўцы, такі ж падыход.

спакойна ўспрымаю адмову, не асуджаю. А працягваю адчыняць усё новыя і новыя дзверы. І тое, што цэнтр воль ужо 16 гадоў існуе, пацвярджае, што свет не без добрых людзей.

Пра крыж, Travel Channel і страх

Калі я даведлася, што мой сын не будзе хадзіць, была ў роспачы. Чаму ў мяне — медработніка — і хворе дзіця? Чаму так атрымалася? Муж здаровы, я здаровая. Мы ж хацелі гэтае дзіця. А мама і кажа: «Калі табе далі такі крыж, ты яго зможаш несці. Гэта Біблія, святыя словы». Як толькі апускаюцца рукі, заўсёды ўзгадваю маміны словы.

Дазваляю сабе быць слабай толькі з мужам. Па-іншаму нельга. Бо мой муж вельмі тонкі чалавек і не любіць, калі ім кіруюць. Абое па размеркаванні трапілі ў бальніцу хуткай дапамогі. Працавалі ў розных брыгадах і ніяк не маглі

на веласіпед і «нарэзаць» некалькі кругоў вакол дома.

Любімае месца склалася вымушана з Косцем на канапе. Ніколі не любіла пасіўны адпачынак. На канапе я яму нешта чытаю, на канапе мы разам слухаем класічную музыку, на канапе глядзім навіны. «Цяпер, Косця, даведземся, што ў краіне». Ён уздыхае. «А цяпер — што ў свеце». Калі ёсць час, уключаю канал Travel Channel. Няма магчымасці некуды паехаць, дык хоць так знаёмімся з іншымі краінамі, іх укладам жыцця, прыродай. За 28 гадоў я навучылася са сваім анёлам — так называем з мужам Косцю — размаўляць вачыма.

Старэйшы сын Руслан дапамагае мне ў цэнтры. Ён псіхолаг і тата для ўсіх дзяцей у адной асобе. Акрамя таго, ён добры сем'янін. У яго расце цудоўны сын. Унук мне дапамагае купаць Косцю, разам з Русланам стрыгуць яго. Хоць і маленькі, але ў яго ўжо ёсць свае абавязкі. Калі да ўнучка прыходзяць сябры, той не саромеецца, знаёміць: «Гэта Косця, мой дзядзька». Мы ніколі не хавалі свайго Косцю ад людзей. Калі мы не маглі паехаць да некага ў госці, то ўсе прыязджалі да нас. Таму кола сяброў у мяне практычна не памянлася.

Калі б Косця быў маім адзіным сынам, то я абавязкова адважылася б на другое дзіця. І іншых пераконваю. Калі адно дзіця хворе, гэта не значыць, што і другое будзе хворым. Два крыжы на адну сям'ю не даюцца. Трэба спрабаваць. Тым больш калі дзіця стала інвалідам з-за родавай траўмы, калі няма геннага захворвання. Многія ж жанчыны баяцца. І гэта адна з прычын, чаму яны застаюцца адны.

Вельмі важна не абагульняць дыягназ, а кожнаму даць магчымасць займацца тым, што яму падабаецца.

Вось толькі адзін прыклад. Дзяўчыны з дыягназам аутызм, каб зразумець, да чаго ў яе ляжыць душа, пастаянна паказвалі розныя карцінкі. Аказалася, што яна хоча працаваць у порце, здымаць з дна судна нарасці. Для яе прыдумалі спецыяльную люльку. І вось ужо 20 гадоў яна там працуе і зарабляе грошы.

Грашовае дрэва заўсёды стаіць у мяне на працоўным сталі. Дзеці зрабілі яго для мяне сваімі рукамі, а Сашу — ён у нас лепш за ўсіх размаўляе — як дыпламата адправілі ўручаць падарунак. Ён прыйшоў і сказаў: «Вось гэта манетка, каб у нас заўсёды былі грошы на камунальныя плацэжы, гэта — на ежу, гэта... (падказваюць педагогі) на зарплату супрацоўнікам».

Самае складанае ў маёй працы — гэта знайсці грошы, раскаваць людзям пра сваю сацыяльную групу так, каб чалавек захацеў ахвяраваць. У гэтым месяцы толькі за ўтрыманне будынка я заплаціла больш як 4 млн. А ёсць жа яшчэ шмат розных выдаткаў... Неяк прыходзіць мая супрацоўніца да дырэктара аднаго прадпрыемства з просьбай, каб той выдзеліў нам для швейнага гуртка адходы тканіны. А ў яго якраз юбілей. Увесь кабінет у кветках. Зірнуў у тую паперку: «Я што, Бог, каб усім даваць?» Людзі часта адгароджваюцца ад чужых праблем. Асабліва калі просіш фінансавай падтрымкі. «Хворыя дзеці, дык чаго яны жывуць?». Я раней думала: як жа можна сказаць такое, плакала ад крыўды, што мяне не разумеюць. А цяпер

Дзеці навучылі мяне цяргпенню, мудрасці і міласэрнасці. І дараванню.

пазнаёміцца, пакуль не паехалі на саборніцтвы. У мяне была кароткая дыстанцыя, у яго доўгая. З таго часу разам і бязым па жыцці, і дзякуй Богу.

Я ўзяла за правіла дома аб працы не размаўляць. Там я ў першую чаргу жонка, маці. Калі чалавек будзе зацyklівацца і несці працу дадому, то наўрад ці яму ўдасца пазбегнуць дэпрэсіі і перагрукі. Па дамоўленасці з мужам у выхадныя займаюся з Косцем. Бо ў рабочыя дні менавіта ён даглядае сына. Муж усё жыццё прапрацаваў фельчарам на «хуткай дапамозе», цяпер на пенсіі, таму мне крыху лягчэй.

Калі адчуваю, што стамілася, ці мяне перапаўняюць негатыўныя эмоцыі, іду ў басейн. І вям раю. Гадзіну паплавала — і цудоўна сябе адчуваю. Альбо магу проста сесці

на праблемы, звязаныя з узростам. А я кажу: «Паглядзіце на гэта з іншага боку. У вас такі цудоўны ўзрост. Пераключыце ўвагу, займіце сябе чым-небудзь. Навучыцеся таму, чаго не ўмелі раней. Асвойце камп'ютар, пасадзіце кветчанку, памяняйце работу ўрэшце».

Калі ў чалавека няма мары, то гэта абядняе яго жыццё. Пакуль Косця быў маленькім, я марыла паехаць на мора. Знаёмія смяліся: «З Косцем, ці што?». І што вы думаеце, я сваю мару ажыццявіла. Таварыства інвалідаў у той час арганізоўвала паездкі на мора. Ім якраз патрэбны былі медработнікі, таму і ўзялі мяне разам з 8-гадовым Косцем, каб я аказвала, калі спатрэбіцца, хуткую дапамогу. І так пяць гадоў запар. Я знаходзіла час, каб схадзіць пакупацца. Прачыналася рана і, пакуль Косця спаў, бегла на мора. Так што няпраўда, што такім людзям, як мы з Косцем, закрыты ўсе дарогі.

Дзеці навучылі мяне цяргпенню, мудрасці і міласэрнасці. І дараванню. Яны ж такія дабрадушныя. Пакрыўдзіўся нехта з іх — і хвіліны не прайшло, як забыўся. Вось гэтаму варта ў іх павучыцца. Не насіць у сабе крыўду тыдзень, месяц, год ці, як гэта часам бывае, усё жыццё. А дараваць і любіць.

Больш за ўсё ўразіла гісторыя Румы. Яго бабуля, заслужаная настаўніца Беларусі, даведлася пра наш цэнтр па тэлебачанні і прывезла яго са словамі: «Вазьміце, дзеля Бога, бо ён у Навінках «задыхаецца»». Праз нейкі час прыязджае і кажа: «Рому не пазнаць, прыходзіць дадому ў добрым настроі, агрэсіі не праўляе, мая настолькі добра ў вас, што мая дачка не нарадуецца. Вы мне напішыце распіску, што будзеце яго глядзець да смерці». Я кажу: «Якая распіска, я старэйшая за вашу дачку». — «Я не памру спакойна, напішыце», — настойвае. Сылліся на тым, што я паабяцала на словах, што колькі буду працаваць, Рома будзе наведваць цэнтр.

Плачу, калі паміраюць бацькі падапечных. Вельмі перажывала за Іру Калеснікову. Такая добрая дзяўчынка, ёй 21 год, жыла ва Уруччы з мамай. Калі мама памерла, радня хацела адвезці яе ў Навінкі. Я кажу: «Куды вам спяшацца? Яна ж адна з многіх нашых падапечных, хто дабіраецца штодзень у цэнтр самастойна. Мы навучым яе прыбіраць кватэру, гатаваць, мыць бялізну. У яе ёсць кватэра, яна нічога ад вас не просіць, у яе ёсць пенсія. Яна можа жыць адна. Проста трэба, каб суседзі час ад часу яе праведвалі. Вы паспрабуйце». Яны паслухалі. Дзяўчынка з лютага жыве адна і спраўляецца. Гэта настолькі ўсяляе ў мяне ўпэўненасць, надзею, што людзі, нават нягледзячы на свой дыягназ, калі трапляюць у нармальны асяродак, вельмі добра адаптуюцца.

Мару, каб для такіх людзей, як мой Косця і мае падапечныя, быў працяг. Бо ні я, ні маці нашых дзяцей не вечныя... Каб і ў Беларусі з'явіліся такія, як за мягой, дамы калектыўнага пражывання на 4 чалавекі, дзе б гэтыя людзі жылі ў хатняй абстаноўцы. Каб былі падрыхтаваны спецыялісты, якія б маглі даглядаць іх столькі, колькі ім адмерана жыць. І калі яны будучы жыць у такіх дамах разам з сябрамі, то значна менш спатрэбіцца медыкаментознага ўмяшання. А пакуль, калі нешта здарылася з бацькамі, іх здаюць у інтэрнаты...

**Надзея ДРЫЛА,
фота Надзеі БУЖАН**

Герой спорту

Ксенія САНКОВІЧ:

«СТРАШНА ПАДУМАЦЬ, ШТО БЫЛО Б, КАЛІ Б МЫ НЕ ТРАПІЛІ НА П'ЕДЭСТАЛ!»

Фота Надзеі БУЖАН.

«Мне ў камандзе камфортна і весела»

— Хто прывёў цябе ў гімнастычную залу?

— Мой першы трэнер Эла Пакармяха шукала таленты па дзіцячых садках. Проста прыходзіла, прасіла зрабіць некалькі нескладаных практыкаванняў і запрашала найбольш гнуткіх дзяўчынак у секцыю гімнастыкі. Гэта менавіта той выпадак, калі «мне прапанавалі — я згадзілася».

— Якімі былі першыя ўражання ад гэтага віду спорту?

— Памятаю толькі тое, што спачатку на трэніроўкі хадзіла з вялікім задавальненнем.

— А потым?

— А потым проста прывыкла. Хаця быў перыяд, калі я хацела пакінуць гімнастыку. Надакучыла, было цяжка, нас балюча «расцягвалі»... Але тады трэнер угаварыла мяне пахадзіць яшчэ трохі.

А калі пайшлі спаборніцтвы, было ўжо не да роздумаў. На дэбютным для мяне першынстве школы я заняла толькі чацвёртае месца. Было крыўдна... яшчэ і падарункаў не атрымала (усміхаецца). А пасля, на гарадскіх спаборніцтвах, перамагла ўжо.

— Чаму ты выбрала групавыя практыкаванні, а не выступленні ў асабістым разрадзе?

— Пасля пэўнага вопыту выступленняў у групе зразумела, што гэта мае. Мне падабаецца працаваць у камандзе. Камусьці гэта падыходзіць, камусьці — не.

Мала ў каго са спартсменаў атрымліваецца паўтарыць уласны алімпійскі поспех. Больш складана — падняцца на прыступку вышэй. Гэтая дзяўчына здолела. Дзякуючы яе камандзе лонданская Алімпіяда для беларусаў скончылася на мажорнай ноте. Менавіта нашы «групавічкі» ў фінальны дзень Гульняў паклалі ў скарбонку Беларусі апошнія медалі. Сярэбраныя! Пра жорсткую канкурэнцыю ў мастацкай гімнастыцы, непераможных расіянак і цягу да экстрэму карэспандэнту расказала лідар беларускай каманды ў групавых практыкаваннях, гімнастка Ксенія САНКОВІЧ.

Некаторыя з «групавічак» пераходзяць у індывідуальны разрад, як гэта ў свой час зрабілі Люба Чаркашына, Меліта Станюта. Гэты шлях выбіраюць дзяўчаты, у якіх яркая выяўляецца свой стыль, уласная тэхніка. Такім гімнастам цяжка ў групе, дзе трэба падладжвацца пад сваіх напарніц. А мне ў камандзе з самага пачатку было камфортна і весела.

«Мы выступалі без права на памылку»

— Ксенія, ты ўжо двухразовы алімпійскі прызёр. Раскажы пра свае першыя ўспаміны, звязаныя са словам «алімпіяда».

— У мяне не было такога, каб я з дзіцячых гадоў марыла пра выступленні на сусветных першынствах, як некаторыя дзяўчынкі. Калі толькі пачала займацца гімнастыкай, Алімпійскія гульні здаваліся чымсьці нерэальным. Памятаю, як шасцігадовай дзяўчынкай глядзела Алімпіяду ў Атланце. Дома і зараз захоўваюцца тыя запісы з мастацкай гімнастыкай. Але і ў думках не было, што праз некалькі гадоў сама выйду на алімпійскі дыван.

Увогуле, спаборніцкі дух ува мне прачнуўся позна. Памятаю, як не трапіла на юніёрскі чэмпіянат Еўропы. Сяброўкі паехалі, а мяне не адабралі ў каманду: па росце не падыходзіла, ды яшчэ і ў асабістым разрадзе выступала. Тады вырашыла, што на наступнае першынство Еўропы абавязкова паеду.

(Заканчэнне на 4-й стар. «ЧЗ».)

Смачна есці!

Студэнцкія сталовыя: свініна з ананасамі і «мужчынскае» меню

Мінула спроба пацікавіцца меню сучасных студэнтаў (гл. «ЧЗ» за 13 верасня) прывяла да нечаканай высновы. Аказваецца, есці ва ўніверсітэцкіх сталовых шмат каму не падабаецца. Мы вырашылі сабраць паўнацэнны абед, наведваючы чатыры розныя студэнцкія сталовыя сталіцы, і пастараліся ацаніць усе «за» і «супраць». Адрозныя значым, што выбар месцаў для эксперыменту быў выпадковым...

На што скардзімся?

Перш чым здзейсніць набег на сталовы, распытала знаёмых студэнтаў, навошта яны туды ходзяць. Некаторыя смяяліся і круцілі пальцам ля скроні: «Зразумела, есці. Там такія смачныя дранікі з мясам!». Іншыя расказвалі што толькі заўгодна: пасядзець спакойна за ноўтбукам, падрыхтавацца да пары, прагуляць лекцыю, паплаткарыць з сяброўкамі, але толькі не есці, а калі і есці, то выключна... піць гарбаты ці сок. Бо катлеты «дзіўна пахнуць», маянэз у салаце пракіс, а каша рысавая ўвогуле падгарэла. Старэйшае пакаленне здзіўляецца: чаго вы носам круціце? А некаторыя студэнты падрабязна тлумачаць свае прэтэнзіі: па-першае — часам нямасла, па-другое — вызначанае на кожны дзень тыдня меню праз месяц-другі наведвання прыядаецца. Ёсць і такія, хто асноўны корань зла бачыць у рэжыме працы сталовы, якая працуе да 4-5 гадзін вечара, а заняткі ў другую змену доўжацца да 7-8. І што загадаеце рабіць? Рагі сталовы грызці?

Але нават праціўнікі харчавання ў сталовых у плюс яму запісваюць адносна невысокі кошт.

Толькі ці кампенсуе ён усе іншыя прэтэнзіі?

Першае: адшукай прусака

Так сталася, што я не маю асабістага негатыўнага вопыту, звязанага са студэнцкімі сталовымі. А вось адной маёй занадта ўважлівай сяброўцы «пашанцавала» менш. Неяк, стаячы з падносам у чарзе, яна пабачыла вялізнага прусака, які няспешна поўз ля вялікага тазіка з нарэзаным хлебам, рухаючыся акурат да бульбянога пюрэ і каструлі з супам. Вусатаму стварэнню ніхто не перашкаджаў.

— Я ўявіла, як ён поўз, поўз і ў выніку — патануў у супе, — ці то радавалася, ці то гаравала дзяўчына, распавядаючы гэты жажліўчык. Зразумела, пасля такога ў сталовую яна — ні кроку.

Ідучы да месца, дзе належала з'есці суп — у сталовую БНТУ, што па вуліцы Якуба Коласа, 18, — я чамусьці прыгадала гэту гісторыю...

...Сталовы ў будныя дні працуе з 9 да 20 гадзін. Нават самыя заўзятая аматары лекцыі паспеюць пад'есці. Заходжу ў залу, дзе ўжо сабралася чарга. Далучаюся да яе і гляджу меню. Відаў шэсць-восем салатаў. Мясца, рыба — таксама ёсць з чаго выбраць. Але мая мэта — толькі суп. Спыняюся на баршчы са смятанай. Стаўлю талерку, бяру кавалачак хлеба і азіраюся на суседзяў: хлопцы запасліся некалькімі булкамі, кефірам і адбіўнымі. На касе з мяне ўзялі 1750 рублёў. Па сённяшніх цэнах — амаль бясплатна.

(Заканчэнне на 5-й стар. «ЧЗ».)

«Акадэмія» мужнасці

СЛАБАКАМ ТУТ НЕ МЕСЦА

Неаднойчы даводзілася чуць ад дарослых людзей ганебныя словы на адрас маладога пакалення. А тое, што «маладзё сёння не тая» — ледзь не адзіны аргумент на ўсе выпадкі: не саступіў месца ў грамадскім транспарце, не павітаўся, «не так» апрануўся... Але ж не трэба ўсіх пад адзін капры падганяць. Ветлівых і добразычлівых юнакоў і дзяўчат, згодных прыйсці на дапамогу ў любую хвіліну, таксама хапае. А ёсць сярод маладзі і тыя, хто неабякавы да лёсу сваёй краіны, змагаецца з незаконнасцю, абараняе нашы правы і інтарэсы. І гэта не маладыя супраціўнікі ўнутраных спраў, як вы, магчыма, падумалі, а звычайныя школьнікі, навучэнцы, студэнты і працоўная маладзё — члены моладзевых атрадаў аховы правапарадку БРСМ.

А гэта ні многа ні мала каля 12 тысяч энтузіястаў, якія, замест таго, каб правесці вольны час з сябрамі ці пасядзець лішнюю гадзінку ля камп'ютара, клапоцяцца пра нас з вамі бяспеку.

— Рух моладзевых атрадаў аховы правапарадку (МАОП) узнік з моманту заснавання Беларускага рэспубліканскага саюза маладзі, — расказвае сакратар пярвічнай арганізацыі БРСМ факультэта ўнутраных войскаў Ваеннай акадэміі, намеснік начальніка Рэспубліканскага штаба МАОП Эдуард САВІЦКІ. — Ініцыятыва, агучаная ў 2005 годзе, атрымала шырокую падтрымку. І ўжо праз год моладзевыя дружыны пачалі фарміравацца па ўсёй краіне.

Юнакі і дзяўчаты з амаль што 350 атрадаў не толькі ўдзельнічаюць у ахове права-

парадку сумесна з супрацоўнікамі ўнутраных спраў. Ёсць у іх і іншыя абавязкі: садзейнічаць праваахоўным органам у прафілактыцы правапарушэнняў і злачынстваў у моладзевым асяродку, удзельнічаць у ахове грамадскага правапарадку пры правядзенні культурна-масавых мерапрыемстваў, клапаціцца аб грамадска-патрыятычным выхаванні моладзі.

Асобны кірунак — моладзевыя дружыны Дзяржаўнай аўтаінспекцыі: каля 2 тысяч чалавек у 67 атрадах. Сумесна з работнікамі ДПС хлопцы і дзяўчаты патрулююць праблемныя скрыжаванні, дзяжураць каля навучальных устаноў, прымаюць удзел у рэйдавых мерапрыемствах.

Члены моладзевых атрадаў аховы правапарадку валодаюць усімі паўнамоцтвамі дружнынікаў у адпаведнасці з заканадаўствам. Асноўная іх задача — папярэджваць, зрабіць заўвагу правапарушальніку, пры неабходнасці затрымаць і даставіць у аддзяленне ўнутраных спраў. Дружыннікі маюць права ўдзельнічаць пры складанні пратаколаў, быць незалежнымі сведкамі, сумесна з праваахоўнымі органамі дзяжурыць на станцыях метрапалітэна.

Як ні дзіўна, менавіта моладдзю выяўляецца шмат правапарушэнняў. Мяркуюць самі: толькі за мінулы год дружнынікамі аказана садзейнічанне ў раскрыцці больш як 1200 злачынстваў. Затрымана нямала асоб, у тым ліку тых, хто знаходзіўся ў вышуку.

Адзін з апошніх прыкладаў. У Савецкім раёне сталіцы членамі атрада была затрыма-

Каманда Брэсцкай абласной арганізацыі БРСМ, якая заняла першае месца ў рэспубліканскай спартакіядзе сярод актыву моладзевых атрадаў аховы правапарадку «Акадэмія мужнасці — 2012».

на група аўтамабільных зладзеяў, якіх даўно шукала міліцыя: на іх рахунку было не адно злачынства.

— Асноўная задача, якая сёння стаіць перад моладзевымі атрадамі аховы правапарадку, — пераростанне дзейнасці дружын у масавы патрыятычны рух, — перакананы студэнт гістарычнага факультэта БДУ, камандзір моладзевага атрада аховы правапарадку гэтай установы Яўген РАЎДАНОВІЧ. — Акрамя таго, гэта і падрыхтоўка моладзі да паступлення ў Акадэмію МУС, да працы ў органах унутраных спраў, да службы ва ўнутраных войсках.

Каманда Яўгена — каля сотні студэнтаў

БДУ. На кожным факультэце — па некалькі прадстаўнікоў. Іх задача — забяспечыць правапарадак пры правядзенні масавых мерапрыемстваў пад эгідай БДУ і БРСМ.

Толькі за тры апошнія гады больш за 400 членаў МАОП папоўнілі шэрагі абаронцаў парадку, больш за 2 тысячы прайшлі тэрміновую ваенную службу.

Пачынаючы з 2010 года, Цэнтральны камітэт БРСМ выдае рэкамендацыі членам моладзевых атрадаў, што збіраюцца паступаць у Акадэмію МУС, а з 2011 года — і тым, якія папоўняць шэрагі курсантаў Вышэйшага каледжа МУС, што ў Магілёве, а таксама факультэта ўнутраных войскаў Ваеннай акадэміі. Падобная рэкамендацыя азначае прывілею пры залічэнні ў ВУН пры роўнасці балаў. Сёлета такая прывілея дапамагла стаць курсантамі ВУН Міністэрства ўнутраных спраў і факультэта ўнутраных войскаў Ваеннай акадэміі больш як сотні дружнынікаў.

— Калі я быў удзельнікам моладзевага атрада аховы правапарадку ў Магілёве, рэкамендацыі для паступлення яшчэ не выдавалі, — успамінае Эдуард Савіцкі. — Шчыра кажучы, у мяне і не было ў гэтым патрэбы. Да гэтага часу я ўжо добра ведаў, што хачу папоўніць афіцэрскі корпус органаў унутраных спраў Беларусі. Удзел у моладзевай дружыне даў мне пэўную заканадаўчую базу, фізічна падрыхтаваў да будучай працы і маральна загартаваў.

(Заканчэнне на 2-й стар. «ЧЗ».)

СЛАБАКАМ ТУТ НЕ МЕСЦА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

Невыпадкова сённяшні сяржант, намеснік камандзіра ўзвода 4 курса факультэта ўнутраных войскаў Ваеннай акадэміі, яшчэ ў 17 гадоў быў абраны камандзірам атрада. Эдуард Савіцкі — адзін з тых нямногіх, хто за асабісты ўклад у развіццё гэтага моладзевага руху атрымаў знак «За адзнаку ў ахове правапарадку»!

Гэтую найвышэйшую ўзнагароду БРСМ маюць каля 50 чалавек з 12 тысяч. Яны — сапраўдныя героі не толькі сярод сваіх. Іх учынкi здзіўляюць нават прафесіяналаў: выратаваныя жыццi, прадухіленыя злачынствы...

— Такіх прыкладаў шмат, — пацвярджае Эдуард. — Нядаўна камандзір Смалевіцкага МААП выратаваў дзіця, якое ледзь не трапіла пад цягнік... У Слуцку байцы выцягнулі з ракі дваіх школьнікаў малодшага ўзросту, якія танулі... У Стаўбцоўскім раёне падчас турэлёту на беразе Нёмана хлопец ноччу назіраў за мясцовымі жыхарамі, якія пераходзілі раку ўброд. Адзін перайшоў паспяхова, а другі, непаўналетні, — пачаў захлынацца вадой. Студэнт БДУ хутка зрэагаваў — жыццё чалавеку было выратавана.

— Найбольш частыя правапарушэнні, з якімі мы сутыкаемся, — хуліганства, распіццё спіртных напояў у грамадскіх месцах, парушэнне правілаў дарожнага руху, — расказвае намеснік камандзіра моладзевага атрада аховы правапарадку пярвічкі БРСМ Маладзечанскага гандлёва-эканамічнага каледжа Белкаапсаюза Антон ГАЙДУК. — Удзельнічаючы ў рэйдах па начных клубах, выяўляем непаўналетніх і нецвярозую моладзь, якіх, на жаль, вельмі шмат.

Вядома, што на адным энтузіязме доўга не працягнеш. Дык што дае юнакам і дзяўчатам членства ў моладзевых дружнах?

— Акрамя праваахоўнай работы, якая нам усім даспадобы, па-першае, мы выхоўваем патрыятызм, — тлумачыць сакратар пярвічнай арганізацыі Маладзечанскага гандлёва-эканамічнага каледжа Белкаапсаюза Аксана АПЯЦЁНАК. — Таксама ў нас ёсць магчымасць займацца спортам і карыстацца іншымі паслугамі ў межах дысконтнай сістэмы БРСМ, разлічваючы на льготы пры засяленні ў інтэрнат. Няма ніякіх праблем і з працаўладкаваннем падчас канікул, у тым ліку і па-за межамі Беларусі: члены МААП ідуць па-за конкурсам пры залічэнні ў студэнцкія атрады, перш за ўсё — у будаўнічыя. Не абдзелены мы і шматлікімі заахвочваннямі. Толькі ніякія грошы не заменіць нам той упэўненасці, што мы можам спакойна хадзіць па вуліцах.

Для членаў МААП традыцыйна арганізуюцца зборы і спартакіяды. Дружыннікі маюць магчымасць прайсці курс падрыхтоўкі курсантаў Акадэміі МУС і факультэта ўнутраных войскаў, атрымаць прававыя і спецыяльныя веды, прыняць удзел у псіхалагічных трэнінгах. Рэгулярна праводзяцца конкурсы на лепшы моладзевы атрад, удзел у якіх бяруць прадстаўнікі з усіх рэгіёнаў. Пераможцам спартакіяды сёлета стала каманда Брэсцкай вобласці. А лепшым сярод МААПцаў прызнаны штаб Гомельскага абласнога камітэта БРСМ.

Каб стаць членам моладзевай дружны, недастаткова ўступіць у шэрагі БРСМ. Па-першае, павінна быць жаданне дапамагачь людзям і разуменне, што праца ў міліцыі — не толькі рамантыка, але і поўная цяжкасць і складанасць справа. Як паказвае практыка, маладыя людзі гэта ўсведамляюць. Таму выпадковых людзей тут вельмі мала. Па-другое, рэпутацыя ахвотніка ўступіць у рады МААП не павінна быць заплямлена ні адміністрацыйнымі, ні, тым больш, крымінальнымі правапарушэннямі. Трэцяе патрабаванне — адпаведнасць па маральна-дзелавых якасцях. Ёсць абмежаванне і па ўзросце: членам атрада можна стаць па дасягненні 16 гадоў.

Кожны моладзевы атрад аховы правапарадку мае найменне, сімволіку, эмблему. Ёсць у дружыннікаў і прафесійнае свята, якое пачалі адзначаць у гэтым годзе: 6 лютага — Дзень моладзевых атрадаў аховы правапарадку. І гэта не проста даніна модзе, а ініцыятыва моладзі, якая атрымала падтрымку Міністэрства ўнутраных спраў. Гэта і прызнанне ўкладу моладзевых дружин у ахову правапарадку. Доказ таго, што на юнакоў і дзяўчат таксама можна разлічваць.

Вераніка КАНЮТА.

Так выглядаюць сённяшнія дружыннікі.

Усё — на ўзроўні

ЧЫМ ПАХНЕ СТУДЭНЦКІ КАМФОРТ?

Сёння здымаць жыллё для студэнта — раскоша, якую не кожны зможа сабе дазволіць. Але навучэнцам з Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі, якія атрымаюць месца ў інтэрнаце, пабудаваным у Студэнцкай вёсцы, пашчасціць не менш. Зараз многіх, мабыць, цікавіць пытанне, калі ж новы дом расчыніць дзверы для сваіх жылцоў? Канкрэтная дата пакуль што не называецца, а вось праца па прыёмцы ў інтэрнаце вядзецца поўным ходам. Мы вырашылі напрысіцца ў госці напярэдадні наваселля, каб паглядзець, якія ўмовы чакаюць студэнтаў.

Кампетэнтна па тэме

Аляксандр ХМЫЛЬ, прарэктар па вучэбнай працы і сацыяльных пытаннях БДУІР:

— Тое, што сёлета нашаму ўніверсітэту выдзелены інтэрнат у Студэнцкай вёсцы на 969 месцаў, стала для нас прыемнай навіной. Праўда, з іх 200 месцаў мы аддаём Мінскаму дзяржаўнаму экалагічнаму ўніверсітэту ім. Сахарова. Зараз мяркуем, хто будзе ў ліку «навасе́лаў». Магчыма, туды будуць засяляцца па факультэтах, магчыма, па курсах. Мы разглядаем усе прапановы, але канчатковае рашэнне наперадзе.

На ўваходзе сустракаем з Анатолем Луцкім — дырэктарам Студэнцкага гарадка БДУІР. Пачынаем падарожжа па паверхах і адзначаем, што хутка з'явіцца ў студэнцкім распараджэнні.

Перш за ўсё пераступаем парог жылых блокаў. Па сваёй планіроўцы кожны з іх нагадвае кватэру ў мініяцюры: два пакоі, дзе будуць жыць па два і тры чалавекі. Для кожнага — ложка, камп'ютарны стол, стэлаж. Агульная шафа-купэ ў кожным пакоі. У студэнтаў-навасе́лаў будзе магчымасць падключыцца да камп'ютарнай сеткі, да тэлебачання. На кухні па-хатняму размясціліся кухонная панэль, пліта, шафкі на сценах. Будзе тут і халадзільнік. Вось з'явіцца фіранкі на вокнах, кветкі на падаконніках, і можна частаваць гарбатай сяброў... Утульна не толькі ў пакоях і на кухні, але і ў душавой і ў прыбіральні. А ў вітальні вешаюць люстэрка, стараюцца прыладзіць яго так, каб глядзець на сябе можна было ва ўвесь рост.

Выходзіш на калідор і да гучаў дрэлі далучаецца «мелодыя» пыласоса. Гэта ў суседнім пакоі прыбіраюць хлопцы і дзяўчаты. На добраўпарадкаванні інтэрната студэнты шчыруюць ужо не першы месяц. Пачынаючы з мая, тут працуюць студэнцкія брыгады, якія актыўна удзельнічаюць у падрыхтоўцы яго да адкрыцця. І парадак студэнты наводзілі, і мэблю дапамагалі растаўляць. Зараз усё на завяршальнай стадыі. Пах нядаўна паклееных шпалераў, пабелка пад нагамі, на некаторых дзвярах яшчэ поліэтылен. Праца віруе...

Па дарозе нам паказваюць ліфтавое фае, дзе размешчана пяць ліфтаў — два пасажырскія і два груза-пасажырскія, а адзін супрацьдзейны, на выпадак надзвычайных сітуацый. Наогул дырэктар Студэнцкага гарадка і загадчыца інтэрната Святлана ДЗЯНІСАВА досыць пільна адсочваюць усе дэталі, аддаюць неабходныя распараджэнні і абмяркоўваюць рабочыя моманты. Камфорт і бяспека буду-

чых жылцоў для іх — галоўнае.

Падсілкавацца абедам ці нават адсвяткаваць нейкую падзею можна будзе ў сталойцы, якая тут разлічана на 60 чалавек. У ёй ужо ўсталяваная лінія раздачы ежы, чакаецца ўстаноўка барнай стойкі. На кухні тэрыторыю «дзеляць» кухонныя сталы, халадзільнікі і нават мясарубкі. Не хапае толькі кухараў, але як тыя з'явіцца, вельмі гарача тут будзе!

Нельга абмінуць і пакой для мыцця бялізны. Тут у радок выстраіліся 10 пральных машын і тры сушылькі. А ў пакоі на супрацьбудзе магчымасць бялізну яшчэ і

папрасаваць. На кожным паверху размяшчаецца па два камп'ютарныя класы, а ў канцы калідора знаходзіцца пакой, дзе плануецца паставіць сталы для гульні ў тэніс, шашкі альбо шахматы. Прыходзіш і выбіраеш, чаго душа жадае. Плюс да ўсяго ў распараджэнні студэнтаў будуць спартыўная і актывная залы. Адным словам, усё для вашага камфорту, жыццё і ні ў чым сабе не адмаўляй. Застаецца толькі дачакацца таго шчаслівага дня, калі новыя гаспадары змогуць усё гэта адчуць на сабе.

Алена ДРАПКО.
Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Юны ваяр гнаў каня без жалю і літасці. Тугі татарскі бізун са свістам рассякаў марознае паветра і пакідаў чарговую цёмную стужку на пакрытым інеем баку жыўёліны. Конь хрыпеў, пырскаў густой пенай на прыдарожны снег і з апошніх сіл імчаў лёгкі вазок у бок Вільні. А юнак лютаваў. Гледзячы ў яго малады, яшчэ бязвусны твар, цяжка было паверыць, што ён мае сэрца. Вочы яго ззялі халоднай напружанасцю і нагадвалі невялічкія кавалкі лёду. Збялелыя вусны былі рашуча сціснуты. Пакрыты інеем доўгія светлыя валасы выбіліся з-пад невялікай футравай шапкі і срэбранымі пасмамі свабодна матляліся ў сцюдзёным паветры. І толькі гарчае дыханне ды адчай, які зрэдку вырываўся стогнам, паказвалі, што ратнік — жывы чалавек, а не бесцялесная здань, што не лютаецца гоніць яго па ранішняй, прамерзлай дарозе, а гора. Гора, якое густым туманам ахутала ягоны розум, выстудзіла да пустаты вочы і скавала сэрца. Яму б выплакацца ў адзіноце, ад болю і адчаю сцерці да карэння зубы, аднак справа і абвязак воіна выправілі яго ў далёкі шлях, і цяпер, не шкадуючы ні сябе, ні каня, ён ляцеў у надыходзячы дзень.

Сонца хутка падымалася з-за небасхілу. У яго прамянях снег зіхацеў і пераліваўся дыментамі.

Вузкая, добра наезджаная дарога то віхляла сярод пакрытых снегавай коўдрай палёў, то вырываўлася на рачную роўнядзь, то хавалася пад густымі шатамі векавых сосен. Многа дзіўнага і незразумелага пачыла яна за сцюдзёную зіму 1513 года, але такую шалёную скачку бачыла ўпершыню. За вазком імчала некалькі коннікаў, якія на доўгіх вяроўках трымалі за сабой запрэжаных свабодных коней. Гэты невялікі атрад на поўным скаку пралятаў праз паселішчы і калі зрэдку спыняўся ў якім з іх, то толькі дзеля таго, каб гарачай стравай падсілкавацца людзям. Коней не шкадавалі, і ўжо не адна жыўёліна засталася канаць на ледзяной дарозе.

Глыбокай ноччу дваццаць чацвёртага студзеня, калі месяц ужо ўзабраўся на небасхіл, у красасныя вароты віленскага замка гучна забарабанілі. Пасля непрацяглай лаянкі злосна рыпнулі вузкія дзверы, і стомлены юнак, няцвёрда ступаючы на слізкія, чыста вымеценыя пліты пляца, у суправаджэнні трох ратнікаў накіраваўся да палаца віленскага ваяводы Мікалая Радзівіла.

Навокал панавала цішыня, і крокі людзей па выстуджаных плітах гучалі ў ёй сухімі пішчальнымі стрэламі.

Палац віленскага ваяводы Мікалая Радзівіла, як і ўсё наваколле, быў агорнуты сном. Толькі ля ўваходу пырскалі іскрымі паходні, кідалі няроўныя, мітуслівыя цені на сцены мураванай будыніны. Побач з паходнямі тапталіся змерзлыя ў костку вартавыя. Зноў здзіўленыя вочы ратнікаў сустрэлі ганца, зноў словы незадаволенасці і лаянкі загучалі ў марозным паветры. І ўсё ж настойлівасць маладзёна перамагла непаразумеце варты, і яго ўрэшце упусцілі ў палац. Там, збялелы і абмарожаны, ледзь варочаючы языком, ён сказаў усяго толькі тры словы. Тры словы, якія балючай стрэмкай заараслі ў яго галава, якія ўжо чатыры дні і тры ночы разрывалі яе на часткі і, выказаўшы якія, ён, поўнасцю спустошаны ды выпалены стомай, кулём абрынуўся на падлогу. Вартавыя падхапілі юнака, асцярожна паклалі на лаву, нейкі час нерашуча патапталіся побач і, убачыўшы, што да іх нікому няма справы, павярнуліся і накіраваліся да дзвярэй.

Сонны палац раптоўна ажыў. Паўсюдна пачалася беганіна, успыхнулі паходні, замільгацелі свечкі, зазвінелі шпоры, загучалі каманды. Не звачаючы на ноч, з яго чэрава пачалі выбягаць ратнікі. Адны з іх запрагалі коней і галопам імчалі ў калючы мароз, другія, блытаючыся ў доўгіх крысах кажухоў, паспешліва беглі ў горад.

А ганец, які прыбыў з далёкага памежнага Браслава, неспакойна кру-

ціўся на лаўцы, стагнаў і, праз тры-вожыя абрыўкі прывідваў і жахаў, усё шаптаў: «Памерла княжна Алена!»

Ужо над далёкай Масковіяй пачало чырванець неба, ужо віленскі ваявода князь Радзівіл адпісаў каралю і заканчваў ліст ад імя паноўрады Кіеўскаму мітрапаліту Іосіфу, ужо вестка пра раптоўную смерць княжны абляцела палову Літвы, а юнак усё трызніў.

Тры такія простыя і звычайныя словы, якія падвялі рысу пад жыццём чалавека, якія многім памножылі гора, прымусілі задумацца пра вечнае і з непакоем азірнуцца назад. Гэтыя словы, што ў сонным трызненні шаптаў юнак, спачатку ўзрушылі Браслаўшчыну, а праз чатыры дні — Вільню, праз тыдзень — усю Літву. Адны, пачуўшы іх, мацней сціскалі сківіцы і выціралі

жыццё. «Гэта ж колькі табе гадоў, княжна? — Радзівіл зморшчыўся ва ўспамінах. — Усяго толькі трыццаць сем! Магла б яшчэ жыць ды жыць!.. Але не мы выбіраем свой лёс, не мы выбіраем свой крыж і шлях, па якім будзем яго несці, і гэта справядліва!» Князь цяжка ўздыхнуў, паклікаў свайго канцлера і распарадзіўся, каб той асабіста адправіў лепшых ганцоў у Кракаў да караля і ў Кіеў да мітрапаліта. «А брату майму, кіеўскаму ваяводзе пану Юрыю, я адпішу пазней», — адказаў ён на запытальны позірк канцлера і кіўком сівай галавы дазволіў таму пакінуць пакой. Сам жа, занепакоены, са смуткам у вачах стомлена апусціўся ў крэсла і ўтаропіўся на полымя каміна. Ён глядзеў на вясёлы вогненны талец і раз-пораз вяртаўся да ўспамінаў пра Алену...

маладое сэрца. Але было і такое, пра што не хацелася ўспамінаць, пра што ён імкнуўся забыць і за што яму было сорамна нават па сканчэнні столькіх гадоў жыцця.

Князь зручнай уладкаваўся ў шырокім крэсле, прыплюшчыў вочы. Трылогі мінулае ночы і мяккая цеплыня каміна ахуталі ваяводу сонным туманам, і ён, схліўшы галаву на грудзі, салодка засоп.

З самага дна памяці ўсплыў хваравіты твар былога вялікага князя — нябожчыка Аляксандра. «Недагледзеў ты Алену, пан Мікалай! Недагледзеў! — прашаптаў той з дэкорам. — Забыўся на маю просьбу. Забыўся, як я прасіў цябе з князем Міхайлам прыглядаць за жонкай, дапамагаць, берагчы яе!» — «Ды нічога я не забыўся, твая міласць! — выгукнуў у роспачы сваё апраўданне Ра-

Уладзімір МАЖЫЛОЎСКІ

Праклён мітрапаліта Феафіла

слёзы, іншыя — абьякава паціскалі плячымі: «Усе там будзем!» Але былі і такія, што нават не хавалі свайго задавальнення, радасна ўсміхаліся — разлічвалі пажывіцца за кошт памерлай.

Адзін каралеўскі канцлер, віленскі ваявода Мікалай Радзівіл, яшчэ не вызначыўся, што для яго асабіста азначае смерць былой каралевы. Уласная кар'ера ўжо даўно перастала хваляваць сэрца гэтага саракапяцігадовага вяльможы. Яго больш турбаваў лёс дзяржавы і таму, выправіўшы з пакою слуг і сакратара, ён уласнаручна адпісаў ліст каралю і засяроджана думаў над пасланнем Кіеўскаму мітрапаліту Іосіфу II Солтану. Ён выдатна разумее, што хутка кожнае слова з яго лістоў будзе разбірацца па завітках, што кожны пачне шукаць у іх нейкі схованы сэнс, а таму не спяшаўся, стараўся пісаць проста, без усялякіх красамовных вывіхаў, адхіленняў ды іншасказанняў.

«Вялебнаму ў Бозе айцу Іосіфу мітрапаліту Кіеўскаму ў ўсяе Русі, ад Мікалая Мікалаевіча, ваяводы Віленскага, канцлера гаспадарка караля яго міласці Жыгімонта і ад Станіслава Пятровіча, маршалка земскага, старосты гарадзенскага, паклон і прыязнь. Аб здароўі тваёй міласці мы вельмі рады заўсёды чуць. Паведаем тваёй міласці, што па волі мілага Бога, ранейшай гаспадарыні нашай, каралеўскай яе міласці ў жывоў не стала. Бог душу яе з гэтага свету ўзяў, засмуціўшы ўсіх нас, падданных гаспадарскіх, але ж тое сталася па волі мілага Бога: на што яго святое міласці воля будзе, тое ніхто адняць не можа. І ўжо цела яе міласці гэтым часам праводзяць з Браслава да Вільні; павінна быць прывезена да Вільні гэтым жа тыднем у сераду або ў чацвер. А таму б ты, твая міласць, не марудзячы, паспяшаўся б да Вільні, да сустрэчы і пахавання цела яе міласці, а мы скажам і яшчэ дзень затрымацца дзе на дарозе з цэлам яе міласці для таго, каб твая міласць паспеў да сустрэчы цела яе міласці: бо то ёсць справа вашай міласці духоўная. А як дасць Бог, твая міласць тут будзе, і мы з вашай міласцю абмяркуем, дзе і якім звычайна тое цела яе міласці павінна быць пакладзена.

Пісаны ў Вільні. Студзеня ў 25 дзень».

«Здаецца, усё!» — князь адклаў пяро і выцер узмакрэлы лоб.

Страсянуўшы з ліста пясок і паставіўшы сваю пячатку, ён упершыню за доўгую, бяссонную ноч задумаўся пра тое, што закончылася яшчэ адно непрацяглае і няшчаснае

Яму тады было дваццаць пяць гадоў — самы росквіт, самая шчаслівая пара для маладога мужчыны. Яшчэ не абцяжараны сям'ёй, дзяржаўнымі справамі і турботамі, ён з ліхасцю, часта незразумелай для яго бацькі, ваяводы віленскага Радзівіла Старога, разам з сябрамі Канстанцінам Астрожскім, Мікалаем Пацавічам, Сямёнам Чартарыўскім, Аляксандрам Хадкевічам пад камандай удалага кароннага гетмана пана Камянецкага насіўся на сваім пярэстым дрыганце па бяскрайніх прасторах Літвы. Секся з татарамі і маскавітамі. Пазней не шкадаваў і сваіх, калі пакрыўджаны Міхайла Глінскі разам з братамі Васілём Сляпым і Івашкам Мамаем узяў рокаш супраць Жыгімонта. Хапала ўсяго. Былі слаўныя імгненні, пра якія так хораша расказваць дзецям і ўнукам, якія і цяпер прымушалі трымцець у асалодзе не-

дзівіл. — Тры тыдні таму, праездом у Полацк, я наведваў яе ў Браславе, і ўсё там было спакойна». — «А ты ўспомні апошнія гады яе жыцця, прыгледзься да яе акружэння, падумай, дзе недагледзеў і каму выгадна яе смерць, правядзі дасяжанне... Толькі не марудзь, князь. Заклінаю цябе — не марудзь!» — «Добра, гаспадар! — Радзівіл паспрабаваў падняцца, аднак бяссонная ноч цяжкай свінцовай коўдрай уціснула яго нямоглае цела ў крэсла. — Вось крыху адпачну і асабіста правяду дасяжанне».

А засмучаны твар Аляксандра ўжо знікаў, распылаўся ў прасторы пакоя, і ваявода, так і не ўбачыўшы яго апошняга выразу, поўнасцю аддаўся на волю сну.

Цалкам аповесць Уладзіміра Мажылоўскага «Праклён мітрапаліта Феафіла» чытайце ў часопісе «Малодосць» №№10, 11.

ТРЫ ПЫТАННІ АЎТАРУ

— **Колькі слоў пра аповесць: як бы вы самі прадставілі яе чытачам?**

— Я задумаў цэлую серыю прыгоднічкіх твораў пра гераічнае жыццё нашых продкаў. Вырасціў пачаць з канца XV — пачатку XVI стагоддзя. Аповесць «Праклён мітрапаліта Феафіла» — першы твор з гэтай серыі, нешта нахштальт уступу. У ёй я хацеў паказаць, у першую чаргу, тое, што і сярод манархаў было вялікае, шчырае каханне — гэта самая галоўная думка. А па-другое, праз гэту аповесць я хацеў пазнаёміць чытачоў з героямі свайго цыкла твораў.

— **Чаму дэтэктыў і чаму гістарычны?**

— Я не пісьменнік, я больш чытач, і як чытач думаю, што самым цікавым жанрам у літаратуры з'яўляецца дэтэктыў. Таму і гэтая аповесць напісана ў такой форме. Чалавек, які чытае дэтэктыў, думае, разважае, уважліва вышуквае ў прачытаным падказкі. Такое чытанне дае яму, калі адгадка знойдзена, сапраўднае асалоду і апетыт на новае чытанне. Да таго ж цікавае лепш запамінаецца. З уласнага досведу магу сцвярджаць, што моладзь вельмі дрэнна ведае сваю гісторыю. Увогуле, у Беларусі шмат хто піша пра мінулае Радзімы, аднак гэта або навуковыя працы, або разрозненая белетрыстыка. Гістарычны дэтэктыў, на мой погляд, здольны прыцягнуць большую ўвагу да нашай мінулага.

Працягам аповесці, дарэчы з'яўляецца раман, напісаны гадоў пяць таму, называецца «Нашэсце». Ён пра падзеі, што адбываліся ў Вялікім княстве, пачынаючы з 30-х гадоў і заканчваючы 80-мі гадамі XVI стагоддзя. Я пісаў яго шэсць гадоў, ён налічвае 600 старонак тэксту шрыфтам 11 і пакулі што... ляжыць у маім пісьмовым стале.

— **У які час вам хацелася б перамясціцца, калі б існавала такая магчымасць?**

— Я звычайны зямны чалавек, які любіць сваю Радзіму, перажывае за яе, імкнецца дапамагчы людзям па меры сваіх сіл і здольнасцяў тут і цяпер. Але калі б у мяне была магчымасць перамясціцца ў мінулае, то хацеў бы апынуцца недзе ў сярэдзіне XVII стагоддзя. Дакладней — у часе 15-гадовай вайны, якую калісьці адпісаў Сянкевіч у сваім рамане «Патоп». Гэта час рыцарства і пачатак канца Вялікага княства. Мне б хацелася быць разам з яго героямі. А ўвогуле, больш цікава перамясціцца гадоў на 80 наперад — паглядзець, у што ператворыцца наша рэспубліка. Яшчэ цікавай — даведацца, кім стануць мае ўнукі і праўнукі.

ДЗЕЦІ ВІВУЧАЮЦЬ ПРАВА ПРАЗ ГУЛЬНЮ

За паўгадзіны я паспела здаць іспыты па некаторых правах дарожнага руху, бабываць на ўроку ў школе, завітаць у бібліятэку, пастраляць з пісталета і аўтамата па мішэнях, а яшчэ завесці пяць новых сяброў. Прычым, каб заваяваць іх сяброўства, мне давалося зрабіць добрыя ўчынкi. Праўда, мае новыя знаёмыя — усяго толькі мультышныя персанажы, і падарожнічала я, не адыходзячы ад працоўнага стала. Так, я паспрабавала сябе ў ролі юнага наведніка Дзіцячага прававога сайта (www.mir.pravo.by), які, між іншым, быў адзначаны ў конкурсе «Лепшы сайт у сферы нефармальнай адукацыі за 2010 год» і ўзнагароджаны інтэрнэт-прэміяй «ТІВО-2011».

Створаны гэты ўнікальны інавацыйны праект з мэтай фарміравання ў дзіцяцй прававой культуры, павышэння якасці ўзроўню прававой адукацыі і правасвядомасці праз выкарыстанне сучасных інфармацыйных тэхналогій. Праект рэалізуецца Нацыянальным цэнтрам прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь па ініцыятыве Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. І трэба адзначыць, што ў параўнанні з іншымі, больш звыклымі спосабамі распаўсюджвання прававой інфармацыі, такая яе падача мае адпаведныя перавагі.

— Аналагаў сярод айчынных рэсурсаў няма. Гульнявая частка — асноўная каштоўнасць гэтага інфармацыйнага прадукту. Менавіта гульня спрыяе абуджэнню цікавасці да пазнання навакольнага свету, актывізуе і развівае інтэлектуальныя здольнасці, дынаміку мыслення, — адзначае першы намеснік дырэктара Нацыянальнага цэнтра прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь Аляксандр ГАЎРЫШ. — Пры гэтым улічваецца розны, а часцей за ўсё недастатковы ўзровень прававых ведаў юных карыстальнікаў. Таму ў час гульні яны могуць звяртацца да інфармацыйнай часткі сайта — «бібліятэкі», дзе атрымаюць веды ў розных галінах права. «Бібліятэка» мае тэматычныя раздзелы, якія расказваюць аб фарміраванні беларускай нацыі і дзяржаўнасці, гісторыі права Беларусі, дзяржаўнай пабудове, органах дзяржаўнай улады і кіравання, дзяржаўных сімвалах, узнагародах і героях краіны.

Асобныя гульнявыя сцэнарыі аб'яднаны ў агульны сюжэт. Прычым дзіця можа само ўплываць на развіццё сітуацыі і бачыць вынік, бо ў рэальным жыцці такія эксперыменты часцей за ўсё рызкоўныя і недапушчальныя. Гульня цікавая яшчэ і тым, што ў ёй няма фіксаванага фіналу. У псіхалогіі гэта называецца «эфектам Шахэрзады», значыць — незавяршанасці, што абуджае цікавасць і імкненне працягваць гульню.

За чатыры гады, што існуе сайт, ён паспеў стаць неабходным памочнікам для выхавальцаў, педагогаў, юрыстаў у рабоце па фарміраванні інфармацыйна-прававой культуры дзяцей і падлеткаў. На яго варта звярнуць увагу і бацькам, якія хочуць, каб іх дзіця з карысцю праводзіла час у інтэрнэце, спасцігала цікавую інфармацыю, расло культурным і неабыхавым.

Падрыхтавала Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

«СТРАШНА ПАДУМАЦЬ, ШТО БЫЛО Б, КАЛІ Б МЫ НЕ ТРАПІЛІ НА П'ЕДЭСТАЛ!»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «43».)

Так і здарылася — у 2005 годзе мы занялі першае месца. Напэўна, менавіта пасля таго турніру канчаткова зразумела, што хачу быць «групавіччай». Бо радасць ад перамогі ўзмацняецца ў сто разоў, калі падзяляеш яе з сяброўкамі па камандзе.

— **Што было самым цяжкім у падрыхтоўцы да лонданскай Алімпіяды?**

— Трэнеры, як заўсёды, былі нялёгкамі. Але да фізічных нагурузак дадалася звышдаказнасць, псіхалагічна было няпроста. Калі нашы вынікі на чэмпіянатах Еўропы, свету проста на слыху, то Алімпіяду глядзяць усе. Вядома, што ад нас чакалі медалі. Папярэднія Гульні ў Пекіне былі як свята, бо для ўсіх гэта была дэбютная Алімпіада, а ў гэты раз мы з дзяўчатамі разумелі, што трэба працаваць без права на памылку, каб паўтарыць той поспех. Ды яшчэ старт у Лондане не ўдаўся ў беларускіх спартсменаў. Таму надзеі на нас узрасталі з кожным днём усё больш і больш. Мы выступалі ў апошні дзень Гульні і, безумоўна, ведалі пра сітуацыю з медальным залікам, чыталі, што пішуць, чаго чакаюць. Страшна падумаць, што было б, калі б мы не трапілі на п'едэстал!

«АБРУЧЫ НЕ ПАДПІЛОЎВАЕМ І СТУЖКІ НЕ РЭЖАМ»

— **У мастацкай гімнастыцы неймаверна жорсткая канкурэнцыя. Напэўна, атмасфера ў закулісі, як на конкурсах прыгажосці?**

— Так, у нас вельмі моцная канкурэнцыя, як у асабістым разрадзе, так і ў групавым. Але мастацкая гімнастыка настолькі правільны від спорту,

што ніхто нікому абручы не падпілоўвае і стужкі не рэжа. Дзяўчаты вельмі тактоўна абыходзяцца адна з адной, і ўсе свае справы вырашаюць на пляцоўцы. Многія гімнасты падтрымліваюць цёплыя прыяцельскія адносіны нават са сваімі самымі непрымірымымі сапернікамі.

— **Дарэчы, пра непрымірымых саперніц. У Лондане беларускія гімнастыкі сталі лепшымі... пасля расіянак. Як ты лічыш, ці магчыма перамагчы рускіх «грацыяў» на важных стартах?**

— Сумняваюся. Можна апырэдзіць іх у асобных відах, што мы ўжо рабілі. Але на Алімпійскіх гульнях, на жаль, за гэта медалі не даюць. У шматбор'і на перамогу няма ніякіх шанцаў. Суддзі даюць фору расіянкам у выглядзе недасягальна высокіх балаў. І нават грубая памылка не адбярэ ў іх залаты медаль. Трэба цалкам сарваць праграму, каб не трапіць на п'едэстал. Напрыклад, сёлета на Чэмпіянаце Еўропы расійскія гімнастыкі вельмі дрэнна выступілі ў практыкаванні са стужкамі. І нават з такой праграмай яны засталіся на высокай чацвёртай пазіцыі (беларускі ў гэтым відзе здабылі залаты медаль. — Аўт.). Але падобныя выпадкі хутчэй выключэнне з правілаў. На Алімпіядзе чакаць правалу ад расіянак — бязглузда. А нішто іншае не дазволіць гімнастам з іншых краін падняцца на вышэйшую ступень п'едэстала.

— **Як ты ставілася да таго, што на Алімпіядзе ў мастацкай гімнастыцы разыгрываюць толькі шэсць камплектаў узнагарод? Для параўнання, у плаванні за медалі змагаюцца амаль што ва ўсіх дысцыплінах.**

— Гэта несправядліва. Усе звяліся з тым, што палову ўсіх узнага-

род у гімнастыцы стабільна забірае Расія. На астатнія краіны застаецца тры медалькі. Таму бронза Любы Чаркашынай і наш з дзяўчатамі сярэбраны медаль сапраўды на вагу золата. Ведаецца, у мастацкай гімнастыцы ўвогуле шмат супярэчнасцяў. Нездарма хадзілі цуткі, што наш від спорту могуць прыбраць з алімпійскай праграмы.

— **На Алімпійскія гульні ў Рыа-дэ-Жанейра паедзеш?**

— Напэўна, не. 22 гады — гэта ўжо сур'ёзнае ўзрост для гімнастыкі. А 26 — тым больш. Цяжка, нагадваюць пра сябе старыя траўмы... Калі і паеду ў Рыа, то толькі ў якасці глядача.

«НІХТО НЕ ВЕРЫЦЬ, ШТО Я З БЕЛАРУСІ!»

— **Ты вучышся на юрыдычным факультэце БДУ. Чаму выбрала гэтую спецыяльнасць?**

— Мой тата — адвакат. Я глядзела, як ён працуе, паглыблялася ў яго справы, і мне падабалася. Вось і вырашыла паступіць на юрфак, пра што абсалютна не шкадую. Тут выкладаюць шмат карысных і цікавых дысцыплін, якія ўсебакова развіваюць студэнта.

— **Рэжым пастаянных трэніровак дазваляе адчуць студэнцкае жыццё?**

— Не зусім. Толькі ўвосень адчуваю сябе сапраўднай студэнткай. Рытуялюся да сесіі, здаю іспыты. У астатні час добра калі паспаць паспяваю.

— **На іспытах вельмі хвалюешся?**

— Не. Я параўноўваю гэтую сітуацыю са спартыўнымі спаборніцтвамі. Калі выходзіш на пляцоўку, у цябе толькі адзін шанец. Там няма пераздач. А экзамены... не здаў

Фота Надзеі БУЖАН.

адзін раз — здасі ў другі, не здаў у другі — здасі ў трэці.

— **Ты — авантурыстка па натуре?**

— Напэўна. Апошнім часам мяне ўвогуле цягне на экстрым. Думаю, самы раз узгадаць пра падарунак, які зрабілі мне напарніцы два гады таму (усміхаецца).

— **Што за падарунак?**

— Магчымасць скокнуць з парашутом. Дагэтуль не рэалізавала яе, таму што берагла ногі. А зараз, калі ўжо, здаецца, і можна скокнуць, бо спаборніцтваў няма, неяк боязна. Асабліва пасля таго, як начыталася ў інтэрнэце ўсялякіх жудасцяў пра няўдалыя выпадкі (смяецца).

— **А раней ужо спрабавала што-небудзь экстрэмальнае: дайвінг, раўпджампінг?**

— Не. Мяне з самага дзяцінства засцерагалі ад падобных спроб. Я і цяпер не ўмею катацца на роліках. У брата былі ролікавыя канькі, але мне не дазвалялі імі карыстацца. Раптам звалоўся, разаб'ю калена ці вывіхну нагу! Нельга было катацца і на веліку, бо развіваюцца не тыя мышцы — сцёгны, лыткі. Для гімнастак гэта непрыгожа. Таму зараз хачу паспрабаваць усё — роlíкі, канькі, горныя лыжы.

— **Які самы арыгінальны падарунак атрымлівалі ад балельшчыкаў?**

— Вой... здаецца, гэта было ў Японіі. Мы ставілі праграму пад «Балеро» Равеля. І мясцовыя балельшчыкі падарылі нам мядзведзкія ў такім жа купальніку, у якіх мы з дзяўчатамі выступалі. Яшчэ і прэзентавалі гэтую «плюшавую гімнастку» пад нашу праграмную музыку. Было вельмі кранальна.

— **Табе, напэўна, неаднаразова прыходзілася чуць на свой адрас, што ў тваёй знешнасці ёсць нешта ўсходняе?**

— Так і ёсць! Ніхто не верыць, што я з Беларусі. Прымалі за італьянку, грчанку, арабку, армянку (усміхаецца). Мы з бацькамі нават правяралі па спецыяльнай сістэме. Аказваецца, у нас сапраўды ёсць далёкія арабскія карані.

— **Ёсць нешта, чаго ты ніколі не зрабіла б?**

— Я дакладна ведаю, што ніколі не буду курыць. Гэта для мяне табу. Я вельмі ганаруся, што мае бацькі не кураць, і сама ніколі не спрабавала. А калі разважаюць у больш глабальным сэнсе, то, вядома, у мяне ёсць жыццёвыя прынцыпы, праз якія я ніколі не пераступлю. Напрыклад, калі я выбіраю сабе сяброў, то звяртаю ўвагу на пэўныя якасці. Мне трэба, каб блізкія людзі былі са мной «на адной хвалі».

Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ.

АНДРУСЬ ТАКІНДАНГ. АД САМОТЫ ДА РАДАСЦІ

Імя гэтага хлопца мабыць на слыху ў многіх. Андрусь Такінданг — удзельнік беларускіх гуртоў «Рэха» і «Гаротніца». Займаецца жывапісам і рэстаўрацыяй. Вядзе рубрыкі «Беларуская мова» на тэлеканале АНТ і «Асвета TUT» на партале TUT.BY, дзе распавядае як пра сакрэты значэння слоў, так і пра вядомых беларускіх дзеячаў мастацтва. Размаўляе па-беларуску, умее жыць і зарабляць мастацтвам і пры гэтым здольны весці людзей за сабою.

— **Ты працуеш як мастак, музыка, рэстаўратар — у якім з гэтых амплаў ты пачуваеш сябе найбольш камфортна?**

— Найбольш часу я прысвячаю музыцы. Сёння я перш за ўсё — музыка, чым хто-небудзь іншы. З гэтым звязаны асноўныя падзеі. Мастацтва, жывапіс — яны, у прынцыпе, заўсёды са мной, таму што ў мяне адукацыя менавіта мастацкая. Жывапіс я ніколі не кідаў. Адзінае, што, на жаль, зараз не так шмат часу яму прысвячаю. А ўсе астатнія рэчы — усё гэта тое, што ляжыць на паверхні, не з'яўляецца для мяне галоўным.

— **Што дало штуршок тваёму жаданню займацца музыкой?**

— Музыкой маладыя людзі пачынаюць займацца для та-

сябе, потым паступіў у каледж мастацтваў. У мяне былі вельмі цікавыя калегі, настаўнікі. Той час навучыў мяне пачуццю свабоды, бо мы спрачаліся, абмяркоўвалі, вельмі шмат працавалі ў майстэрнях. Жывапіс для мяне — гэта заўсёды радасць, мая ўнутраная краіна. Таму што вельмі важна ўмець рабіць тое, што дазваляе табе быць самім сабою, быць незалежным. Патрэбен аловак і аркуш паперы і ўсё — можаш працаваць.

— **Як думаеш, сёння мастацтвам рэальна зарабляць?**

— Напэўна, так, калі ставіць мэту і займацца гэтым сур'ёзна. Магчыма, не ў Беларусі, але зараз не праблема выяжджаць, рабіць выставы па-за межамі нашай краіны. Многае залежыць ад таго, якім мастацтвам ты займаешся. Плюс твае задачы. Калі ставіць перад сабой пэўныя мэты, то іх можна і рэальна дасягнуць. Усё залежыць ад унутраных якасцяў чалавека. Якія перашкоды ты гатовы пераадолець для таго, каб жыць са сваёй творчасці. Альбо наколькі ад сваёй творчасці можаш адступіцца, каб зарабляць грошы мастацтвам.

— **Адзінота — гэта стымул для творчасці?**

— Творчасць патрабуе пэўнай засяроджанасці, адзіноты. Гэта нармальна. У чалавека можа быць шмат знаёмых, сяброў, але ж павінна быць і індывідуальная прастора, дзе ён можа застацца сам-насам з прадметам сваёй творчасці. Таму адзінота часам неабходна для творчасці, але стымулам яна не з'яўляецца.

— **У твайго гурта «Рэха» ёсць традыцыя ладзіць ву-**

лічныя канцэрты. Як гэта пачалося і чаму перарасло ў традыцыю?

— Вулічнае мастацтва — гэта тая рэч, якая акумулюе ў сабе свабоду, радасць, нязмушанасць нейкую. Аднойчы для нас стала важна даведацца, адчуць, што горад наш, што мы не госці ў ім. Было прынцыпова ў адзін момант выйсці на вуліцу і зайграць. Мы не ведалі, якая будзе рэакцыя, але ўсё прайшло добра. Канцэрты адбываліся ў сэрцы Мінска. І для нас гэта была ўласная перамога над страхамі, над сумам, над адчаем. Таму што вельмі важна, калі музыку чуюць не толькі тыя людзі, што набылі квіток, але і выпадковыя мінакі, якія ідуць з працы стомленыя і раптам далучаюцца да нейкай радасці. Магчыма, чалавек да гэтага ніколі і не быў на канцэрце, а тут раз — і апынуўся.

— **Для мастацтва важная свабода, але часам даводзіцца працаваць і на заказ. Выступленні на карпаратывах і вяселлях ёсць у графіку вашага гурта?**

— Такія выступленні вельмі важныя для гурта. Раней былі нейкія комплексы, думкі, але калі ты на сцэне і робіш усё правільна, то можаш «весці за сабой» народ. У нас рэпертуар досыць шырокі. Нам заўсёды вельмі радасна граць і на вяселлях, і на карпаратывах, таму што яны паказваюць запатрабаванасць калектыву. Прыемна адчуваць, што ты карысны людзям, як можа быць карысным пекар ці аптэкар.

— **У тваім жывапісе досыць ярка прасочваецца тэма духоўнасці, веры. Зварот да яе абумоўлены ней-**

кімі асабістымі прычынамі ці проста тым, што тэма з ліку вечных?

— Аднойчы знаёмы святар папрасіў мяне намаляваць для каліцы «Крыжовы шлях». Я выканаў яго просьбу — і ўзнікла серыя адна, потым другая, зараз працую ўжо над трэцяй. Вядома, што можна размаўляць, пісаць пра каханне, прыроду, прыгажосць, але калі капаць глыбей, то зразумееш, што зерне знаходзіцца недзе там. Менавіта вечная тэма веры і з'яўляецца гэтым зернем. У прынцыпе, высокае мастацтва і займаецца тым, што ацэньвае ўсе падзеі з вышынні вечнасці.

— **Ты рэалізуеш сябе ўсебакова ў працы, а не ўзнікала думка звяціць абароты, стварыць сям'ю?**

— Думаю пра гэта. Дзеці, сям'я — тыя радасці, зразумела, і цяжкасці, якія робяць жыццё чалавека поўным. Таму што мужчына мусіць рэалізавацца ў працы, але адна з прычын, чаму ён гэта робіць — каб абараніць сваю сям'ю, забяспечыць яе. Я разумю адказнасць такога кроку.

— **А вось твае бацькі з'яўляюцца для цябе ў нечым прыкладам па жыцці?**

— У вернасці. Яны былі ў растанні каля 20 гадоў. Але дачакаліся адно аднаго і апошняга гады пражылі разам. Для мяне гэта неверагодна, калі людзі сведчаць пра сваё пачуццё і стрымліваюць гэтыя абяцанні... Мае бацькі пабралі шлюбам яшчэ ў савецкі час. Яны жылі ў Мінску, потым я нарадзіўся. Калі адносіны бацькавай радзімы з СССР пагоршыліся, ён вымушаны быў з'ехаць. Змагаўся ў Чадзе на вайне,

пасля прыехаў у Беларусь, а калі паўторна яго выслалі з краіны, то на радзіме перамаглі не тыя, на чый баку ён ваяваў у свой час. Там ужо пятае было, каб застацца ў жывых. Маці не адважалася прыехаць да яго з дзіцем. Калі праз гады ўсё суцішылася, ён вярнуўся.

— **Калі прыязджаеш на радзіму бацькі, што адчуваеш?**

— Там усё па-іншаму, незвычайна. Паміж людзьмі адносіны больш простыя. Яны больш адкрытыя, у адрозненне ад нас. Можна многа чаго распавядаць з таго, што мяне здзіўляе. Напрыклад, дзвесце нацыянальных дыялектаў! Зразумела, што радзіма ёсць радзіма, але Чадам я ўражаны, як казанчай краінай. Там існуе шмат праблем, бывае небяспечна, але людзі вельмі радасныя. Нават не ведаеш, адкуль бярэцца гэты аптымізм і прага да жыцця.

— **Быў час, калі ты жыў у вёсцы. Тыя гады аказалі нейкі ўплыў на цябе?**

— Я вельмі рады, што такі перыяд быў у жыцці. Сама вёска, праца там — гэта старонкі майго жыцця, якія потым шмат у чым абумовілі маю творчасць, тэмы, якія я закранаю. Характар мой, напэўна, фарміраваў. Вялікае шчасце, калі ў чалавека ёсць бабуля, ёсць вёска, куды можна паехаць, ёсць магчымасць здабыць хлеб надзённы сваім мазалём. Бо ў горадзе часта мы жывём у ілюзорным, віртуальным свеце, у хуткім руху. А там усё досыць проста: паліш у печы — табе цёпла, трымаеш карову — маеш маляка. Гэта дадае цвяроўнасці.

Алена ДРАПКО.

27.09.2012 г.

СТУДЭНЦКІЯ СТАЛОВЫЯ:

СВІНІНА З АНАНАСАМІ І «МУЖЧЫНСКАЕ» МЕНЮ

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.
«ЧЗ».)

— Гэтая салата амаль 7 тысяч каштуе, — на ўсялякі выпадак папярэдзваюць хлопца, што стаяў за мной у чарзе.

Ён аказаўся зусім супрацьлеглым мне прыкладам: «наабедаў» амаль на 27 тысяч рублёў.

...Боршч быў звычайнага сталоўскага смаку. Зусім не як дома, але не халодны, гародніна добра зварана і парэзана... і прусакоў я там не знайшла.

Другое: стравы для сапраўдных мужчын

Мяса з гарнірам я вырашыла з'есці ў сталоўцы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі. Яе будынак схаваўся за новымі шматпавярхоўкамі. Працуе сталоўка па буднях з 9 да 20 гадзін.

Падумаюся па левіцы і азіраюся: я тут амаль што адзіная дзяўчына, калі не лічыць супрацоўніц сталавай. Як пасля аказалася, пераважна мужчынскі кантынгент студэнтаў у гэтай навучальнай установе, відаць, адбіваецца і на меню.

Першае, што захацелася з'есці — зусім не адбіўныя ці катлеты з грыбамі. Калі б не эксперымент — пацягнулася б да духмяных булак з разынкамі ці рулета з крэмам.

Але давлялося спыніць выбар на курыным філе, засмажаным у кляры, і

прасяной кашы, плюс хлеб. Заплаціла 10 тысяч 940 рублёў.

На палове з'едзенага энтузіязм прадаўжаць эксперымент пачаў мяне пакідаць. Нават пашкадавала, што не ўзяла з сабой у якасці дэгустатара якога-небудзь хлопца. Бо для мяне такі кавалак філе падаўся паўнацэнным абедам.

Крыху раскажу пра меню сталоўкі. Мне вельмі спадабаўся выбар салодкіх страў. Гарніраў на момант майго візиту было два. Акрамя кашы — яшчэ і макарона. Мясныя стравы — катлеты, адбіўныя, каўбаскі — каштуюць да 13 тысяч рублёў.

Што тычыцца смаку, зноў жа, ні пакрытыкаваць, ні пахваліць не магу. Правільна прыгатавана, і ўсё на гэтым.

Салата: грызці капусту і глытаць слінкі

У сталоўцы побач з адным з інтэрнатаў Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта я паставіла на свой паднос салату «Белазялёную» коштам 3 тысячы 80 рублёў (з капусты, гуркоў і гарошку) і прачытала ў вачах касірка шкадаванне. Маўляў, бедненькая, і так «дробная», а ўсё роўна аднымі салацікамі харчуюцца. Між іншым, студэнты актыўна застаўлялі свае падносы рознымі стравамі. Гэта падштурхнула мяне падлічыць, а колькі б я заплаціла, калі б пажадала з'есці тут поўны абед.

Так, лічым. Боршч — 1950 рублёў. Яшчэ б узяла смажаную рыбу з рысам (9200 плюс 1020 рублёў). Да другой стравы — салата. Напрыклад, з морквы і арэхаў — 4 тысячы 640 рублёў. Яшчэ ўзяць кампот з чарнасліву за 1360 і коржык за 1670. Атрымліваецца 19 тысяч 840 рублёў... А калі казаць толькі пра салаты, то ў гэтай сталоўцы яны каштавалі ў межах 3-4 тысяч.

Зайсці паесці ў працоўныя дні можна з 10.00 да 20.00. У суботу — да 18.00.

А яшчэ ў сталоўцы БДМУ ў меню ёсць мачанка з білінімі. Я сядзела, ела сваю зялёную салату, глытала слінкі і нагадвала сабе пра ўмовы эксперыменту.

І кампот: еш ананасы, катлету жуй...

Не, свініна з ананасамі ў сталавай галоўнага корпуса БДУ была не ў кампозе. Але такі шыкоўны пункт у сталоўскім меню мяне крыху здзівіў. Каштуе гэта задавальненне, між іншым, каля 10 тысяч рублёў.

Займаю месца ў чарзе і міжволі падслухваю размову:

— Ведаеш, мая сястра, калі вучылася, даведлася, што тут ёсць сталавая, толькі на пятым курсе.

Сапраўды, так адразу гэтую сталоўку не знойдзеш. Трэба спускацца ў падвал і ісці па паказальніках. Паабедаць можна з 9.30 да 17.00. Субота і нядзеля — выхадныя дні.

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

— Я хачу бульбы, але зноў яе тут няма, — скардзіцца нехта.

— Затое я ўчора тут паеў за 14 тысяч. Першае, другое і трэцяе...

Пачынаю таксама прыгладца да меню.

Акрамя супу з фасолі, тут ёсць яшчэ малочны суп, два гарніры. Салаты каштуюць да 4 тысяч рублёў, булак, якія тут мне належыць пакаштаваць, таксама хапае.

Выбіраю цукровы пернік і сок з чорных парэчак. Пакідаю ў касе 3650 рублёў, пасля чаго іду падводзіць вынікі эксперыменту, хоць пасля такой ежы больш за ўсё хочацца прылегчы.

КОШТ МАЙГО АБЕДУ
Боршч — 1750 рублёў;
Курынае філе ў кляры — 9650 рублёў;
Прасяная каша — 820 рублёў;
Хлеб — 470 рублёў;

Салата — 3080 рублёў;
Пернік і сок — 3650 рублёў.
Усяго 19 тысяч 420 рублёў.

Ганна ГАРУСТОВІЧ.

P.S. Калі параўноўваць кошт абеду ў студэнцкай сталоўцы з сумамі, якія даўдзецца пакідаць, абедаючы, напрыклад, у кавярні, то гэта смешныя грошы.

Паслухаўшы скаргі на дрэнна прыгатаваныя сталоўскія стравы, а пасля пакаштаваўшы іх, не магу сказаць, што гэта нельга есці. Натуральна, іх не параўнаеш з прыпраўленымі на розныя лады стравамі рэстараннага кухараў і з любімай хатняй смажанай курыцай. Але ні падгарэлых біліноў, ні сапсаваных прадуктаў, пра якія казалі працуючыя ежы ў сталоўцы, пабачыць не давялося. Цяпер пра час працы. Тры з чатырох выбраных сталавак працавалі да 20.00. І толькі адна — да 17.00. Гэта значыць, што паесці нават пасля самай позняй вучобы можна прыблізна ў трох выпадках з чатырох. Праблема ўнікае, калі не хапае часу перакусіць паміж парамі. Я запыталася, што студэнты робяць у такіх выпадках. Пераважалі адказы: «Спазняюся на пару» ці «Іду есці толькі на «фортках».

А вось што датычыць таго, што стравы ў сталоўцы «прыядаюцца», магу пагадзіцца. Прыгадваю часы вучобы ў ліцэі. Жылі мы з аднакурснікамі не ў бацькоў, а ў ліцэйскім інтэрнаце і харчаваліся ў сталоўцы чатыры разы на дзень. Праз год, калі я ішла на сьняданак, напрыклад, у чацвер, дык ведала, што зараз буду есці пячоначныя катлеты. Нават і сёння памятаю, чым нас кармілі ў той ці іншы дзень. І хоць усе абеды, сьняданкі і вячэры былі прыгатаваныя якасна і смачна, з-за таго, што меню заўжды паўтаралася, пад канец вучобы я пачала люта ненавідзець некаторыя стравы з ліцэйскай сталавай...

Зазірні ў кнігу — здай залік!

Жыхарка Горак Ганна ПЕКАВА.

У Акадэмагардку Беларускай дзяржаўнай сельскагаспадарчай акадэміі з'явілася ўнікальная скульптурная кампазіцыя, прысвечаная студэнцтву і маладосці. Пасядзеце на лаве побач з бронзавымі студэнтамі, што рыхтуюцца да заліку, шмат ахвотных. Амаль адразу пасля ўрачыстага адкрыцця з'явілася добрая прыкмета: пацёрці галовы «студэнтаў» — значыць набрацца розуму. Ну а зазірнеш у кнігу — абавязкова здасі залік ці экзамэн!

Марына БЕГУНКОВА, фота айтар.

ШКОЛЬНАЕ ХАРЧАВАННЕ:

ГРЫЗЦІ «ГРАНІТ НАВУК» І НЕ ХАДЗІЦЬ ГАЛОДНЫМ

Колькі памятаю, у школьныя часы мы з аднакурснікамі заўсёды змагаліся супраць харчавання ў сталавай. Цяпер назіраю такую ж сітуацыю ў сваёй стрыечнай сястры-школьніцы. Чаму дзеці не хочуць есці ў школе і як можна прыйсці да кампрамісу ў гэтым пытанні?

Я скончыла школу амаль пяць гадоў таму. Падчас навучання абедаць нас прымушалі пастаянна. А мы, вядома, не хацелі есці вадзяністую кашу без смаку і застылы гуляш незразумела кансістэнцыі. Нам хацелася духмяных булачак і пірожных, якія прадаваліся тут жа, у буфэце. Але булачка з гарбатай, з пункту гледжання настаўнікаў, чамусьці абедам не лічылася. Нягледзячы на прафілактычныя гутаркі школьнай адміністрацыі пра карыснасць гарачага харчавання, слёзныя просьбы класнага кіраўніка (бо з яе здымалі прэмію за невыкананне «плана» па харчаванні), адзінкам усё ж такі ўдавалася пазбегнуць паходаў у сталавую. З астатнімі заключалася негаласная дамова: кожны павінен есці хоць бы тры разы на тыдзень. Некаторыя проста здавалі грошы і альбо не елі ўвогуле, альбо замест абеду куплялі тую ж булачку з гарбатай. І каму ад гэтага становілася лягчэй?..

Каб пабачыць на ўласныя вочы, чым сёння кормяць школьнікаў, выпраўляюся ў адну са сталічных сярэдняадукацыйных школ. Прыходжу ў сталавую і пачынаю знаёміцца з меню. Сёння абед школьніка складаецца з:

— супа малочнага з макаронай — 250 г, 2250 руб.;

— цэфцеляў з ялавічыны — 60/50 г, 5050 руб.;

— кашы ячнай вязкай — 150 г, 650 руб.;

— кампоту з курагі з авітамінам С — 200 г, 1200 руб.;

— хлеба жытняга — 60 г, 550 руб.

Агульная сума — 9700 рублёў. Крыху адводжу вочы і трапляю на «меню вольнага выбару», дзе шырока прадастаўлены салаты, дэсерты, напоі і здоба ўласнай вытворчасці. Гэта тыя дадатковыя «прысмакі», якія вучань можа набыць да асноўнага абедзенага комплексу. Пакуль вывучаю спіс страў, да мяне падыходзіць **загадчыца вытворчасці Ларыса ПРАКАПОВІЧ**. «Мы стараемся так скласці меню, каб яно адпавядала ўсім санітарным нормам па каларыйнасці і неабходных для дзіцячага арганізму рэчывах, і ў той жа час, каб гэта не было дорага, каб усім бацькам было па кішэні. Усе прадукты ў нас беларускія, атрымліваем «сёння на заўтра», кожны дзень гатуем свежыя стравы. Дзеці ядуць з задавальненнем, дзякуюць».

Пераводжу позірк на прылавак буфета і, акрамя падносаў з ўласнай выпечкай, бачу куток здаровага харчавання — хлебцы, арэхі, садавіна, сокі. «Многія дзяўчаты сочаць за фігурамі, таму замест здобы часта бяруць салаты са свежай гародніны. Таксама прымае заказы на свежавыціснутыя сокі.» — ахвотна распавядае Ларыса Міхайлаўна.

Адказваючы на пытанне, ці з'яўляецца сёння школьнае харчаванне вострай тэмай, **дырэктар школы Лілія МІНЬКО** кажа: «Для мяне гэта не балючая тэма, таму што я гляджу на школьнае харчаванне, як маці. Маё асабістае меркаванне: дзеці абавязкова павінны кожны дзень атрымліваць гарачую ежу. Мяр-

кую па сваёй дачцэ, якая навучаецца ў пятым класе. Яна хоча есці».

Няўжо ўсё так вясёлкава, школа ахоплівае гарачым харчаваннем 100% дзяцей і не ўнікае ніякіх канфліктаў на гэтай глебе?

«Ну, сапраўды, часам дзеці не хочуць есці. Асноўная прычына — якасць ежы і асабістыя густы. Не прымушай жа чалавека есці тое, што ён не любіць. Часам і мяне не задавальняе тое, як прыгатаваная пэўная стравы, і я свабодна выказваю свае думкі на гэты конт».

Па словах Ліліі Мінько, летась гарачым харчаваннем было ахоплены 93% навучэнцаў школы. За два гады амаль напалову знізіўся працэнт захворванняў страўніка сярод школьнікаў. Паказчыкі даволі значныя. Цікава, як удалося іх дасягнуць?

«Шукаем выйсце. Кагосьці ўгаворваем, тлумачым, што есці неабходна. Для нас галоўнае, каб дзеці хоць што-небудзь елі, не хадзілі галоднымі. Адна дзяўчынка бярэ прыгатаваную ежу з дому — калі ласка», — распавядае дырэктар.

Бацькам трэба ведаць, што ніякай пастановы, якая прымушала б усіх дзяцей харчавання ў школе, няма. Аднак здароўе без правільнага харчавання немагчымае.

Для даведкі: згодна са звесткамі Мінігандлю, у цэлым па краіне па сістэме папярэдніх заказаў страў па меню заўтрашняга дня працуе больш за 50% школьных сталавых. Ахоп гарачым харчаваннем у іх складае 85-100%. За кошт сродкаў бюджэту (цалкам або часткова) харчаваннем забяспечваецца больш за 50% навучэнцаў агульнаадукацыйных устаноў.

Дзіяна СЕРАДЗЮК.

ОБЪЯВЛЕНИЕ О ТОРГАХ

Наименование (описание) имущества	Лот № 1. Капитальное строение с инвентарным номером 200/С-75144 назначение – здание специализированное складов, торговых баз, баз материально-технического снабжения, хранилищ
Собственник (владелец) имущества	КУП ПСП «Витебсксельстрой»
Местонахождение (адрес) имущества	г. Витебск, пр. Московский, 52а/3
Стоимость имущества	Лот № 1 – 150 000 000 белорусских рублей
Место (адрес), дата и время проведения торгов	г. Витебск, пр. Московский, 53 23 октября 2012 года в 15.00
Информация об обременениях имущества	Передано в аренду
Справочная информация об организаторе торгов	Хозяйственный суд Витебской области 210101, г. Витебск, ул. «Правды», д. 32, каб. 321, http://vitebsk.court.by/, http://vitebsk@court.by/ судебный исполнитель Зуев Михаил Евгеньевич, тел./факс: (80212) 49-13-43, (8-044) 734-93-00, старший судебный исполнитель Бородулин Алексей Александрович, тел. (80212) 49-13-40 (8044) 746-73-00
Условия и порядок проведения торгов	Лицо, желающее принять участие в торгах, до начала торгов обязано:
	1. Подать письменную заявку на участие в торгах и дать подписку об отсутствии препятствий для приобретения имущества, предусмотренных законодательством. 2. Внести задаток в размере 10 % от стоимости имущества (по каждому лоту) на депозитный счет хозяйственного суда Витебской области № 3642903002094 в 200 филиале ОАО «АСБ Беларусбанк», г. Витебск, код 635, УНН 300007670, не позднее 15.00 23.10.2012. Минимальная величина первого шага – 5% от первоначальной стоимости лота. В соответствии с ч. 3 ст. 401 ХПК возмещение затрат на организацию и проведение торгов осуществляется покупателем имущества.

КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью»
18 октября 2012 года
ПРОВОДИТ АУКЦИОННЫЕ ТОРГИ ПО ПРОДАЖЕ
ОБЪЕКТА НЕДВИЖИМОСТИ ОАО «Ивацевичдрев»:

Лот № 1: капитальное строение с инвентарным номером 100/С-1278 (служебно-бытовой корпус) площадью 4 094,3 кв.м (семиэтажное здание: фундамент свайный железобетонный, стены и перегородки кирпичные и гипсовые, железобетонные перекрытия, кровля рулонная совмещенная, год постройки 1983), расположенное по адресу: г. Брест, ул. Краснознаменная, д. 2. Начальная цена продажи 24 079 200 000 руб.

Полная информация об аукционных торгах по тел.: (0162) 23 81 92, (0162) 23 42 60. Сайт: bgcn.by, city.brest.by

ООО «Экофорум» ИЗВЕЩАЕТ
О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА
по продаже имущества, принадлежащего
ООО «Экофорум»

№ лота	Наименование имущества	Начальная цена лота, без НДС, руб.	Задаток 10%, без НДС, руб.
1	2	3	4
1	МАЗ 5334 КС3577-2-1 гос. № АВ 1287	60 000 000	6 000 000
2	ЗИЛ 131 гос. № ЕА 2343	7 500 000	750 000
3	Бульдозер ДЗ-42	11 000 000	1 100 000
4	ГАЗ 66 (рентгенлаборатория) гос. № ЕМ 7627	6 100 000	610 000
5	Трубоукладчик ТО-1224Е	103 000 000	10 300 000
6	Экскаватор ЭО 4321В	27 000 000	2 700 000
7	Станок токарно-винторезный МК6056	5 300 000	530 000
8	Станок радиально-сверлильный 2К52	3 500 000	350 000
9	Станок вертикально-фрезерный CSP1P6	2 900 000	290 000

Организатор торгов: управляющий в деле о банкротстве ИП Будков Д.В.: г. Гомель, ул. Молодости, 5, тел. моб. (8029) 621-22-36.

Продавец: ООО «Экофорум», г. Гомель, ул. Добрушская, 82.
С имуществом можно ознакомиться по месту его расположения в рабочие дни с 8.00 до 17.00.

Задаток перечисляется до 29.10.2012 г. (включительно), на р/с 3012332652001 в Управление по Гомельской области ОАО «Франсбанк», г. Гомель, код 153001266, УНП 400033677.

Условия продажи – без условий.
Шаг аукциона в размере 5% от начальной цены.

После окончания торгов с победителем подписывается протокол и в течение 20 дней заключается договор. Победитель торгов обязан оплатить стоимость покупки в течение 30 дней после подписания протокола.

Победителем аукциона признается участник, предложивший наибольшую цену покупки.

В случае признания торгов несостоявшимися, в связи с подачей заявления на участие в них только одним участником, возможна продажа доли этому участнику при его согласии по начальной цене, увеличенной на 5%.

Затраты на организацию и проведение торгов, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам торгов документации, необходимой для их проведения, возмещаются победителем торгов.

Для участия в аукционе необходимо подать письменное заявление установленной формы (подробности по тел.) с приложением: копии платежного поручения о внесении суммы задатка, для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей – заверенная копия свидетельства о гос.регистрации; для физ. лиц – копия паспорта либо иного документа, удостоверяющего личность.

Срок подачи заявления: с момента выхода настоящего объявления до 16.00 29.10.2012 года по адресу: г. Гомель, ул. Молодости, 5.

Дата, время, место проведения открытого аукциона: 31.10.2012 года в 12.00, г. Гомель, ул. Молодости, 5.

По вопросам участия в аукционе и приобретения имущества должника обращаться по телефонам: (8 029) 621 22 36 или (8 029) 655 33 68.

Дополнительная информация: www.disponent.by

УШАНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
Березинского района Минской области (далее — продавец)
проводит открытый аукцион по продаже земельных участков в частную собственность гражданам Республики Беларусь для строительства и обслуживания многоквартирного жилого дома в д. Мурово

№ лота	Адрес земельного участка, кадастровый №	Площадь земельного участка, га	Наличие инженерных сетей	Расходы по подготовке документации, необходимой для проведения аукциона	Начальная цена (бел. рублей)	Задаток (бел. рублей)
1	Березинский район д. Мурово 620485305601000033	0,1828	Электроснабжение, водопровод	3592807	2889702	288970
2	Березинский район д. Мурово 620485305601000034	0,2480	-	3440041	3109920	310990

*Примечание: земельные участки имеют ограничения в использовании земель в связи с нахождением в водоохранной зоне реки Березина.

Задаток перечисляется на р/с № 3604060201852 в ЦБУ № 602 филиал № 612 АСБ «Беларусбанк», код 810, УНП 600082366.

Победитель аукциона обязан в течение 10 (десяти) рабочих дней после утверждения протокола о результатах аукциона внести плату за земельный участок и возместить расходы, связанные с подготовкой документации, необходимой для проведения аукциона (по каждому Лоту).

Всем желающим предоставляется возможность предварительного озна-

комления с документацией и земельным участком.

Порядок проведения аукциона оговорен в условиях его проведения.

Аукцион состоится 31 октября 2012 года в 10.00 по адресу: аг. Уша Березинского района, пер. Школьный, 2 (здание сельисполкома).

Заявления на участие и необходимые документы принимаются ежедневно (кроме субботы и воскресенья) до 17.00 по адресу: аг. Уша Березинского района, пер. Школьный, 2.

Контактный телефон: (8 017 15) 49435.

ТЕХНОБАНК

Открытое акционерное общество
220002, г. Минск, ул. Кропоткина, 44

Уважаемые акционеры ОАО «Технобанк»!

Настоящим извещаем о проведении внеочередного Общего Собрания акционеров ОАО «Технобанк» в очной форме по решению Наблюдательного Совета ОАО «Технобанк» от 13.09.2012 (протокол № 37) на основании собственной инициативы.

Дата проведения: 04 октября 2012 года.

Место проведения (адрес):

г. Минск, ул. Кропоткина, 44, ОАО «Технобанк», 2-й этаж.

Регистрация лиц, имеющих право на участие в общем собрании: с 11.30 до 12.00 по месту проведения собрания при предъявлении документов, подтверждающих их личность (паспорт) и полномочия представителей акционеров (документ, подтверждающий полномочия руководителя юридического лица; доверенность).

Время проведения заседания: с 12.00 до 14.00.

Повестка дня Общего Собрания акционеров:

1. О составе Наблюдательного Совета ОАО «Технобанк».

Для ознакомления с информацией (документами), подлежащей представлению при подготовке к проведению собрания, обращаться в ОАО «Технобанк» по адресу: г. Минск, ул. Кропоткина, 44, телефон (8-017) 237-43-80.

Лицензия Национального банка Республики Беларусь на осуществление банковской деятельности № 11 от 31.05.2010, УНП 100706562.

ГОМЕЛЬСКИЙ ГОРОДСКОЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
30 октября 2012 г. проводит открытый аукцион по продаже земельных участков
в г. Гомеле под индивидуальное жилищное строительство

№ лота	Адрес земельного участка: г. Гомель	Кадастровый номер участка	Площадь, га	Характеристика инженерных коммуникаций строения и сооружений, инженерно-геологических условий	Начальная цена, бел. рублей	Сумма задатка, бел. рублей	Затраты на подготовку документации, бел. рублей	Условия продажи объекта, целевое назначение	Порядок предварительного ознакомления с земельными участками
1	ул. Проселочная (Н. Мильча, участок № 1)	340100000004001240	0,0812	Подъезд к участку осуществляется по существующей дорожной сети	38 671 740	7 734 000	2 414 897	в собственности для строительства и обслуживания жилого дома (размещение объектов учебной застройки)	Ознакомиться с документацией можно по адресу: г. Гомель, ул. Советская, 21а, управление коммунальной собственности и приватизации горисполкома, кабинет № 4; с участками в натуре – по месту нахождения участков
2	ул. Проселочная (Н. Мильча, участок № 2)	340100000004001241	0,0810		38 576 500	7 715 000	2 367 610		
3	ул. Проселочная (Н. Мильча, участок № 3)	340100000004001239	0,0803		38 243 120	7 648 000	2 387 752		
4	ул. Проселочная (Н. Мильча, участок № 4)	340100000004001238	0,0788		37 528 740	7 505 750	2 446 106		
5	ул. Оранжерейная, участок 73 по генплану	340100000002005119	0,1042		35 369 440	7 073 880	387 230		

1. Организатор аукционных торгов – управление коммунальной собственности и приватизации горисполкома.

2. Объекты выставляются на аукционные торги в соответствии с Положением о порядке организации и проведения аукционов по продаже земельных участков в частную собственность, утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008 г. № 462. Всем желающим предоставляется возможность предварительно ознакомиться с документами по каждому объекту.

3. Аукцион состоится 30 октября 2012 г. в 12.30 в Гомельском горисполкоме по адресу: г. Гомель, ул. Советская, 16, при наличии не менее двух участников на каждый лот.

4. К участию в аукционе допускаются граждане Республики Беларусь, негосударственные юридические лица Республики Беларусь подавшие в комиссию следующие документы: заявление по установленной форме; документ, подтверждающий внесение суммы задатка, в размере, указанном в извещении, с отметкой банка, на р/с 3642402000239 в филиале 300 ГОУ ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Гомель, ул. Фрунзе, 6а, МФО 151501661; УНП 400251518 управление коммунальной собственности и приватизации горисполкома. Кроме того:

4.1. гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования;

4.2. представителем гражданина – нотариально удостоверенная доверенность;

4.3. представителем или уполномоченным должностным лицом негосударственного юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданную юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов юридического лица;

4.4. при подаче документов на участие в аукционе граждане Республики Беларусь предъявляют паспорт гражданина Республики Беларусь, а представители граждан и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц – документ, удостоверяющий личность. Граждане, юридические лица, желающие участвовать в аукционе в отношении нескольких земельных участков, вносят задатки в размере, установленном для каждого из этих земельных участков.

5. Кроме стоимости предмета аукциона и затрат на подготовку документации, победитель обязан возместить организатору аукциона затраты на подготовку и проведение аукциона. Оплата стоимости предмета аукциона и возмещение расходов, связанных с проведением аукциона, подготовкой документации осуществляется в установленном порядке в течение 10 рабочих дней со дня утверждения в

установленном порядке протокола о результатах аукциона. Если заявлено на участие в аукционе по-прежнему только одним гражданином или юридическим лицом, земельный участок предоставляется этому лицу при его согласии с внесением платы за земельный участок в размере начальной цены предмета аукциона, увеличенной на 5 процентов.

6. Гомельским городским исполнительным комитетом в установленном законодательством порядке может быть предусмотрена расписка о внесении платы за право заключения договоров аренды земельных участков или платы за земельные участки, предоставляемые в частную собственность.

7. Документы для участия в торгах принимаются по рабочим дням с 9.00 до 17.00 по 24 октября 2012 г. включительно по адресу: г. Гомель, ул. Советская, 21а, управление коммунальной собственности и приватизации горисполкома (каб. № 4). Заключительная регистрация участников аукциона с 11.00 до 11.40 в день аукциона по указанному выше адресу. Лоты №№ 1–4 выставляются на аукцион повторно. Информация опубликована в газете «Вязьма» от 06.06.2012 г.

КОНТАКТНЫЕ ТЕЛЕФОНЫ: 77 69 35; 77 67 27; факс: 77 48 85. Информация размещена на сайте: www.qorod.gomel.by

Открытое акционерное общество «Акционерный сберегательный банк «Беларусбанк»
сообщает о проведении 9 октября 2012 года

78-го тиража выигрышей по выигрышным вкладам в белорусских рублях в филиале № 529 «Белсвязь» ОАО «АСБ Беларусбанк» по адресу: г. Минск, пр-т Независимости, 56 (актовый зал).

Начало тиража в 11.00. Телефон для справок: 147 Контакт-центр.

Информация о процентах, выплаченных по различным видам вкладов, депозитов в течение последнего финансового года с разбивкой по месяцам размещена на сайте www.belarusbank.by. Сохранность и возврат вкладов гарантируется в порядке, установленном законодательством Республики Беларусь. Лицензия на осуществление банковской деятельности № 1 от 28.08.2008 г., выданная Национальным банком Республики Беларусь. УНП 100325912.

ГОМЕЛЬСКИЙ ГОРОДСКОЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
30 октября 2012 г. проводит открытый аукцион на право заключения договоров аренды земельных участков в г. Гомеле

№ лота	Адрес земельного участка: г. Гомель	Кадастровый номер участка	Площадь, га	Целевое назначение – строительство	Качество земли	Характеристика расположенных на участке инженерных коммуникаций, строений, сооружений, инженерно-технических условий. Инженерно-геологические условия будут определены на стадии производства проектно-испытательских работ	Срок аренды, лет	Начальная стоимость, бел. рублей	Сумма задатка, бел. рублей	Затраты на подготовку документации, бел. рублей
1	ул. Междугородняя	340100000006004777	0,6259	для строительства и обслуживания производственно-складских сооружений (земельный участок для размещения объектов иного назначения)	к землям сельскохозяйственного назначения не относятся	Ограничения в использовании – 0,0764 га – охранная зона сети канализации	20	353 610 610	70 722 000	3 359 740
2	ул. Бочкина (район жилого дома № 27)	340100000005006267	0,0050	для установки и обслуживания торгового павильона (объекта розничной торговли)		Установление торгового павильона на расстоянии не менее 0,60 м от кабеля канализации ГУЭС, соблюдение противопожарного разрыва	5	2 425 440	485 000	2 993 356
3	пересечение ул. Победы и Привокзальной площади	340100000001005286	0,0013	для установки светоодиодного экрана		Ограничения в использовании в связи с расположением в охранной зоне сетей и сооружений канализации	5	953 360	190 600	3 161 647
4	ул. Оськина, в районе жилого дома № 11 (по генплану)	340100000007006103	0,0028	для размещения торгового киоска (объекта розничной торговли)		Ограничения в использовании: охранная зона сетей сооружений канализации – 0,0020 га	5	796 480	159 200	4 755 347

1. Организатор аукционных торгов – управление коммунальной собственности и приватизации горисполкома.
2. Объекты выставляются на аукционные торги в соответствии с Положением о порядке организации и проведения аукционов на право заключения договоров аренды земельных участков, утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008 г. № 462. Всем желающим предоставляется возможность предварительно ознакомиться с документами по каждому объекту.
3. **Аукцион состоится 30 октября 2012 г. в 12.00** в Гомельском городском исполнительном комитете по адресу: г. Гомель, ул. Советская, 16, при наличии не менее двух участников на каждый лот. Если заявление на участие подано только одним гражданином, юридическим лицом или индивидуальным предпринимателем, право аренды земельного участка предоставляется этому лицу при его согласии с внесением платы за право аренды в размере начальной цены предмета аукциона, увеличенной на 5 процентов.
4. К участию в аукционе допускаются лица, подавшие в комиссию следующие документы: заявление по установленной форме; документ, подтверждающий внесение суммы задатка за каждый лот в размере, указанном в извещении с отметкой банка, на р/с 3642402000239 в филиале 300

ГОУ ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Гомель, ул. Фрунзе, 6а, МФО 151501661; УНП 400251518 управление коммунальной собственности и приватизации горисполкома. Кроме того представляют:
4.1 представители или уполномоченные должностные лица юридических лиц Республики Беларусь – доверенность, выданную юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов юридического лица;
4.2 индивидуальные предприниматели – копию свидетельства о государственной регистрации без нотариального засвидетельствования;
4.3 представители гражданина или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенную доверенность;
4.4 представители или уполномоченные должностные лица иностранного юридического лица – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписки из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с

законодательством страны происхождения с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский (русский) язык, легализованные в установленном порядке доверенности или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;
4.5 представители иностранного юридического лица или гражданина – легализованную в установленном порядке доверенность, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или другой кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский (русский) язык;
4.6 при подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц предъявляют документ, удостоверяющий личность.
5. Кроме стоимости предмета аукциона и затрат на подготовку документации, победитель обязан возместить организатору торгов затраты на подготовку и проведение аукциона. Оплата стоимости предмета аукциона и воз-

мещение расходов, связанных с проведением аукциона, подготовкой документации, осуществляется в течение 10 рабочих дней со дня утверждения в установленном порядке протокола о результатах аукциона.
6. Гомельским городским исполнительным комитетом в установленном законодательством порядке может быть предоставлена рассрочка внесения оплаты стоимости предмета аукциона в соответствии с решением Гомельского городского исполнительного комитета от 04.02.2009 г. № 83 «Об утверждении Инструкции о порядке предоставления рассрочки по внесению платы за право заключения договоров аренды земельных участков или платы за земельные участки, предоставляемые в частную собственность».
7. Документы для участия в торгах принимаются по рабочим дням с **9.00 до 17.00 по 24 октября 2012 г.** включительно в управлении коммунальной собственности и приватизации горисполкома по адресу: г. Гомель, ул. Советская, 21а (каб. № 4). Заключительная регистрация участников аукциона с 11.00 до 11.40 в день аукциона по адресу: г. Гомель, ул. Советская, 21а, каб. № 4.
Лоты №№ 3, 4 выставляются на аукцион повторно. Извещение опубликовано в газете «Звязда» 27.07.2012 г.
Контактные телефоны: 77 69 35; 77 67 27; факс: 77 48 85. Наш сайт – www.gorod.gomel.by

НЕСВИЖСКИЙ РАЙОННЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
30 октября 2012 г. в 11.00 проводит открытый аукцион по продаже земельных участков в частную собственность гражданам Республики Беларусь для строительства и обслуживания жилого дома:

№ п.п.	Адрес земельного участка, кадастровый номер	Площадь земельного участка, га	Наличие инженерных сетей	Начальная цена (бел. руб.)	Задаток (бел. руб.)
1.	Минская обл., г. Несвиж, ул. Шимко, 19 к/н 624250100001004535	0,1001	Водоснабжение, электроснабжение, газоснабжение, канализация	43 000 000	6 000 000
2.	Минская обл., г. Несвиж, ул. Прокопчука, 49 к/н 624250100001004536	0,0996		34 000 000	5 000 000
3.	Минская обл., г. Несвиж, ул. Несвижская, 59 к/н 624250100001004188	0,0979		30 000 000	5 000 000
4.	Минская обл., г. Несвиж, ул. Радзивилловская, 58 к/н 624250100001004486	0,0950		20 000 000	3 000 000
5.	Минская обл., г. Несвиж, ул. Колосовского, 62 к/н 624250100001004235	0,0960		20 000 000	3 000 000
6.	Минская обл., г. Несвиж, ул. Васильковская, 45 к/н 624250100001004480	0,1150		24 000 000	3 000 000

Земельные участки для строительства и обслуживания жилого дома имеют ограничения в использовании – охранная зона линии электропередачи напряжением до 1000 вольт:
1. по ул. Шимко, 19 на площади 0,0013 га;
2. по ул. Несвижской, 59 на площади 0,0004 га;
3. по ул. Радзивилловская, 58 на площади 0,0046 га;
4. по ул. Колосовского, 62 на площади 0,0050 га;
5. по ул. Васильковская, 45 на площади 0,0080 га.
Условия для победителя аукциона: внесение в течение 10 рабочих дней со дня утверждения в установленном порядке протокола о результатах аукциона платы за земельный участок, возмещение расходов, связанных с проведением аукциона и формированием земельного участка, в том числе с государственной регистрацией в отношении создания земельного участка; осуществление в двухмесячный срок после принятия решения о предоставлении земельного участка государственной регистрации права на земельный участок, получение в установленном порядке технической документации и разрешения на строительство жилого дома; занятия (освоение) земельного участка не позднее одного года после получения свидетельства (удостоверения) о государственной регистрации прав на него; снятие на занимаемом земельном участке плодородного слоя из-под пятен застройки и использование его для улучшения плодородия усадебных земель.

НЕСВИЖСКИЙ РАЙОННЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
30 октября 2012 г. в 11.00 проводит открытый аукцион на право заключения договоров аренды земельных участков:

№ лота	Адрес земельного участка, кадастровый номер	Площадь земельного участка, га	Наличие инженерных сетей	Начальная цена (бел. руб.)	Задаток (бел. руб.)
1.	Минская обл., Несвижский р-н, г.п. Городея, ул. Октябрьская к/н 624255700001001481, назначение – для строительства и обслуживания игровой площадки для мини-футбола с искусственным покрытием, арендодатель – Несвижский районный исполнительный комитет	0,1464	Возможность подключения водоснабжения, электроснабжения	19 732 526	3 000 000
1.	Минская обл., г. Несвиж, ул. 1-ое Мая, 55А к/н 624250100001004534, назначение – для строительства магазина, арендодатель – Несвижский районный исполнительный комитет	0,0284	Возможность подключения водоснабжения, электроснабжения, газоснабжения, канализации	19 364 482	3 000 000

Земельный участок для строительства и обслуживания игровой площадки для мини-футбола с искусственным покрытием имеет ограничения в использовании в г.п. Городея в районе ул. Октябрьской на площади 0,1464 га – водоохранная зона реки Уша.
Земельный участок для строительства магазина в г. Несвиже по ул. 1 Мая, 55А имеет ограничения в использовании на площади 0,0049 га – охранная зона сетей и сооружений газоснабжения.

Участник, ставший победителем аукциона, после окончания аукциона обязан: подписать протокол аукциона в день проведения аукциона; в течение 10 рабочих дней со дня утверждения в установленном порядке протокола о результатах аукциона внести плату за право заключения договора аренды земельного участка, возместить расходы, связанные с проведением аукциона и формированием земельного участка, в том числе с государственной регистрацией в отношении создания земельного участка; не позднее 2 рабочих дней после выполнения вышеуказанных действий заключить с районным исполнительным комитетом договор аренды земельного участка и осуществить в двухмесячный срок с даты заключения договора аренды государственную регистрацию права на земельный участок; получить в установленном порядке разрешение на проведение проектно-испытательских работ и разработки строительного проекта на строительный объект в срок, не превышающий 6-ти месяцев; осуществить строительство объекта в сроки, определенные проектно-сметной документацией.
По окончании срока аренды земельного участка, предоставляемого для строительства и обслуживания игровой площадки для мини-футбола с искусственным покрытием (земельный участок для размещения объектов физкультурно-оздоровительного и спортивного назначения), в установленном порядке решить вопрос о праве пользования этим участком.
По окончании срока аренды земельного участка, предоставляемого для строительства магазина (земельный участок для размещения объектов розничной торговли), в установленном порядке решить вопрос о праве пользования этим участком.
Задаток перечисляется в срок по **29 октября 2012 г.** на р/с 3641200070018 в ОАО «АСБ Беларусбанк», код 523, г. Несвиж, УНП 600038472, получатель платежа – Несвижский районный исполнительный комитет.
Заявление на участие в аукционе с прилагаемыми к нему документами принимаются ежедневно в рабочие дни с 8.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 по адресу: г. Несвиж, ул. Советская, 1, к. 221, тел.: (8 01770) 55705. Последний день подачи заявок – **29 октября 2012 г. до 17.00.**

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА
РУП «БЕЛСПЕЦКОНТРАКТ» 06 ноября 2012 года проводит 18 открытый аукцион по продаже имущества республиканской собственности

Лот	Наименование техники	Местонахождение объекта	Год выпуска	Начальная цена продажи (бел. руб.)	Сумма задатка (бел. руб.)
154	Автошасси МАЗ-5334 ш. 109572 дв. 8819863 4 кат. 122949 км пробега, кузов-фургон КМ-500 № 8288 1988 г. 4 кат.	г. Борисов, в/ч 59884	1988	35 000 000	3 500 000
155	Грузовой КраЗ-260 ш. 587092 дв. 044353 4 кат. 72255 км пробега	г. Брест, в/ч 92504	1987	40 000 000	4 000 000
156	Мастерская МРТС с ЭСД-20-ВЛ/230-Ч/400-М2 4 кат. в составе: МРТС № 1Р124854 на а/шасси ЗИЛ-131 ш. 318360 дв. 942406 с К-131 № 10617 7485 км ЭСД-20-ВЛ/230-Ч/400-М2 № 781103645 на 2-ПН-2 ш. 102993 2943 км пробега	н.п. Новоколосово, в/ч 25819	1978	85 000 000	8 500 000

Аукцион состоится по адресу: г. Минск, ул. Казинца, д. 2, 6-й этаж, каб. № 637 **06 ноября 2012 г. в 11.00.**
К участию в аукционе допускаются юридические лица, индивидуальные предприниматели и физические лица, оплатившие задаток и подавшие заявление на участие в аукционе, учредительские и другие необходимые документы до **17.00 01 ноября 2012 г.**
Победитель аукциона обязан:
1. Заключить договор купли-продажи **06 ноября 2012 г.**
2. Произвести оплату стоимости движимого имущества разовым платежом в течение 10-ти календарных дней со дня подписания договора купли-продажи.
Задаток и денежные средства победителем лота перечисляются на расчетный счет РУП «Белспецконтракт»: 3012107883029, в ЦБУ № 701 ОАО «БПС-Сбербанк» г. Минск, ул. Чкалова, 18/1, УНП 101099370, БИК 153001369. **Без НДС. Справки по тел.: (017) 278 09 98, факс (017) 278 09 98. Наш адрес в интернете: www.belspeckontrakt.by.**

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА
МИНСКИЙ ГОРОДСКОЙ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫЙ ФОНД ГОСУДАРСТВЕННОГО ИМУЩЕСТВА

извещает о проведении открытого аукциона по продаже имущества (далее – аукцион) **15 ноября 2012 г. в 12.00** по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов.
Организатор аукциона: Минский городской территориальный фонд государственного имущества, г. Минск, пр. Независимости, д. 8, каб. 227, конт. тел. (8017) 200 20 89.

№ лота	Сведения о предмете аукциона и его месте нахождения	Начальная цена предмета аукциона
1	На аукцион выставляется имущество, находящееся в республиканской собственности, и имущество, находящееся в собственности ОАО «Полиграфкомбинат им. Я.Коласа», расположенное по ул. Красной, 23 в г. Минск. Отчуждаемое имущество представляет собой комплекс зданий и сооружений, являющихся историко-культурной ценностью Республики Беларусь. Имущество расположено на земельном участке общей площадью 2,3552 га. В состав имущества входит: имущество, находящееся в республиканской собственности – изолированное помещение с инвентарным номером 500/D-716921, общей площадью 317 кв.м, год постройки – 1953; имущество, находящееся в собственности ОАО «Полиграфкомбинат им. Я. Коласа», которое состоит из: изолированного помещения с инвентарным номером 500/D-707953349 (год постройки – 1953, помещение 4-этажное, общая площадь – 21674,5 кв.м, в помещении имеется 4 грузовых лифта), изолированного помещения с инвентарным номером 500/D-707953350 (год постройки – 1953, расположенное в промышленном корпусе на 1 этаже, общая площадь – 573,5 кв.м, помещение общественного питания), капитального строения с инвентарным номером 500/C-8759 (котельная, год постройки – 1954, общая площадь – 910 кв.м), капитального строения с инвентарным номером 500/C-8764 (здание склада с трансформаторной подстанцией и мастерской, год постройки – 1954, общая площадь – 3212 кв.м), капитального строения с инвентарным номером 500/C-20781 (здание клуба, библиотеки, медпункта, склада, год постройки – 1965, общая площадь – 1751 кв.м), капитального строения с инвентарным номером 500/C-32294 (макулатурное здание, год постройки – 1995, общая площадь – 296 кв.м), капитального строения с инвентарным номером 500/C-32305 (производственное здание при макулатурном складе, год постройки – 1995, общая площадь – 166 кв.м), дорог на территории комбината, навеса сварочного, навеса рамы металлического, павильона металлического, ограды кирпичной, ограждения металлического, ограждения из железобетонных панелей, ограждений металлических (возле ПСХ), ограждения сетчатого для ресиверов, двух ворот распашных 5,0-2,5, брызгального бассейна, дымовой трубы металлической, водопровода наружного, канализации наружной, теплотрассы наружной, наружного газопровода, оборудования котельной. Инженерная инфраструктура развита и характеризуется наличием следующих систем коммуникаций: телефонизация, канализация, водоснабжение, электроснабжение, теплоснабжение, газоснабжение	40 000 000 000 белорусских рублей

2	Сумма задатка и реквизиты расчетного счета	40 000 000 000 белорусских рублей вносится на р/с 3642900000870 в ОАО «АСБ Беларусбанк», г. Минск, код 153001795, УНП 100048181 Минского городского территориального фонда государственного имущества, назначение платежа – задаток для участия в аукционе
3	Наименование продавцов предмета аукциона, их контактные телефоны	Министерство информации Республики Беларусь, 220004, г. Минск, пр. Победителей, 11, конт. тел. (017) 203 92 31; ОАО «Полиграфкомбинат им. Я. Коласа», 220600, г. Минск, ул. Красная, 23, конт. тел. (017) 288 12 73
4	Условия аукциона	Заключение с Минским горисполкомом инвестиционного договора о реализации инвестиционного проекта по строительству гостиничного комплекса категории «пять звезд плюс» (не менее 250 гостиничных номеров) с сохранением исторического облика здания

Порядок проведения аукциона определен Инструкцией о порядке организации и проведения торгов по продаже некоторых объектов, находящихся в республиканской собственности, утвержденной постановлением Государственного комитета по имуществу Республики Беларусь от 30.03.2009 № 36.
Организатор аукциона вправе отказаться от проведения аукциона в любое время, но не позднее, чем за 3 дня до наступления даты его проведения.
Заявления на участие в аукционе с прилагаемыми документами принимаются по адресу: г. Минск, пр. Независимости, 8, каб. 227, по рабочим дням с 9.00 до 17.00. Последний день приема заявлений – 13 ноября 2012 года.
Победитель аукциона в сроки, указанные в протоколе о ре-

зультатах аукциона, обязан возместить Организатору аукциона затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимостью для его проведения. Информация о затратах, порядке и сроках их возмещения доводится до сведения участников перед началом аукциона при заключительной регистрации под роспись.
Договор купли-продажи между Продавцом и Покупателем заключается в течение 10-ти рабочих дней с даты проведения аукциона. Осмотр предмета аукциона участниками производится ежедневно в рабочие дни с 9.00 до 12.00 и с 13.00 до 16.00 заместителем директора ОАО «Полиграфкомбинат им. Я. Коласа» (Чиж Петр Аркадьевич, конт. тел. (029) 338 49 88).

NTER-

КАРАЛЕВЫ Ё СЕЦІВЕ — ПАПЯЛУШКІ Ё ЖЫЦЦІ

Зноў знаёмы завёў размову пра жаночую і мужчынскую логіку. Я з тых, хто адмоўна ставіцца да дзялення грамадства на моцную (разумную, прагматычную і г.д.) і слабую (летуценную, эмацыйную і г.д.) паловы чалавецтва. Хаця прыведзены сябрам аргумент: маўляў, жанчыны самі любяць падкрэсліваць сваю асаблівасць, аб'ядноўваюцца ў розныя групыкі ў інтэрнэце — прымусяць мяне задумацца. А навошта ўвогуле існуюць жаночыя форумы і што там можна рабіць? Прынцыпова не «тусуюся» на такіх старонках, хіба што да жаночай інтэрнэт-супольнасці далучаюся толькі на «сямейных» сайтах, каб адшукаць які рэцэпт да свята, параіцца, у якую школу аддаваць дзіця, і атрымаць кансультацыю па лячэнні пэўных хвароб. Таму, каб высветліць, што ж сёння ўяўляюць сабой жаночыя форумы, давлялося правесці на іх некалькі дзён. Шчыра кажучы, сюды варта зазірнуць хоць бы для таго, каб... парагатаць.

Жаночая логіка

Чаго толькі жанчыны не абмяркоўваюць у інтэрнэце!.. І не трэба думаць, што іх інтарэсы замыкаюцца на каханні, доглядзе сябе любімай, шопінгу і хатніх абавязках. Дамы зусім не супраць паразважаць і пра падарожжы, спорт, гісторыю, палітыку, бізнэс, сучасныя тэхналогіі. Інтэрнэт дазваляе жанчынам вырашаць і канкрэтныя справы, напрыклад, знайсці калег, з якімі яны разам будуць дапамагаць дзецям-сіротам альбо вывучаць беларускую мову, ствараючы віртуальныя беларускія слоўнікі...

Але асобныя прадстаўніцы закідаюць у інтэрнэт такія тэмы для абмеркавання, што міжволі паверыш, што тая самая жаночая логіка і сапраўды існуе. Напрыклад, адна з прыгажунь скардзіцца, што калі яе малады чалавек размаўляе са сваімі сябрамі, яна не разумее, пра што ў іх вядзецца гаворка...

Наўрад ці мужчынам прыйшло б у галаву задаваць пытанне кшталту, а ці патрэбна ўвогуле ніжняя бялізна, затое гэту «праблему» з задавальненнем абмяркоўваюць жанчыны. Праўда, часта такія тэмы ўздываюцца прадстаўніцамі прыгожай паловы проста для гумару. І віртуальныя дыялогі тут завязваюцца адпаведна:

— Навошта жанчынам насяці станікі?

— А муж калі-небудзь бачыў памер С? Каб выглядаць, як з памерам С:).

Хтосьці з дзяўчат завітае ў інтэрнэт, каб упэўніцца, што яна не нейкая вычварэнка (хоць нават летам спіць у цёплых шкарпэтках, начамі поўзае па каўбасу да халадзільніка і г.д.), бо высвятляецца, што такіх спадарынь хапае нават у межах беларускіх форумаў. А камусьці карціць абмеркаваць набалелае (як пазбавіцца ад лішніх кілаграмаў, адпомсціць хлопцу, што пайшоў да іншай, як і калі займацца сэксам, калі вы жывяце ў аднапакаёвай кватэры разам з дзецьмі). Карацей, для дамачат нестаете праблем знайсці тэму для таго, каб проста за прыемнай балбатнёй бавіць час. Як бачыце, сёння для гэтага зусім не абавязкова мець рэальных сябровак.

Мы і яны

У інтэрнэце дамачкі не баяцца быць выкрытымі, таму «пускаюцца на шчырасці». Вядома, асноўныя шчырасці тычыцца «гандарных» пытанняў. Тут яны рэжучь усю праўду пра сябе любімых: перажыванні, стасункі з супрацьлеглым полам, уласныя дрэнныя звычкі, учынкі і інтымныя запатрабаванні. А ўжо калі гаворка заходзіць пра мужчынаў, жаночыя віртуальны свет «адрываецца па поўнай» — абмеркаванымі будуць не толькі псіхалагічныя праблемы, а нават сэксуальныя паводзіны сваёй паловы і будова яго цела. І калі адны аматаркі такіх размоў сюды заходзяць, бо шукаюць парады, то іншым такое адчуванне проста ў кайф выносіць смецце з хаты...

Часам у інтэрнэт жанчыны заходзяць і проста для таго, каб лішні раз упэўніцца, што мужчыны ў нас залатые, нагледзячы нават на такія звычкі, як распахванне шкарпэтак па розных закладках (а часам нават і па дамскіх сумачках) альбо разгляданне эмсеціва лютуі. А яшчэ, на думку дамачак з сеціва, мужчын можна выдатна выкарыстоўваць па гаспадарцы — яны і прасуюць, і лепш гатуюць, і кватэру мыюць, а ўжо што тычыцца мыцця ўнітазаў — дык гэта ўвогуле выключна мужчынская справа. І чаго толькі мы на іх часам надзеяем? Можна, для прафілактыкі?

Свет звяр'яцеў

Сёння ў інтэрнэце некаторыя жанчыны спрабуюць даказаць, што па-любоўніку — гэта добра (маўляў, гэта «дзе розныя лініі аднаго цудоўнага і эмацыйна напоўненага жыцця»), альбо абмяркоўваюць такія тэмы, як «сэкс утраіх» альбо «свабодны шлюб» (калі сужэнцы не супраць таго, каб у «паловы» быў сэкс «набаку», бо іх каханню гэта не перашкаджае). Даходзіць да таго, што некаторыя інтэрнэт-дамы запэўніваюць: «Муж здраджае табе з тваёй сяброўкай? Будзь шчасліва!» (маўляў, ад гэтага толькі выгоды: «вінаватая», каб заглядзіць сваю віну, будуць больш для вас старацца). Некаторыя дамы нават мусіруюць тэмы кшталту «навошта нараджаць дзяцей і марнаваць на іх сваё жыццё». Але, дзякуй Богу, такіх не вельмі шмат.

Я па справе

Пакуль адны дзеляцца інтымным, пераціраюць некаму костачкі альбо нападаюць адна на адну, добрая доля іншых у інтэрнэце вырашае надзённыя пытанні. Так, тут можна параіцца, напрыклад, як лячыць пэўную хваробу, дзе знайсці добрага доктара. Есць на жаночых форумах месца і для пытанняў, звязаных з вядзеннем гаспадаркі, гадаваннем дзяцей, хатнімі гадаванцамі, вырошчваннем раслін. Тут можна знайсці цэлыя майстар-класы, дзе вы здолееце засвоіць нейкія дадатковыя веды, навучыцеся ствараць розныя вырабы. Між іншым, некаторыя дамачкі выцягваюць з «нэту» цікавыя ідэі, ствараюць дызайнерскія штучкі (напрыклад, упрыгажэнні з лямцу) і нават гандлююць імі.

Усё больш папулярным становіцца інтэрнэт-шопінг: жанчыны дзеляцца спасылкамі, дзе і што лепш (танней) набываць. Нехта праз «нэт» пазбаўляецца ад таго, што яму ўжо непатрэбна, а хтосьці зазірае сюды, каб знайсці танныя пакупкі, дзіцячыя рэчы, што ўжо былі ў спажыванні (ад каляскі да вопраткі, цацак і кніг).

Сёння ў інтэрнэце можна атрымаць як парад ад тых, хто «з такой жа праблемай сутыкаўся», так і ан-лайн-кансультацыі ад спецыялістаў (медыкаў, касметолагаў, пластычных хірургаў, псіхолагаў, стылістаў, дызайнераў).

А яшчэ інтэрнэт — своеасаблівы барометр грамадскай думкі. Тут дамачкі абмяркоўваюць якасць абслугоўвання і асартымент магазінаў, паліклінікі і кваліфікацыю ўрачоў, садкі і школы і пытанні жыллёва-камунальнай гаспадаркі. Між іншым віртуальная кніга скаргаў цалкам заслужыла ўвагі з боку пэўных кантрольных органаў, таму што часта тут ускрываюцца даволі сур'ёзныя праблемы. Вядома, ад таго, што на форуме проста абмяркоўваюць іх, сітуацыя не зменіцца. Затое нехта змога падказаць, як трэба дзейнічаць у той ці іншай сітуацыі і куды звяртацца...

Ганна ТРОШЫНА.

SEX-БАЛАСЫ

КВЕТКІ Ў ДАЛОНЯХ

Нядаўна адна юная асоба моцна здзівіла. У кантэксце размовы безапеляцыйна заявіла: «Я?! Дома ў хатнім халаціку?! Ды яшчэ калі ён у кветачкі?! Нізавошта, ніколі!!! Ну, пра кветачкі пазней пагаворым. Пакуль пра сам халацік. Калі коратка, дык што тут скажаш: дурніца, жыцця яшчэ не ведае. Як і той маладзён, які, даведаўшыся пра аўтарства «балясаў», важна заўважыў мімаходзь, маўляў, я таксама пра «гэта» пісаў. Разумею, што ўзровень тэстэстэру нават у 16-гадовага юнака такі ж, як і ў 40-гадовага мужчыны, але які досвед?.. Як тут не прыгадаць словы галоўнага героя кінастужкі «У бой ідуць адны «старыя» пра маладога папаўненне: «Лятаць не ўмеюць, страляць не ўмеюць, але — арлы!» Таму — з вопыту «старых».

...Халацік — гэта нешта большае, чым хатні варыянт адзення. Зрэшты, чаму толькі хатні? Вы ўяўляеце сабе прадаўца за прылаўкам, напрыклад, у камбінезоне? Думаю, наўрад ці да такога работніка гандлю вам захацца звярнуцца: «Дзяўчына, калі ласка...» Тут цалкам дарэчы будзе сказаць: «Таварыш!» Ну, а таварыш — гэта істота бясплояя, якая яна табе дзяўчына, жанчына?.. Што, крыўдна было б?! І ў камбінезонах яны ходзяць, згодны, але ж гэта там, дзе без гэтага — ніяк. На будоўлі, у лясгасе (соры, канешне, але кожны сам выбірае працу).

А медсёстры ў белых халаціках? Гэта ж самая сапраўдная анестэзія, якую адразу «прапісваюць» усім, хто прыйшоў у бальніцу. Табе балюча, непрыемна, магчыма, нават крыху страшнавата. Стаіш у чарзе ў рэгістратуру або маеш пад дзвярамі ўрача, думаеш пра нешта не вельмі прыемнае. А тут яна па калідоры — уся такая... такая... У белым кароткім халаціку: выгляд ганарлівы, шпацыр — нетаропка-дзелавы... Паглядзеў, пераклічыў увагу, глядзіш — і адпачуецца. Нехта дык адразу ўжо можа дадому ісці. Калі не, усё ж нашмат прыемней «аддацца ў рукі сястрычцы ці доктарцы ў халаціку, чым суроваму эскулапу. Ну і што, што той таксама ў белым?.. Гэта ж «абалонка», а «начынка»? Вось яна над табой нахілілася, маўляў, пацыент, ці жыць? А ты паглядзіш так знізу ўверх затуманеным позіракам, пакрысе сфакусіруеш зрок пасля балючага ўколу і падумаеш: сапраўды, а чаму б яшчэ і не пажыць!.. Не інакш як тайная зброя медыцыны!

...А ўсім вядома я класіка савецкага кінематографа, якую хацелі, але ў выніку так і не здолелі выдаліць суровыя цэнзары: «Па-ма-гы мне, сердце гыб-нет...» Гэта герайна Святыяны Святычнай перад Ся-

Фота Марыны БЕГУНКОЎАЙ

мёнам Сямёнавічам Гарбунковым гасць на сябе халацік — ужо пад голас з перапёўкі-рымейку ад халаціку Наташкі Каралёвай (гарна глядзіцца ў халаціку таксама!). Ведалі ж, чым браць! І гэта, заўважу, у СССР, дзе, як даўно вядома, сэксу не было. Як казаў яшчэ адзін герой той жа камедыі, лёгкім рухам рукі... І што потым сказаў Сямён Сямёнавіч пра халацік? «Будзем шукаць. Дакладна такі ж, але з перламутравымі гузікамі». Словы разумнага чалавека.

Вось так плаўна мы і падышлі да хатняга. Жаночы халацік мае шэраг разнавіднасцяў. Па-першае, гэта сэксуальна-універсальны кароценькі шаўковы з запахам і паяском. Падыходзіць на ўсе выпадкі ў жыцці. Можна так і па кватэры хадзіць, можна і мужчыну спакушаць. Ну, пацягнуцца за нечым на верхняй паліцы... Колер значэння не мае. Як правіла, носіцца без верхняй часткі ніжняй бялізны. Галоўнае ў ім — паясок. Шоўк — тканіна коўзкая, падатлівая, галоўнае — правільна пацягнуць за вузельчык... Варыянт для тых, хто малады і душой, і цела. Падвід гэтага халата — доўгі. Пра яго можна сказаць прыкладна тое ж, што і пра папярэдні. Адзінае — ён надае больш сталасці. Яго ўладальніца як бы кажа: усё разумею, сама не супраць, але ж памятай, дружочак — мы ж ужо не дзеці, свавольнічаць нека нямка. Але пры добрым «націску» і гэты «бастыён» абяззбройваецца тым жа спосабам — праз вузельчык...

Па-другое, гэта доўгі, да падлогі, паўпраозеысты «будуарны» халат (пеньюар). Набываецца звычайна па дурасці, выкарыстоўваецца рэдка. Не, спробы бываюць. Але пакуль уладальніца скіне з сябе будзённы, пацягнецца за гэтым... Карацей, недзе ў гэтым самым прамежку ён часцей за ўсё ўжо бывае і непатрэбны. Вынік: не вытрымлівае канкурэнцыі з універсальным шаўковым.

Па-трэцяе, гэта махровы халат. Зратызму ў ім паменей будзе. Зрэшты, доўгімі зімовымі вечарамі, калі за вокнамі вые завіруха, а ў паўзмроку пакоя скачучь водблескі агню ад каміна, што можа быць лепш, чым уткнуцца ў нешта махрова-мякка-цёплае...

Ну і, нарэшце, халат будзённы!

Звычайна на гузіках, з кішэнямі, радзей на замку, даўжыня — крыху вышэй за калена. Часцей ба-ваўняны, можа быць і квяцістым, і аднатонным, і з малюначкам. «Працоўны конік», карацей. Ну, і што ў гэтым халаціку такога, спытала б, напэўна, тая самая юная асоба? Як што? На працы суровы дрэс-код: умоўна кажучы, белы верх, чорны ніз, абцасы пэўнай вышыні, рэгламентаваная прычоска. Яно, мабыць, і зратычненка нават... Але ненадоўга, бо заўсёды аднастайна. А тут адчыніў дзверы — і кожны раз нешта новае!.. Халацік сіненкі, гузік адзін расшпіліўся, пасмачка валасоў на лоб спаўзла: вячэру гатавала, спяшалася, бо — чакала! Або сустрэкае цябе, нечым незадаволеная: рукі ў бакі, галаву крыху набок, вусны падціснула, у вачах — ледзьве не маланкі! Ух, стаяць-баяцца! А табе смешна. Стаіць такі грозны воін — амазонка — у шаўковым халаціку на «босыя грудзі», у белых шкарпэтках і з цюрбанам з ручнічка: галаву толькі памыла...

Халацік! Халацік — гэта яшчэ і сродак зносін, камунікацыі. Вось ты такі ўвесь суровы, брутальны нават, не да сантыментаў табе. А потым захацелася раптам... У сэнсе, сантыментаў. А пераход жа не можа быць рэзкім, праўда? Не па-пацанску нейк будзе... А ў яе на халаціку што намалявана? Мікі-Маўс нейкі? Ну, ты ёй так адразу і гаворыш, маўляў, мышаня... А на здзіўлены позірк — чаго гэта цябе «прабіла» — парыруеш мімаходзь: дык на халаціку ў цябе гэтая істота. Усё, адмазаўся! Калі халацік зялёнага колеру, можна, напрыклад, назваць яе шыпулькай. Ну, а калі халацік «у гарох», гэта ўвогуле «пестня» (менавіта «пестня»). Ты да яе так здалёку: «Дзяўчына з галантарэйнага аддзела!» Яна табе: «Чаго?» Ты ў адказ: «Давайце пазнаёмімся, я ваш самы ўдзячны пакупнік!» Карацей, зразумелі, тут ужо ролевыя гульні пачынаюцца...

...Дык а пра кветкі дзе, як абяцаў? Калі кветкі на халаціку — гэта таксама вельмі добра. Бо можна падзісці, абняць. Хоць табе спераду, хоць ззаду. Галоўнае, каб тыя кветкі былі ў далонях...

Кастусь
ХАЦЕЛАЎ-ЗМАГЕЛАЎ.

ЧЫРВОНКА
Чырвоная змена

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ №12

ад 19 лютага 2009 года выдадзена

Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Заснавальнікі газеты — установа «Рэдакцыя газеты «Звязда»; грамадскае аб'яднанне «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі».

Галоўны рэдактар
КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

Адкасны за выпуск — намеснік галоўнага рэдактара Наталля КАРПЕНКА.

Адрас рэдакцыі:
220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.

Кантакты тэлефон: 292 44 12.
e-mail: posts@tut.by; info@zvyazda.minsk.by

Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».

ЛД №02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.

Тыраж 26.130.

Нумар падпісаны ў 19.30 26.09.2012 г.

ЯК АДОЛЕЦЬ СТРАХ ПЕРАД РАКАМ?

Павысіць выжывальнасць анкапацыентаў маглі б псіхолагі

«Гэтага не можа быць! За што? Чаму менавіта я? Я так хачу жыць — і мушу памерці...» Шок, боль, панічны страх — менавіта такая рэакцыя ў чалавека, які даведаўся, што ў яго рак. Кожны дзень у нашай краіне праз гэты шок праходзяць больш за 120 чалавек, кожны год — больш за 42 тысячы. Менавіта ў столькіх нашых суайчыннікаў выяўляюць злаякасныя пухліны штодня і штогод.

Чым раней, тым лепш

Прагнозы Сусветнай арганізацыі аховы здароўя не сцвярджаюць: захваральнасць і смяротнасць ад злаякасных новаўтварэнняў да 2020 года ва ўсім свеце павялічыцца ў 1,5-2 разы. Гэта агульнасусветная тэндэнцыя, і наша краіна — не выключэнне. Калі тэмпы росту захворвання захаваюцца, то праз два дзесяцігоддзі ў нас хварэць за год будучы ўжо 78 тысяч чалавек.

— Тым не менш, па ўзроўні захваральнасці мы адстаём ад эканамічна развітых краін, — адзначае **дырэктар РНПЦ анкалогіі і медыцынскай радыялогіі ім. М. Аляксандрава, галоўны пазаштатны анкалог краіны Алег СУКОНКА**. — Хоць і хутка іх даганяем. Але, на жаль, па смяротнасці мы іх значна аспрэджваем. Хоць вялікім дасягненнем апошніх гадоў з'яўляецца зніжэнне суадносін памерлых і хворых з 68% у 1971 г. да 42% у 2010-м.

Магчымасць вылечыцца найпростэйшым чынам ад таго, калі была выяўлена пухліна. Калі гэта адбываецца на ранніх стадыях, то шанцы на выздараўленне высокія.

Варта адзначыць, што ў апошні час значна палепшылася дыягностыка анказахворванняў, з'явіліся новыя метады лячэння. Зараз у нашай краіне распрацаваны чатыры скрынінгавыя праграмы: па выяўленні на ранніх стадыях раку малочнай залозы, раку прастаты, раку тоўстай кішкі і шыйкі маткі. У рамках гэтых праграм збіраецца інфармацыя аб здаровых людзях, якія могуць уваходзіць у групу рызыкі па тых ці іншых захворваннях.

Акрамя таго, у РНПЦ анкалогіі і медыцынскай радыялогіі імя Аляксандрава да канца 2014 года

плануецца пабудова ПЭТ-цэнтра (позітронна-эмісійная тамаграфія). Яго з'яўленне дазволіць з высокай дакладнасцю дыягнаставаць пухліны памераў ад 1 см, якія не маюць якіх-небудзь клінічных праяў, а таксама дыферэнцаваць дабраякасныя і злаякасныя пухліны. Ужо ў 2013 годзе ў краіне з'явіцца сучасная малекулярна-генетычная лабараторыя, дзякуючы якой кожнаму хвораму можна будзе прызначаць індывідуальнае лячэнне, улічваючы малекулярна-генетычны профіль пухліны.

Больш за 18 000 жыхароў нашай краіны штогод паміраюць ад злаякасных новаўтварэнняў. 1-е месца сярод прычын смерці ад раку ў Беларусі займае рак лёгкага. На 2-м месцы — каларэктальны рак, на 3-м — рак страўніка.

Перамагае рак толькі той, хто перамог яго спачатку ў сябе ў галаве

І ўсё ж, як бы ні абнадзейвала інфармацыя аб тым, што злаякаснае новаўтварэнне на ранняй стадыі можна вылечыць, перамагчы страх перад гэтай хваробай вельмі складана. Дыягназ «рак» да гэтага часу ў большасці з нас асацыюецца са словам «смерць». Спадзяваюцца, што ўрач-анкалог дапаможа пацыенту пазбавіцца ад гэтага страху, трохі найна. Яго задача — лячыць. Вядома, у ідэале ўрач павінен знайсці патрэбныя словы, якія дадуць хвораму чалавеку надзею, прымусяць яго не апускаць рукі. Але часта хворым не хапае элементарнай увагі нашых перагружаных медыкаў, якія нярэдка працуюць на 1,5-2 стаўкі.

Медыкі ведаюць, што трывожны стан, прыгнечанасць, стрэс перашкаджаюць вылечванню, прыгнэтуюць працу імуннай сістэмы. Справіцца са сваёй трывогай і страхам самастойна пацыенты, як правіла, не ў стане. Але часам звярнуцца па псіхалагічную дапамогу ім няма да каго.

Старшыня рады «Беларуская арганізацыя працоўных жанчын» Ірына ЖЫХАР ведае пра рак не па чутках: сама двойчы перанесла анказахворванне. Цяпер яна актыўна займаецца дапамогай такім пацыентам.

— Вельмі важна зламаць у грамадстве стэрэатып, што рак — гэта прысуд, і пераадолець самаізаляцыю анкахворых, — кажа яна. — Шмат хто з іх элементарна застаецца сам-насам са сваімі страхамі. Хвароба ўварвалася ў жыццё, разбурыла планы, паказала, што іх час абмежаваны... Як жыць далей?.. Таму вельмі важна знайсці прафесіяналаў, якія дапамогуць справіцца са стрэсам. Дзе іх шукаць? Тут вялікая праблема.

У анкадыспансерах прадугледжаны стаўкі псіхатэрапеўтаў і псіхолагаў. Але пакуль многія з іх вакантныя. Напрыклад, у Гомельскім анкадыспансеры сёння прымае толькі адзін псіхолаг — і то на паўстаўкі. У Мінску працуе адзін псіхолаг і адзін псіхатэрапеўт. У РНПЦ анкалогіі і медыцынскай радыялогіі крыху больш. Пры 42 тысячач анкапацыентаў, якім ставяць такі дыягназ упершыню, гэта нікчэмна мала. І праблема не толькі ў тым, што ставак мала. Няма спецыяльна падрыхтаваных і зацікаўленых спецыялістаў. У прынтцыпе, у Беларусі адсутнічае такая прафесія — анкапсіхолаг. Ды і не кожны псіхолаг гатовы займацца гэтай праблемай, занадта яна цяжкая.

Кансультацыя-метадычную і арганізацыйную дапамогу ў гэтай працы аказвае РНПЦ анкалогіі і медыцынскай радыялогіі ім. Аляксандрава. На базе Акадэміі паслядыпломнай адукацыі вясной мінулага года была праведзена падрыхтоўка псіхолагаў для працы з анкалагічнымі пацыентамі. Тым не менш, іх катастрофічна не хапае. Думаю, у краіне павінна працаваць сістэма псіхолога-сацыяльнай дапамогі, пачынаючы ад паліклінікі і заканчваючы сістэмай сацыяльнай абароны.

Сіла ўяўлення супраць пухліны

Наколькі важны для выздараўлення псіхалагічны настрой анкалагічных хворых, даказвае досвед лячэння такіх пацыентаў у ЗША сямейнай парай, радыеанкалагам Карлам і псіхологам Стэфані Саймантанамі. Яны заўважылі, што некаторыя анкапацыенты з добрым прагнозам, якія, тым не менш, знаходзяцца ў дэпрэсіі і адмаўляюцца

ад барацьбы, паміраюць, хоць у іх былі ўсе шанцы жыць доўга. І былі іншыя пацыенты, якіх выпісалі з клінікі фактычна паміраць, таму што ім нічым нельга было дапамагчы. Тым не менш яны, насуперак усяму, працягвалі жыць і заставаліся ў дастаткова добрай форме.

Гэтае назіранне падштурхнула Саймантанам да стварэння сваёй псіхалагічнай метадыкі, якая мабілізуе волю хворых на барацьбу з хваробай. У ходзе лячэння яны прапаноувалі сваім пацыентам у думках уяўляць, як гінучы ракавыя клеткі і хвароба адступае. Уяўляць, што лячэнне, напрыклад, радыэтэрапія, «заклучаецца ў патоках мільёнаў маленечкіх зарадаў энергіі, якія на сваім шляху паражаюць усе клеткі арганізма — і нармальныя, і ракавыя. Але паколькі ракавыя клеткі слабей, яны хутка гінучы і не могуць аднавіцца». Пасля гэтага пацыентам прапаноувалася намалюваць у сваім уяўленні, як пухліна памяншаецца ў памеры, а да іх вяртаецца здароўе.

На пачатак 2012 года на ўлік з нагоды ўтварэння злаякаснай пухліны стаялі 250 тысяч чалавек, або 2,5 % ад усяго насельніцтва краіны (у 2001 годзе на ўлік стаялі 155 тысяч чалавек).

Цяпер ужо даказана, што ў выніку такіх сеансаў псіхатэрапіі рэзка ўзрастае эфектыўнасць традыцыйных метадаў лячэння — зніжаюцца пабочныя эфекты хімія- і прамянёвай тэрапіі, памяншаюцца памеры пухлін, а большасць «безнадзейных хворых» дабіваюцца працяглай рэмісіі, а некаторыя нават поўнага выздараўлення.

□□□

Акрамя таго, пры тым росце захворванняў, які сёння існуе ў краіне, РНПЦ анкалогіі і медыцынскай радыялогіі ім. М.Аляксандрава мае патрэбу ў пашырэнні паліклінічнага аддзялення. Патрабуецца таксама павялічыць і колькасць раённых спецыялістаў-анкалагаў. Анкалагічныя пацыенты не павінны сядзець у бяскончых чэргах, а ў доктара-анкалага павінен быць час для агляду хворага і грунтоўнай яго кансультацыі.

Святлана БУСЬКО.

КАМЕНТАРЫЙ

Загадчыца кафедры псіхатэрапіі і медыцынскай псіхалогіі БелМАПА Ірына БАЙКОВА:

Псіхатэрапія пры лячэнні анкапацыентаў — адна з важных умоў фарміравання адекватнага стаўлення да сваёй хваробы і да жыцця наогул. За апошнія дзесяцігоддзі атрыманы звесткі аб вялікай распаўсюджанасці ў хворых з анкалагічнай паталогіяй так званых дэадаптыўных станаў у адказ на сваё захворванне. Маюцца звесткі, што нават у выпадку пазітыўнага зыходу лячэння ў большасці анкапацыентаў адзначаецца шматгадовая дэпрэсія. І толькі пасля завяршэння пяцігадовага перыяду (на працягу якога чакаецца рэцыдыў) пачуццё страху памяншаецца.

Між тым любы ўрач скажа, што пасіўны і дэпрэсіўны хворы мае значна горшы прагноз, чым пацыент з тым жа захворваннем, які выбраў актыўную пазіцыю. Многія анкалагічныя хворыя маюць патрэбу ў кансультацыі і лячэнні ў псіхатэрапеўтаў. Тут і прыём медыкаментаў, якія змяняюць сімптомы дэпрэсіўных расстройтваў, і псіхатэрапія, ды і проста магчымасць выказаць свае скаргі іншаму чалавеку. Прафесійная псіхатэрапеўтычная дапамога прычынювае адрозніваецца ад сцвярэння, якое хворы атрымлівае ад знаёмых і блізкіх. Распрацаваны спецыяльныя тэхнікі для работы з анкапацыентамі, якія дазваляюць падтрымаць хворага чалавека, пераадолець боль, змяніць нерацыянальныя ўстаноўкі, мабілізаваць унутраныя сілы арганізма, знізіць страх рэцыдыву і смерці, стварыць новыя перспектывы па-за хваробай.

Калі ж гаворка ідзе пра дрэнны прагноз, доктар можа дапамагчы стварыць для пацыента ўмовы, у якіх сыход з жыцця будзе найменш балючым псіхалагічна. Правільная праведзеная псіхатэрапія дае магчымасць паўней адчуваць жыццё нават на парозе смерці.

КОЖНАМУ МЯСТЭЧКУ — ПА БРЭНДУ

«Клапоцімся, каб у меню была нацыянальная кухня»

— Колькасць экскурсантаў у нашай краіне павялічылася на 13,5 %, — падкрэсліў Часлаў Шульга. — Гэтая лічба прыкладна складаецца з 11-11,5 млн чалавек, з якіх 5,2 — тыя, хто ў межах сваіх вандровак наведвалі і музеі. І калі раней мы лічылі і спеехам тое, што Мір і Нясвіж наведвалі 60 тыс. турыстаў, дык зараз пачуццё задавальнення выклікае тое, што мяжа ў 300 тыс. наведнікаў многім аб'ектам па плячы. Напрыклад, летась Брэсцкую крэпасць наведвалі 338 тыс. экскурсантаў. А сёлета Нясвіж ужо пабачылі больш за 300 тыс. гасцей.

Пытанне наконт харчавання таксама істотнае. Няхай мы не дасягнулі ўзроўня нашых суседзяў, але ў 2011 годзе ў нас з'явіліся 654 пункты, якія прапаноўваюць падсілкавацца турыстам. Мы таксама клапоцімся пра тое, каб у меню была нацыянальная кухня. Акрамя таго, аб'екты харчавання мусяць мець меню на 2-3 мовах.

Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.

Між іншым, Часлаў Казіміравіч адзначыў, што турысты здоліваюць разлічвацца ў любы месяц крэдытнай карткай. «Шкада, але былі выпадкі, калі турыст не мог скарыстацца падобнай магчымасцю. Няхай гэта не істотны, але крок наперад у плане інфраструктуры». Таксама з'явіліся адмысловыя віртуальныя экскурсіі, калі кожны ахвотны можа ў рэжыме анлайн пабачыць аічынныя здабыткі гісторыі. Як паведаміў Шульга, у Мінску склалі спіс 10 топавых турыстычных месцаў, у якіх праз тэлефон, абсталяваны інтэрнэтам, можна атрымаць патрэбную даведчаную інфармацыю. «Мы бачым перспектывы ва ўкараненні аўдыя- і відэагідаў, якія шырока выкарыстоўваюцца ва ўсім свеце. Яны ёсць у Нясвіжы, Міры, Гомелі. І праслухаць падобную экскурсію можна на камфортнай для вас мове», — падкрэсліў Часлаў Шульга.

— У Мінску з'явіўся двухпавярховы турыстычны аўтобус. Менавіта на падобных аўтобусах у асноўным праводзяць гарадскія экскурсіі, у іх ёсць магчымасць праслухаць інфармацыю на 8-9 мовах. Аўтобус зараз на рамонце і ўжо

хутка будзе выкарыстоўвацца для турыстычных патрэб.

Летась Беларусь наведалі прадстаўнікі 179 краін

— За першае паўгоддзе бягучага года Беларусь наведалі 2,8 млн замежнікаў. Турыстычную дзейнасць сёння ажыццяўляюць каля 800 арганізацый. Аднак толькі 510 тыс. чалавек скарысталіся паслугамі турыстычных кампаній. Гэта сведчаць пра тое, што павялічваецца колькасць індывідуальных турыстаў, якія ўжо ведаюць, куды едуць. Паслугамі турфірмаў найчасцей карыстаюцца пенсіянеры, якія вандруюць з Заходняй Еўропы ў Расію, а таксама дзіцячыя групы.

Цікава, летась нашу краіну пабачылі прадстаўнікі 179 краін, а нашы грамадзяне пабылі ў 118 незалежных тэрыторыях. Нашымі асноўнымі турыстычнымі «экспарцёрамі» Часлаў Шульга называе Украіну, Літву і Расію.

Транспарт патрабуе абнаўлення

— Што ў нас сёлета не атрымалася? — задаецца пытаннем спадар Часлаў.

— Транспартны складнік патрабуе якаснага абнаўлення. Айчынныя аўтобусы МАЗы не вельмі актыўна выкарыстоўваюцца нашымі турфірмамі. Напрыклад, асноўная колькасць аўтобусных тураў, якія накіроўваюцца на адпачынак у Балгарыю (напэўна, на 70%), арганізуюцца на транспарце балгарскіх кампаній. Таму будзем імкнуцца аднавіць парк для турызму. Разлічваем на тое, што больш кампаній будучы займацца ўязным турызмам. Іх колькасць павялічылася на 5-7%, што не адпавядае нашым чаканням. За другую палову 2011 года знізіліся аб'ёмы інвестыцый на 30%. Зараз мы бачым іх рост. Гэта абнадзейвае, але працаваць трэба больш актыўна.

У будучыні ўзмацнім працу па кааперацыі з геаграфічнымі суседзямі. Збіраемся ўладкаваць экалагічныя зоны, дзе могуць адпачываць турысты. Хочацца, каб падобныя веладарожкі, як у Мінску, з'явіліся літаральна ў кожным нацыянальным парку і іншых месцах адпачынку каля вадаёмаў.

Часлаў Казіміравіч прызнаўся, што добра б у Беларусі развіваць і іншыя віды турызму. Напрыклад, праводзіць дэгустацыі страў і ласункаў. «Было б надзвычайна стварыць дэгустацыйную залу на мінскай «Камунарцы», дзе турысты здолілі б не толькі паглядзець вытворчасць, прадэгуставаць цукеркі, але і купіць прадукцыю».

Кожнай мясцовасці — адмысловы сімвал

Навіну пра тое, што зараз распрацоўваюць брэнд сталіцы, Шульга ўспрыняў даволі прыязна і падзяліўся ідэяй, каб кожная мясцовасць Беларусі займела адмысловы сімвал, да якога прыязджалі б групы турыстаў і экскурсантаў.

— Парыж асацыюецца з вежай, а Венецыя — з карнаваламі, — разважае Часлаў Шульга. — І тое, што Мінск займаецца распрацоўкай брэнда, — гэта цудоўна. І я лічу, што кожны беларускі населены пункт, райцэнтр, павінен паклапаціцца пра ўласны брэнд, каб турысту было цікава, куды паехаць, што паглядзець.

Бесплатны ўезд на чэмпіянат свету

— Часлаў Казіміравіч, а якія мерапрыемствы запланаваны да хакейнага першынства свету, якое адбудзецца ў Мінску ў 2014 годзе? — спытаў у намесніка міністра спорту і турызму карэспандэнт «Звязды».

— Мы адпрацавалі план мерапрыемстваў па прыцягненні турыстаў у нашу краіну. У лістападзе ў Лондане адбудзецца выстава, на якой Беларусь будзе прэзентавана як добрая краіна для развіцця турызму. Удзельнічаць у выставе будзе наш генеральны тураператар, а таксама 8 турыстычных кампаній.

Наша міністэрства падрыхтавала дакумент, згодна з якім гасці краіны атрымваюць права на бязвізавы ўезд у Беларусь падчас чэмпіянату. Каб трапіць на тэрыторыю Беларусі, неабходна будзе прад'явіць білет (электронную версію) ці дакумент, які пацвярджае, што вы ўдзельнік першынства. Мы спадзяёмся, што колькасць турыстаў падчас спаборніцтваў павысіцца ўдвая.

Тарас ШЧЫРЫ

■ Кватэрнае пытанне

«СУД МОЖА АДМОВІЦЬ...»

Так атрымалася, што мой сын (пасля разводу з жонкай ён жыў адзін) доўга хварэў, не мог уладкавацца на працу. У выніку ў яго цяпер вялікая запазычанасць па жыллёва-камунальных плацях. Пагасіць яе ў хуткім часе мы не зможам. Ці ёсць пагроза, што сына выселяць у кватэру меншай плошчы?

Л.В., Мінскі раён.

У адпаведнасці з арт. 71 Жыллёвага кодэкса Рэспублікі Беларусь, наймальнікі, якія ўхіляюцца без уважлівых прычын на працягу шасці месяцаў запар ад унясення платы за карыстанне жылым памяшканнем

і камунальнымі паслугамі, могуць быць выселены па рашэнні суда з прадстаўленнем жыллага памяшкання тыповых спажывецкіх якасцяў па агульнай плошчы меншага за тое, што займалася на ўмовах раней заключанага дагавора найму жыллага памяшкання.

Згодна з п. 12 паступілы Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 28 чэрвеня 2007 г. № 8 «Аб практыцы прымянення судамі жыллёвага заканадаўства па справах аб скасаванні дагавора найму жыллага памяшкання і высяленні» пры вырашэнні спрэчак аб высяленні наймальнікаў жыллых памяшканняў дзяржаўнага жыллёвага фонду і членаў іх сем'яў у выпадках,

прадугледжаных арт. 71 ЖК, істцом павінны быць прадстаўлены, а судом належна ацэнены доказы, якія пацвярджаюць ухіленне адказчыкаў ад унясення адпаведных плацяжоў за жылое памяшканне на працягу шасці месяцаў без уважлівых прычын, разлік запазычанасці па кожным месяцы з указаннем сумы асноўнага доўгу і пені.

Суд можа адмовіць у іску аб высяленні, у прыватнасці, у выпадку, калі адказчык пагасіў запазычанасць, якая маецца, да вынясення рашэння па сутнасці спрэчкі.

На практыцы ў многіх выпадках суды адмаўляюць у высяленні адказчыкаў з выдзяленнем жылых

памяшканняў меншай плошчы або спыняюць вытворчасць, калі на момант судовага разбору імі цалкам або часткова пагашана запазычанасць, якая ўтварылася.

Неабходна таксама адзначыць, што з улікам маёмнага палажэння грамадзяніна магчыма і спісанне пені за пратэрміноўку аплаты жыллёва-камунальных паслуг. Парадак спісання пені вызначаны Палажэннем, зацверджаным пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 04.01.2007 № 2 (у рэдакцыі пастановы ад 23.07.2010).

Віктар САВІЦКІ

«ЗАМІНІВАЛІ»
ДОМ ПРАВАСУДДЗЯ

Ранкам у апэратыўна-дзяжурную службу ГУУС Мінгарвыканкама паступіла паведамленне пра момбу, закладзеную ў Доме правасуддзя па вуліцы Сямашкі.

З яго былі эвакуаваныя супрацоўнікі і наведнікі, пасля чаго групы размініравання правялі абследаванне памяшканняў і прылеглай тэрыторыі — шукалі магчымыя выбуховыя прылады. Але інфармацыя пра мініраванне не пацвердзілася. У дачыненні да невядомага, які пазваніў з хлудстым паведамленнем, заведзена крываминальная справа.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА
ПО ПРОДАЖЕ ПРАВА АРЕНДЫ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ

1		Аукцион состоится 30 октября 2012 г., в 11.00, по адресу: г. Жлобин, ул. Петровского, 45			
2		КУП «Жлобинский центр управления районной коммунальной собственностью»			
3		с 9.00 до 17.00 по рабочим дням по 24 октября 2012 года			
4		1	2	3	4
1	Дата, время и место проведения аукциона, организатор торгов				
2	Срок приема документов				
3	Номер лота	1	2	3	4
4	Адрес земельного участка	Гомельская область, Жлобинский район, г. Жлобин, микрорайон 19 (вблизи магазина «Заводской»)	Гомельская область, Жлобинский район, г. Жлобин, ул. Карла Маркса	Гомельская область, Жлобинский район, г. Жлобин, ул. Петровского (вблизи райисполкома)	Гомельская область, Жлобинский район, г. Барташова (вблизи ДК «Металлург»)
5	Кадастровый номер участка	321850100002003305	321850100002003304	321850100002003308	321850100002003309
6	Площадь, га	0,0150 га	0,0300 га	0,0300 га	0,0300 га
7	Целевое назначение	для обслуживания площадки под сезонную торговлю (размещение объектов розничной торговли)	для обслуживания площадки под сезонную торговлю (размещение объектов розничной торговли)	для обслуживания площадки под сезонную торговлю (размещение объектов розничной торговли)	для обслуживания площадки под сезонную торговлю (размещение объектов розничной торговли)
8	Срок аренды	3 года	3 года	3 года	3 года
9	Характеристика территории и расположенных на участке инженерных коммуникаций, строений и сооружений; инженерно-геологические условия	Участок свободен от застройки (инженерно-геологические условия будут определены на стадии производства проектно-изыскательских работ)			
10	Условия и ограничения	1. Победителю либо единственному участнику несостоявшегося аукциона в течение 10 рабочих дней с даты утверждения протокола результатов аукциона (либо признания аукциона несостоявшимся): - внести плату за право заключения договора аренды земельного участка (часть платы в случае предоставления рассрочки ее внесения в установленном порядке); - возместить затраты на организацию и проведение аукциона, включая расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам документов, необходимых для его проведения, формированием земельного участка, в том числе с государственной регистрацией в отношении этих участков. 2. После совершения победителем аукциона либо единственным участником несостоявшегося аукциона действий, названных в п. 1, но не позднее 2 рабочих дней, заключить с Жлобинским районным исполнительным комитетом договор аренды земельного участка и осуществить в двухмесячный срок со дня подписания договора аренды государственную регистрацию прав, ограничений прав на земельный участок. 3. Получить в установленном порядке архитектурно-планировочное задание и технические условия для инженерно-технического обеспечения объекта строительства, разрешение Жлобинского райисполкома на проведение проектно-изыскательских работ, разработку проекта благоустройства территории в сроки, определенные законодательством. 4. Приступить к занятию земельного участка в течение шести месяцев со дня утверждения в установленном порядке проектной документации. 5. Снять на занимаемом земельном участке плодородный слой почвы и использовать его согласно проектной документации. 6. 0,0150 – охранный зона сетей и сооружений водоснабжения			
11	Условия инженерного развития инфраструктуры застраиваемой территории	Подключение к общим сетям и сооружениям инженерной инфраструктуры выполняется по техническим условиям эксплуатирующих организаций с учетом нагрузок, определенных при разработке ПСД.			
12	Начальная стоимость, рублей	3 393 412	6 958 651	7 957 161	8 235 583
13	Сумма задатка, рублей	600 000	1 300 000	1 500 000	1 600 000
14	Затраты по изготовлению землеустроительной документации, рублей	3 332 970	3 095 345	3 375 770	3 026 935
15	Стоимость расходов по организации и проведению аукциона (ориентировочно), рублей	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000

1. Аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке организации и проведения аукционов на право заключения договоров аренды земельных участков, утвержденным Постановлением Совета Министров Республики Беларусь 26.03.2008 г. № 462.

2. Аукцион состоится при наличии не менее двух участников. Не допускается продажа по начальной цене.

Победителем признается участник, предложивший наиболее высокую цену. По заявлению победителя аукциона местным исполнительным комитетом предоставляется рассрочка внесения платы за предмет аукциона. Указанное заявление подается победителем аукциона в местный исполнительный комитет не позднее одного рабочего дня после утверждения протокола о результатах аукциона. Решение о предоставлении рассрочки внесения платы за предмет аукциона принимается местным исполнительным комитетом в течение 5 рабочих дней со дня получения заявления о предоставлении рассрочки.

В течение 10 рабочих дней со дня утверждения протокола о результатах аукциона победитель аукциона обязан внести плату за право заключения договора аренды земельного участка (часть платы – в случае предоставления рассрочки), возместить затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения, и выполнить условия, предусмотренные в решении об изъятии земельного участка для проведения аукциона и предоставлении победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона, которые подлежат выполнению до обращения за государственной регистрацией в отношении земельного участка.

После совершения победителем аукциона вышеуказанных действий, но не позднее 2 рабочих дней, местный исполнительный комитет заключает с ним договор аренды земельного участка.

3. Если аукцион признан несостоявшимся в связи с тем, что заявления на участие в нем подано только одним участником, земельный участок предоставляется этому участнику при его согласии с внесением платы за предмет аукциона в размере начальной цены предмета аукциона, увеличенной на 5 процентов, с выдачей ему в день признания

аукциона несостоявшимся копии протокола о признании аукциона несостоявшимся.

В течение 10 рабочих дней после признания аукциона несостоявшимся гражданин, индивидуальный предприниматель или юридическое лицо обязаны внести плату за предмет аукциона (часть платы – в случае предоставления рассрочки), возместить затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением документации, необходимой для его проведения, и выполнить условия, предусмотренные в решении об изъятии земельного участка для проведения аукциона и предоставлении победителю аукциона, которые подлежат выполнению до обращения за государственной регистрацией в отношении земельного участка.

После совершения участником названных действий, но не позднее 2 рабочих дней, местный исполнительный комитет заключает с ним договор аренды земельного участка.

4. Для участия в аукционе гражданин, индивидуальный предприниматель или юридическое лицо (лично либо через своего представителя или уполномоченное должностное лицо) в срок по 24 октября 2012 года подает заявление на участие в аукционе с указанием кадастровых номеров и адресов земельных участков, которые предполагается получить в аренду по результатам аукциона, а также представляет документ, подтверждающий внесение суммы задатка (задаток) на текущий (расчетный) счет, указанный в извещении, с отметкой банка.

Кроме того, в комиссию или организацию представляются:

гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения без нотариального засвидетельствования;

индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования;

представителем гражданина или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенная доверенность;

представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная юридиче-

ским лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов юридического лица;

представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованные в установленном порядке доверенность или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;

представителем иностранного гражданина – легализованная в установленном порядке доверенность, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык.

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц предъявляют документ, удостоверяющий личность.

5. Перечисление суммы задатка осуществляется на расчетный счет Организатора аукциона № 3012006530013 в филиале № 312 ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Жлобин, код МФО 151501673, УНН 490317354, сумма задатка победителя аукциона засчитывается при оплате им стоимости предмета аукциона.

Всем желающим представляется возможность предварительного ознакомиться с документами по объекту и с объектом в натуре. Контактные телефоны: 8 (02334) 3 14 08, 2 18 18.

Утерянный бланк строгой отчетности «Страховое свидетельство обязательного страхования гражданской ответственности владельцев транспортных средств на территории Республики Беларусь» серии ВС в количестве 2-х штук с № 9787416 по № 9787417 Филиал Белгосстраха по Минской области считать недействительным.

УНН 600013344

ИНФОРМАЦИОННОЕ СООБЩЕНИЕ
О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА
по продаже гражданам Республики Беларусь
в частную собственность земельных участков
для строительства и обслуживания жилых домов
в деревне Вызволенье, деревне Пекалин, деревне Заказинец,
агротерритория Слобода Пекалинского сельсовета
Смолевичского района, Минской области

1.	Форма проведения аукциона	Открытый
2.	Дата, время и место проведения аукциона	29 октября 2012 года, в 15.00, д. Пекалин, ул. Ленина, 34, Пекалинский сельисполком, зал заседаний
3.	Продавец и его адрес	Пекалинский сельисполком, д. Пекалин, ул. Ленина, 34
4.	Земельный участок, его кадастровый номер и адрес	Лот № 1 — площадь 0,15 га, № 624883601601000071, д. Вызволенье Лот № 2 — площадь 0,2033 га, № 624883603601000235, д. Пекалин Лот № 3 — площадь 0,15 га, № 624883602601000098, д. Заказинец Лот № 4 — площадь 0,15 га, № 624883602601000099, д. Заказинец Лот № 5 — площадь 0,15 га, № 624883604601000405, аг. Слобода Лот № 6 — площадь 0,15 га, № 624883604601000406, аг. Слобода Лот № 7 — площадь 0,1423 га, № 624883603601000245, д. Пекалин
5.	Условия продажи	Без изменения целевого назначения
6.	Целевое назначение земельного участка	Для строительства и обслуживания жилого дома
7.	Начальная (стартовая) цена продажи	Лот № 1 — 17 446 950 рублей Лот № 2 — 62 469 420 рублей Лот № 3 — 12 858 450 рублей Лот № 4 — 12 858 450 рублей Лот № 5 — 43 016 690 рублей Лот № 6 — 43 046 690 рублей Лот № 7 — 30 106 350 рублей
8.	Условия аукциона	А) продажа по цене не ниже начальной; Б) участниками аукциона могут быть граждане Республики Беларусь постоянно проживающие на территории республики или приравненные к постоянно проживающим в соответствии с законодательными актами Республики Беларусь
9.	Наличие инженерной инфраструктуры	д. Вызволенье — электроснабжение; д. Пекалин, ул. Приозёрная — электроснабжение, водоснабжение, водоотведение, газоснабжение; д. Заказинец — электроснабжение, асфальтированный подъезд; д. Заказинец — электроснабжение, асфальтированный подъезд; аг. Слобода — электроснабжение, водоотведение, водоснабжение, газоснабжение, асфальтированный подъезд; аг. Слобода — электроснабжение, водоотведение, водоснабжение, газоснабжение, асфальтированный подъезд; д. Пекалин — электроснабжение, газоснабжение, асфальтированный подъезд
10.	Условия оплаты	За безналичный расчет в течение 5-ти рабочих дней после подписания протокола по результатам проведения аукциона
11.	Сумма задатка и реквизиты продавца	10% от начальной (стартовой) цены земельного участка р/с 3600627070008 ЦБУ 621 г. Смолевичи филиал 616 АСБ «Беларусбанк» г. Жодино, код 812, назначение платежа 04901 (с пометкой «задаток за земельный участок»)
12.	Порядок предварительного ознакомления в натуре с продаваемыми земельными участками	Каждая среда в 12.00
13.	Окончательный срок приема документов	24 октября 2012 года в 17.00
14.	Контактные телефоны	8 01776 61 624, 61 634, Vel 314 43 01

Расходы по организации и проведению аукциона (лот № 1 — 1779341 рубль, лот № 2 — 1691389 рублей, лоты № 3—7 — по 2259882 рубля), затраты на публикацию информационного сообщения подлежат возмещению победителем аукциона.

Примечания: для участия в аукционе в адрес продавца необходимо предоставить:

1. Заявление на участие в аукционе по установленной форме.
2. Копии платежных поручений, заверенные банком, подтверждающие внесение задатка на расчетный счет продавца.
3. Физическим лицам — документ, удостоверяющий личность (паспорт) покупателя или его доверенного лица, и доверенность, заверенная нотариально (в случае, если интерес покупателя представляет это лицо).

УНН 600046601

АМЕРЫКАНСКАЯ ПАСТАНОЎКА НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Культурнай сенсацияй, бадай што, смела можна лічыць тое, што ў віцебскім тэатры плануецца пастаноўка амерыканскага спектакля амерыканскага рэжысёра на беларускай мове. Значыць, мастацтва насамрэч па-за палітыкай?

— Так, пастаноўка плануецца на студзень наступнага года. Ведаю, што суды, да нас (у Віцебск. — Аўт.) можа прыехаць на чатыры тыдні амерыканскі рэжысёр, каб паставіць п'есу «Спакуса» Сэма Шэпарда, — расказвае Валерый АНІСЕНКА, дырэктар — мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатры імя Якуба Коласа. — І наш тэатр за гэта нічога не заплаціць, бо фінансаванне прадагледжана са сродкаў камітэта па культуры і мастацтвам ЗША. Вядома, спектакль будзе пастаўлены на беларускай мове...

— Паралельна на той жа месяц 2013 года запланавана пастаноўка спектакля «Леанарда» ў рамках беларуска-славянскага праекта для ўдзелу ў тэатральным фестывалі ў Любляне?

— Гэта пастаноўка беларускай п'есы таксама на беларускай мове, — дадае дырэктар — мастацкі кіраўнік тэатра. — Пагадзіцца, гэта знак культуры, таму што пераклад са славянскай мовы на беларускую — літаратурная з'ява. Калі спектакль атрымаецца, аўтар запрасіць нас на фестываль. І наш тэатр паедзе ў Люблян. Гэта вельмі рэальныя планы.

У кастрычніку віцебская публіка ўбачыць праект, які рэалізуецца пры падтрымцы

французскага пасольства: спектакль з сінхронным перакладам з французскай мовы «Дзіцяці даюць слабительнае».

Што датычыцца перамен у віцебскім Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры ў сувязі з тым, што яго ўзначаліў Валерый Анісенка, — іх нямала. Спачатку — бліжэй ад «вешалкі», з якой, як вядома, пачынаецца тэатр. Журналісты першымі ўбачылі месца, дзе будзе захоўвацца дэкарацыя для бліжэйшых спектакляў, і столік для артыстаў, якія возьмуць удзел у спектаклі. Будзе і новы ўваход у камерную залу. Дызайнеры з віцебскага тэхналагічнага ўніверсітэта — студэнты-выпускнікі — такім чынам увасобяць дыпломны праект. Так што ў хуткім часе глядачы па-новай будучы ісці ў малую залу, якая разлічана на 70 месцаў (раней на 100). Камерная сцена павінна запрацаваць у снежні.

Новы кіраўнік тэатра поўны планаў. У прыватнасці, перамены ля малой сцэны ён разлічвае пачаць з тым, што яна абавязкова павінна быць эксперыментальнай, тым больш у акадэмічным тэатры. Каб ён жывіў у адпаведнасці з патрабаваннямі часу.

— Сённяшні дзень, сённяшнія праблемы — з гэтага паўстае пытанне выхавання трупы. Іграючы герояў, забыліся пра сябе. Між тым, галоўная тэма, якую даследуе мастацтва — гэта чалавек. Можна іграць каго заўгодна, але адпавядаць пры гэтым неабходна сённяшнім патрабаванням, поглядам на сусвет, на праблемы краіны, — разважае кіраўнік тэатра. А гэтым трэба валодаць...

Якія ж эксперыменты запланаваны? У ліку іншага —

навучыцца зарабляць грошы. Калі спектакль не спадабаецца глядачу, адкінуць яго. Бо тэатр, як камбінат, павінен «выдаваць» класную прадукцыю. І гэта пачалі разумець усе, пачынаючы ад дворнікаў.

Сярод іншага, плануецца на тэрыторыі музея-сядзібы славутага на ўсё свет мастака Рэпіна, што пад Віцебскам, арганізоўваць тэатральны дзёй пад адкрытым небам. Будзе арганізавана ахова глядачоў, харчаванне і гэтак далей. Адпаведны праект ужо распрацаваны. Кіраўнік творчага калектыву ўпэўнены, што тэатр «па-за традыцыйным фарматам» прывабіць шмат глядачоў. Тым больш ужо ёсць вопыт пастаноўкі спектакля «Макбет» на беразе Паўночнага мора — у крэпасці, пабудаванай у XI стагоддзі. Пастаноўка выклікала фурор! Чаму б і ў Здраўнёва, што пад Віцебскам, не запрасіць публіку? Ідэя зрабіць на базе сядзібы тэатральны фестываль, якога (рэжысёр мае рацыю) так не хапае Віцебску.

Тэатр, як падкрэсліў новы кіраўнік, вельмі зацікаўлены ў тым, каб яго наведвала прыстойная публіка, здольная не толькі пасмяяцца падчас прагляду камедыі.

Кіраўнік тэатра мяркуе, што трэба стварыць умовы і для творчай «змены» — адкрыць інтэрнат (пакоюў на 20-30) для маладых, якіх навучаць тэатральнаму майстэрству. Вопыт ужо ёсць у вядомага расійскага акцёра Табакова, які стварыў акадэмію, дзе адкрываюць тэатральныя таленты.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

КАЛІ надыходзіць лета, няўкрымслівыя студэнты паралельна са здачай сесіі плануюць адпачынак. Такі, каб недарагі, вясёлы ды, па магчымасці, культурна насычаны. Альтэрнатывай курортам можа паслужыць валанцёрства — твая добраахвотная дапамога. Гэта можа быць прыборка тэрыторыі, нагляд за дзецьмі, праца са СМІ — усё залежыць ад узраўню і тыпу мерапрыемства, якою вы хочаце прапанаваць свае паслугі. Як тое можа быць — даведайцеся з летніх валанцёрскіх занатаў ад беларускіх студэнтаў. Такім чынам, валанцёрства бывае...

«ВІРУС» ВАЛАНЦЁРСТВА

...спартыўнае (Польшча)

— Чамусьці ў Беларусі лічыцца, нібыта праца валанцёра — гэта праяданне замежных грантаў, а не добраахвотная дапамога, — распавядае **пяцікурснік Ягор ЖУКОЎСКИ**, які цэлы месяц працаваў валанцёрам на «Еўра-2012» у польскім горадзе Вроцлаў. — Дарэчы, перад ад'ездам давялося чуць ад знаёмых і родных шмат папракаў наступнага кшталту: «Лепш ідзі працавай і зарабляй грошы». Даводзілася адказваць, што я еду ў Польшчу «працаваць валанцёрам» зусім не дзеля прыбытку. Спартыўнае валанцёрства дае магчымасць паўдзельнічаць у арганізацыі спаборніцтваў сусветнага маштабу.

На мерапрыемствах такога ўзроўню, як чэмпіят Еўропы па футболе, ўсё пачынаецца з атрымання акрэдытацыі: у дадатак яна служыць праязным білетам у грамадскім транспарце. Наступны крок: валанцёр мусіць атрымаць фірмовы адыдасайўскі «дрэс» — так мы на слэнгу называлі сваю блакітна-сінюю ўніформу разам з цудоўнымі бегавымі красоўкамі і ажно шасцю парамі шкарпэтак. Адмысловы падарунак ад спонсара.

Першыя тыдні да пачатку сваёй асноўнай медыйнай змены я заўсёды быў «на падхваце». Дапамагаў валанцёрам з аддзела лагістыкі вазіць ды расстаўляць мэблю і абсталыванне, падрыхтоўваў працоўныя зоны для каментараў і журналістаў. А ў вольныя хвіліны, вядома ж, заводзіў знаёмствы, шмат гуляў і вяселіўся. Мы танчылі, малявалі, выконвалі гарадскія квэсты і разам каталіся на лодцы па Одэры. Пасля рачнога круізу я сказаў сваю прывітальную прамову перад аўдыторыяй з 200 валанцёраў, многім падарыў беларускія сувеніры.

Харчаванне амаль выключна ў бістро пры стадыёне, бо пазнаёміўся з яго шэфам і заўсёды меў добрую дабаўку да сняданка. Толькі капрызныя тэлевізійшчыкі — англічане, з якімі разам снедалі, праз тыдзень пачалі ездзіць у гарадскі рэстаран на таксі, але што зробіш — джэнтльменам «прыехала» паста.

Зараз хлопец спрабуе стаць валанцёрам на Алімпійскіх гульнях у Сочы і запрашае ахвотных далучыцца да ініцыятывы: http://vol.sochi2014.com/become_volunteer/.

...гісторыка-культурнае (Германія)

Студэнтка **магістратуры Святлана САВІЦКАЯ** гэтым летам працавала валанцёрам па праграме рэспубліканскай моладзевай грамадскай арганізацыі «Ліга добраахвотнай працы моладзі» ў мемарыяле на месцы фашысцкага канцэнтрацыйнага лагера Бухенвальд.

«Планаваць паездку пачала яшчэ ў саквіку, заяўка на Бухенвальд была першай у спісе. Чаму такі невясёлы выбар месца для валанцёрства? Хацелася ўбачыць гэтае жахлівае месца, дзе было закатавана 56 тысяч чалавек. Бо чытаць у падручніках — гэта адно, а калі скрозь на свае вочы бачыш таблічкі «тут былі забітыя» ці «тут пахаваныя», робіцца не па сабе. Прызнацца, усё яшчэ не магу ўтаймаваць свае эмоцыі.

У кампанію ўзяла з сабою траюрадную сястру — так вяселей, бо ў мяне было некалькі асцярог. Першая — выезд у краіну, дзе цябе не разумеюць. Ехалі мы амаль «услыпяю»: спачатку да Берліна, а там — як карта ляжа. Але ўсё атрымалася надрэнна. Другі страх быў звязаны з маімі кулінарнымі ўменнямі. Адною з маіх задач было прыгатаванне ежы для групы ў 20 чалавек. Але і гэты экзамен я вытрымала і нават годна прэзентавала беларускую кухню. Дарэчы, у летнюю сабаралася моладзь з 12 краін свету. Першыя дні мы зусім не працавалі: нам

паказвалі лагэр, расказвалі пра яго гісторыю. Пачутае і ўбачанае за дзень мы абмяркоўвалі ўсе разам, таксама расказвалі пра свае краіны.

Чым можна займацца на месцы былога канцлагера? Праца траплялася разнастайная. Ачышчалі месца, дзе праходзіла чыгунка, па якой вязняў дастаўлялі ў лагэр, ад лісця. На каменнях выбівалі імёны закатаваных ахвяр. І ўдзельнічалі ў раскопках — ад гэтага дзейства засталася шмат успамінаў. Мне пашчасціла знайсці кубачак, а ў ім — абрывак ліста, датаванага 1944 годам. Падумаць толькі, скарб гэты праляжаў у зямлі столькі часу...

У наступным годзе дзяўчына плануе наведваць Галандыю, Чэхію альбо Францыю. «Вельмі хочацца знайсці валантарыят працягласцю на паўгода», — прызнаецца Святлана.

...фестывальнае (Украіна)

Адразу пасля апошняга экзамену летняй сесіі сабрала 70-літровы запlechнік рэчаў і рушыла пад Кіеў, у мястэчка Ржышчаў, дзе праходзіў этна-культурны фестываль «Трыпільскае кола: парад стихій». Трэба заўважыць, гэта быў мой першы вопыт валанцёрства. Што, як будзе — не ведала, аднак будучыня не пужала. За паўтара сутак аўтаспыну, пад вечар, была на месцы — у палатачным гарадку валанцёраў. Толькі засялілася — паставіла палатку, як надыхоў час для вячэрняга сходу. Каардынатар Сашко Маскаўчук выдаў кожнаму па майцы з эмблемай фестывалю і стужку-квіток на руку.

Восьмая раніца... Стук лыжкай па рондалі: «Валанцёры, прачынаеце!» Снядак і раздача заданняў на дзень. Атрымала другую аўтамабільную стаянку — рэгістрацыя і паркоўка, усяго 4 гадзіны — не так і складана, і на сёння, лічы, вольная. Далей — бягом на кухню па порцыю кашы з салатай, і вольны час. Майстар-класы, кірмаш, выступы і выставы — вочы разбязгаюцца. Увечары — канцэрты на дзвюх сценах, кіналяцоўка, традыцыйныя вячоркі каля вогнішча. Альтэрнатывай фестывальнай праграме служылі походы ў душ (у мясцовы інтэрнат) альбо на Дняны, закупка прадуктаў харчавання, адпачынак у лесе. Самыя стомленыя спачывалі ў палатках.

Праца на паркоўцы мне спадабалася, таму наступныя дні правяла, рэгіструючы аўтамабілі. Давялося ўжываць чары дыпламатыі — ветліва запрашаць і вітаць гасцей. Сядзець на месцы нават пры вялікім жаханні не атрымлівалася: машыны ўсё пад'язджалі і стваралі «змейку-чаргу». Недарэчна выйшла хіба што з малымі варотамі, дзе трэба было прапусціць «зорак», важных кіраўнікоў і лавіць халейшчыкаў. Тады мы стаялі ў пары з Алесяй — дзве невяселыя дзяўчыны, у руках — рацыя: «Прыём, прыехалі музыкі — прапусціць?». Нам трэба было быць «брутальна-настойлівымі», што не вельмі атрымлівалася. Чым, дарэчы, карысталіся нервовыя наведнікі і зрывалі на нас свой злы настрой. Карацей, мы ледзь пратрымаліся на тым месцы 3 гадзіны. Затое засвоілі ўрок на будучыню: «Калі ты валанцёр, гэта не азначае, што праца абавязкова будзе прыемнай. Будзь гатовы да ўсяго».

Аднак у цэлым было здорава: з'явіліся новыя знаёмыя, запрацавала валанцёрская карусель — спадзяюся ўбачыцца са сваімі ўкраінскімі сябрамі на наступным фестывалі, што адбудзецца праз год.

Кожны з нас выцягнуў свой шчаслівы валанцёрскі квіток, і, як бачыць, гэтай карыснай і прыемнай працы кідаць мы не збіраемся. Да наступнага лета!

Кацярына РАДЗЮК.

УШАНАВАННЕ ПАРАЛІМПІЙСКІХ МЕДАЛІСТАЎ

Днямі адбылося ўшанаванне прызёраў лонданскай Паралімпіяды-2012. На спецыяльна арганізаванай сустрэчы з журналістамі, калегамі-алімпійцамі і спонсарамі Ігар Бокій, Людміла Ваўчок, Уладзімір Ізотаў, Ганна Канюк і Аляксандр Субота атрымалі віншаванні і падарункі.

Тэлевізары «Гарызонт», сертыфікаты ад ТАА «Пегас» на набыццё артапедычных матрацаў, ад Дэпартаменту аховы МУС сертыфікат на ўстаноўку ў асабістыя кватэры ахоўных сігналаізаций на бязвыплатнай аснове. Гэта не поўны пералік тых, хто пажадаў выказаць сваю падзяку за дасягнутыя вынікі і падтрымаць паралімпійскіх спартсменаў.

Любоў ЧАРКАШЫНА ўручыла падарунак трэнеру Ігара Бокія Генадзю Вішнякову. «Я вылучыла менавіта трэнерскую працу, бо без трэнера спартсмен — не спартсмен», — зазначыла ў віншаванні гімнастка.

Паралімпійцы ў сваю чаргу падзяліліся думкамі пра свае дасягненні, выказалі незадаволенасць некаторымі момантамі стаўлення да іх і паралімпійскага руху.

Людміла ВАЎЧОК, бронза ў акадэмічным веславанні: «Лічы, што любы медаль — як залаты, бо гэта шмат укладзенай працы. Як маёй асабістай, так і майго трэнера. Гэты год наогул выдаўся для мяне і шчаслівым, і складаным — я здабыла перамогу і нарадзіла дачку. Удвая прыемна... Засмучае, што мала ўвагі да паралімпійскага спорту, пра яго не ведаюць многія, бо недастаткова рэкламы, адсутнічаюць амаль што трансляцыі. Але калі хочь кожны школьнік будзе ведаць пра гэты спорт, то гэта ўжо будзе важны крок».

Уладзімір ІЗОТАЎ, сярэбро на дыстанцыі 100 м брасам: «Вынікам сваім задаволены. Выклаўся на ўсе сто. Улічваючы, што ў Пекіне я заваяваў бронзу, а сёлета здабыў сярэбро, то ў Рыа разлічваю толькі на золата... Калі шчыра, то адносіны да паралімпійцаў не лепшыя. Прыехаў з сярэбраным медалём, а мне гомельскія прафсаюзы далі грамату, спартыўны касцюм і дзвесце тысяч рублёў. Хацелася б адчуваць большую падтрымку».

Ганна КАНЮК, бронза ў скачках у даўжыню: «Было вельмі цяжка. Я старалася, але першае месца я не магла ўзяць. Другое — хацелася, але я атрымала трэцяе і гэтым задаволена. Медаль — гэта медаль. Спартсменка, якая выступала ў маім класе, не трапіла на адборы на Алімпійскія гульні і перайшла ў Паралімпійскія. Я не магу з ёй змагацца, бо гэта здольны рабіць толькі нашы алімпійскія зоркі».

— Безумоўна, праблемы існуюць, — зазначыў **Алег ШЭПЕЛЬ, старшыня Паралімпійскага камітэта**. — Але нельга не адзначыць, што апошні год падрыхтоўкі выконваліся ўсё фінансавыя патрабаванні трэнераў і спартсменаў. Усё, што мела дачыненне да экіпіроўкі, фармакалогіі, вучэбна-трэніровачных збораў і ўдзелу ў змаганьнях. Ды на сёння гэтага ўжо недастаткова для паспяховага выступлення. Сёння можна кожнага хваліць па-рознаму, але тое, што камандай спрацавалі — малайцы!

Таксама ён выказаў шчырую ўдзячнасць спонсарам, якія адгукнуліся і падтрымалі. Бо толькі такое супрацоўніцтва можа даць добрыя канчатковыя вынікі.

Алена ДРАПКО.

Здарэнні

З каўбасой пад кашуляй кінуйся з крэмы

31-гадовы раней судзімы за крадзежы непрацуючы мінчанін быў затрыманым за крадзеж... сямі палак каўбасы з крэмы.

Грамадзянін прыйшоў у гандлёвы пункт па вуліцы Кузьмы Чорнага. Пад выгодам пакупніка пачаў з прыдзірлівым выглядам выбіраць каўбасныя вырабы: браў іх, клаў на месца, зноў браў у рукі. А ў нейкі момант яго маніпуляцыі заканчваліся тым, што каўбаса аказвалася пад адзеннем, — распавяла падрабязнасці здарэння прэс-афіцэр Першамайскага РУУС г. Мінска Вольга Куцько. — Трэба сказаць, што прадаўцы заўважылі незвычайнага пакупніка. Нарэшце, адзін з гандлёвых работнікаў аклікнула выкрадальніка. Той у адказ вылаяўся і разам з каўбасой, якая была прыхаваная пад кашуляй, накіраваўся да выхаду. Прадавец прыгразіла выклікаць міліцыю, і зламаны кінуйся наўцёкі. Падазронага неўзабаве затрымалі. Толькі скрадзенага — сямі палак каўбасы вышэйшага гатунку — пры ім ужо не было.

Грамадзянін паспеў збыць іх за невялікую цану на бліжэйшым рынку. Шкода краме ад скрадзенага склала 450 тысяч рублёў.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Гарэлка кантрабандная на 21,7 мільёна

Супрацоўнікі міліцыі і падатковай інспекцыі на аўтадарозе Віцебск — Полацк каля вёскі Ропна Полацкага раёна а 16 гадзіне затрымалі аўтамашыну «Фальксваген-Каравела», на якой везлі буйную партыю нелегальнага алкаголю.

Аўтамабілем кіраваў жыхар Наваполацка 1988 года нараджэння. Ён перавозіў 620 бутэлек гарэлкі (маркіраваныя акцызнымі маркамі Рэспублікі Беларусь) без адпаведных суправаджальных дакументаў. Быў складзены адміністрацыйны пратакол за парушэнне Дэкрэта № 11 Прэзідэнта РБ. Алкагольная прадукцыя на суму 21,7 мільёна рублёў канфіскавана.

Аляксандр ПУКШАНСКІ

Вядучая рубрыкі Ірына ТАМКОВІЧ, тэл. 287 18 27.

№ 27 (449)

ЗНАЁМЦЕСЯ: ШМАТ'ЯРУСНАЯ ЦЫБУЛЯ

Шмат'ярусная (рагатая, егіпецкая, жывародзячая) цыбуля прыемна здзівіць вас суадносінамі паміж высаджанымі цыбулінкамі і атрыманым ад іх зелянінам.

Гэты від шматгадовай цыбулі не ўтварае насення. Ён размнажаецца толькі вегетатыўна, прычым двума рознымі спосабамі: падземнымі лжывымі цыбулінамі ці паветранымі «бульбачкамі», якія ўтвараюцца на сцёблах. І тыя, і другія захоўваюцца дрэнна, таму звычайна іх высаджваюць увосень.

Цыбулю шмат'ярусную можна вырошчваць на адным месцы 5-7 гадоў.

Яна вызначаецца вялікай засухоўстойлівасцю і марозаўстойлівасцю, пераносіць тэмпературу да -50°C! Паветраныя цыбулінкі захоўваюцца ў замарожаным стане ўсю зіму. Лісце пачынае адрастаць пад снегам і ў маладым узросце вытрымлівае замаразкі да -7°C.

Вырошчваць гэту культуру можна як у абароненым, так і ў адкрытым грунце.

Больш буйнейшыя падземныя цыбуліны часцей выкарыстоўваюць для раз-

множэння ў адкрытым грунце і для восенска-зімовай выганкі лісця. А паветраныя «бульбачкі» — галоўным чынам для выганкі зяленіва (але і для размнажэння яны таксама падыходзяць). Пры іх восенскай пасадцы ў адкрыты грунт на наступны год да канца вегетацыі ўтварацца прыкладна 3 парасткі і прыкаранёвыя буйныя цыбуліны дыяметрам 2—3 см, масай 8—15 г.

Адна цыбуліна фарміруе 3—4 лісты, кветкавую стрэлку і 2 новыя цыбуліны. На трэці год жыцця ў выніку ўтварэння новых прыкаранёвых цыбулін назіраецца загущэнне пасадкаў. Расліны перасаджваюць на новае месца ці прарэджваюць, выкарыстоўваючы іх для выганкі ў цяплячах. На 4-5-ы год куст моцна ўшчыльняецца, цыбуліны драбнеюць і ўраджай змяншаецца. Так што найбольш прадукцыйныя трох-, часам чатырохгадовыя пасадкі.

Цыбуля шмат'ярусная не мае перыяду спакою, таму яна хутка расце. Яе можна высаджваць у невялікія скрыні, насыпаўшы на дно агародную зямлю слоем усяго 1,5—2 см.

Папярэдне пасадачны матэрыял трэба пасартаваць на

буйныя (дыяметрам 2—3 см), сярэднія (1—2 см) і дробныя (0,5—1 см) «бульбачкі». Больш высокая прадукцыйнасць — у буйных і сярэдніх цыбулінах. Кожную фракцыю варта высейваць асобна з-за розных нормаў пасеву і тэрмінаў уборкі ўраджаю.

Каб цыбулінкі не высахлі і не загінулі, у першую чаргу саджаюць самую дробную (буйныя захоўваюцца лепш). Да пасадкі іх захоўваюць у сухім памяшканні пры тэмпературы не ніжэй -10°C.

Высаджваюць цыбуліны маставым спосабам (ушчыльную адзін да аднаго), засыпаюць зверху зямлёй слоем 1—1,5 см і паліваюць. Калі яны пачнуць адрастаць, расліны ставяць у светлае месца. Пры тэмпературы +10...+15 °C сакавітая вітамінная зеляніна будзе гатовая да ўборкі праз 25—30 дзён. Прырост зялёнай масы ў параўнанні з масай пасаджаных цыбулінкаў складае 100-200%.

БАЦВІННЕ САГРЭЕ БУЛЬБУ

Вельмі часта агароднікі, сабраўшы ўраджай агуркоў, гарбузоў, кабачкоў, не ведаюць, куды дзяваць плёці.

Вільготныя, яны не гараць, у кампост іх складаць таксама непажадана, бо на зеляніне могуць затаіцца ўзбуджальнікі небяспечных хвароб.

А ці ведаеце вы, што на старым гарбузіку цудоўна расце бульба?

З восені на бульбяной плантацыі выкапайце разоры ў тых месцах, дзе на наступ-

ны год вы плануеце вырошчваць бульбу, і раскладзіце там бацвінне. Чым таўсцей атрымаецца пласт, тым лепш. А зверху прысыпце бацвінне зямлёй. У такім выглядзе бульбяное поле і пакіньце пад зіму.

Увесну, калі зямля прагрэецца, у гэтыя разоры высадзіце клубні, прысыпаючы іх зверху ўраджайвай глебай. Раслінына рэшткі, якія раскладаюцца, будуць саграваць зямлю знізу і забяспечаць сілкаваннем маладыя расліны бульбы.

ЛІЛЕЯ ЗАЦВІЦЕ І Ў ХАЦЕ

Вы неабякава да гэтых каралеўскіх кветак і хочаце вырошчваць іх у сябе ў пакоі? Гэта цалкам магчыма.

У кастрычніку перасадзіце іх у вазоны. Цыбуліны лілеі павінны быць досыць буйнымі і, безумоўна, здаровымі, без пашкоджанняў. Калі выкопваеце іх на сваім участку, то паспрабуйце захаваць жывыя карані, а змярцвелыя выдаліце.

Асабліва прывабныя для выганкі лілеі з групы ўсходніх гібрыдаў. Падбярэце для іх вазоны ёмістасцю 5—7 л. Зрабіце дрэнаж са жвіру, бітых чарапкоў, керамзіту,

пенапласту. На гэты дрэнаж рэкамендуецца пакласці дрэбненую хвабвую кару слоем 3-4 см, але можна выкарыстоўваць і пясок.

Земляную сумесь змяшайце з торфу, лістоты ці перагойнай зямлі і пяску, узятых у роўных частках. Субстрат павінен мець кіс-

лую рэакцыю ў межах 5,8-6,2 pH. У адзін гаршчок пасадзіце 3-5 цыбулін. Іх павінен пакрываць пласт субстрату таўшчыняй 10-15 см.

Лілеям у стадыі спакою важна стварыць аптымальную тэмпературу, вільготнасць і прыцемак. Трымайце іх пры тэмпературы +2...+8°C. Паліваць патроху. І так — 3—4 месяцы.

А затым выстаўце вазоны на светлае месца (але не на прамое сонечнае святло) і пачынайце паліваць часцей.

Праз 3—4 месяцы вашы прыгажуні павінны зацвісці.

УСМІХНЕМСЯ

Шчаслівае замужжа — гэта калі глядзіш на прывабнага хлопца, які праходзіць міма, і думаеш: «Якая куртка цудоўная, трэба мужу такую купіць!».

— Жанчына, гэта сукенка вас таўсціць!

— Дзякуй Богу, а я ўсё на чабурэкі грашыла!..

Навукоўцы з Новай Зеландыі вынайшлі новую таблетку, ад якой у чалавека начыста знікае пачуццё гола-

ду. Таблетка вырабляецца са спецыяльных траў з дадаткам мяса-мучных інгрэдыентаў. Важыць такая таблетка паўтара кілаграма.

У гатэлі.

— Прабачце, але свабодных нумароў няма.

— А калі б да вас прыехала Мадонна, знайшлі б?

— Вядома!

— Ну дык аддаць яго мне! Яна ж да вас усё роўна не прыедзе!

СЁННЯ

Сонца

	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	7.05	18.55	11.50
Віцебск	6.54	18.44	11.50
Магілёў	6.55	18.45	11.50
Гомель	6.51	18.42	11.51
Гродна	7.20	19.10	11.50
Брэст	7.20	19.11	11.51

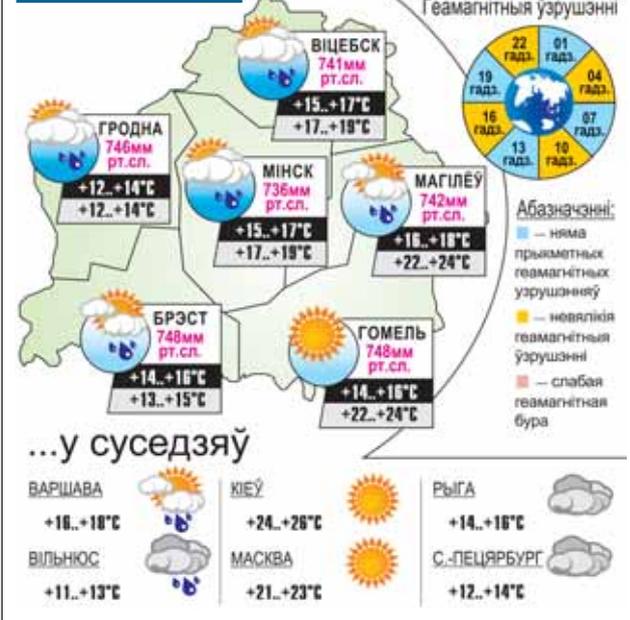
Месяц

Поўня 30 верасня. Месяц у сузор'і Рыб.

Імяніны

Пр. УЗВІЖАННЕ (Узвышэнне Крыжа Гасподняга), Івана. К. Мірабэлы, Вінцэнта, Дамяна, Космы.

ЗАЎТРА

Даты

Падзеі

Людзі

1896 год — нарадзіўся (горад Гродна) Аляксей Інакэнцэвіч Антонаў, вядомы савецкі ваенны дзеяч, генерал арміі. Удзельнік Першай сусветнай і грамадзянскай войнаў. У Вялікую Айчынную вайну — начальнік штаба шэрагу франтоў, намеснік начальніка Генштаба і начальнік Аператыўнага кіравання. Удзельнік распрацоўкі плана Беларускай наступальнай аперацыі (1944), іншых важных аперацый. З 1945 года — начальнік Генеральнага штаба Савецкай Арміі. Удзельнік Крымскай і Патсдамскай канферэнцый. З 1955 года — начальнік штаба Аб'яднаных узброеных сіл дзяржаў — удзельніц Арганізацыі Варшаўскага Дагавора. Памёр у 1962 годзе.

1965 год — у Крамлі пачаў работу пленум ЦК КПСС, на якім было прынята рашэнне аб правядзенні маштабнай рэформы савецкай прамысловасці. Ініцыятарам перамен быў старшыня Савета Міністраў СССР Аляксей Касыгін. Ён імкнуўся пазбавіцца ад эканамічных недарэчнасцяў часоў Хрушчова: саўнаргасы былі скасаваныя і адноўлена галіновыя сістэмы кіравання вытворчасцю. Па ініцыятыве Касыгіна ўпершыню ў гісторыі савецкай эканомікі ў аснову рэформы былі пакладзены метады эканамічнага стымулявання. Рэфарматары былі перакананы ў тым, што савецкая эканоміка можа і павінна быць эфектыўнай. Аднак тэарэтычныя выкладкі не ўлічвалі супраціўлення партыйнай і гаспадарчай бюракратыі, якая ў выпадку ўдалага правядзення пераўтварэнняў становілася непатрэбнай. Ідэолагі на чале з Міхаілам Суславым пачалі нашэптываць Брэжневу, што ўвядзенне гасрадыкалі і іншых падобных навацый разбурыць стабільнасць грамадства. У выніку касыгінская рэформа выдыхлася, не паспеўшы як след стартаваць: ужо ў пачатку 70-х эканамічная палітыка Крамля вярнулася на рэйкі, пракладзеныя яшчэ Сталіным: прыярытэтнае развіццё ВПК і цяжкай індустрыі. Касыгін заставаўся прэм'ерам яшчэ 15 гадоў, аж да восені 1980-га, але ў 70-я гады ён ужо не пачынаў ніякіх рэфарматарскіх праектаў.

1936 год — нарадзіўся Іван Канстанцінавіч Копцік, беларускі вучоны-селекцыянер, доктар сельскагаспадарчых навук (1996), заслужаны работнік сельскай гаспадаркі Беларусі (1997). Аўтар навуковых прац па селекцыі і стварэнні сістэмы гатункаў азімай пшаніцы, распрацоўцы тэхналогіі атрымання збожжа. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1998).

Было сказана

Янка Купала (1882—1942), народны паэт Беларусі:

«Ідзі праз свет з вачмі адкрытымі, і крэпка знай, чаго ты ў свеце гэтым варт!».

